

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Regionální a politická geografie



Bc. Zuzana Formánková

GEOCACHING JAKO PROSTŘEDEK LOKÁLNÍHO A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE V ČESKU

GEOCACHING AS AN INSTRUMENT OF LOCAL AND REGIONAL
DEVELOPMENT IN THE CZECH REPUBLIC

Diplomová práce

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jiří Vágner, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 29.4.2012

.....

Děkuji RNDr. Jiřímu Vágnerovi, PhD. za zájem, cenné rady a připomínky. Dále chci poděkovat všem účastníkům dotazníkového šetření a v neposlední řadě děkuji své rodině, příteli, kamarádům a kolegům za podporu a trpělivost během tvorby diplomové práce a během celého studia.

Obsah

1	Úvod	8
2	Cíle práce, výzkumné otázky	9
3	Diskuze literatury	11
3.1	Představení geocachingu	12
3.1.1	Terminologie	13
3.1.2	Typologie cachí	15
3.1.3	Charakteristika komunity geocacherů	19
3.1.4	Vývoj geocachingu	21
3.2	Obecný rámec geocachingu z pohledu geografie	24
3.2.1	Geocaching jako volnočasová aktivita	24
3.2.2	Geocaching a cestovní ruch	26
3.2.3	Využití podstaty geocachingu pro lokální rozvoj	30
4	Metodika výzkumné části	34
5	Geocaching v České republice	38
5.1	Prostorové rozložení cachí v České republice	41
5.2	Předpoklady pro rozvoj geocachingu v České republice	43
5.3	Organizace geocachingu v České republice	44
6	Geocaching jako prostředek pro lokální a regionální rozvoj	48
6.1	Možnosti využití rozvoje geocachingu z pohledu krajů	50
6.2	Implementace výsledků do praxe	53
6.3	Příklady projektů	54
7	Analýza vlivu geocachingu na přírodu a krajinu	60
7.1	Vztah geocachingu a ochrany přírody	60
7.2	Geocaching a ochrana přírody v České republice	66
7.3	Implementace výsledků do praxe	75
7.4	Příklady projektů	77
8	Závěr	79
9	Literatura a zdroje	83
10	Přílohy	89

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Základní terminologie geocachingu

Tabulka 2 – Typy cachí dle formy

Tabulka 3 – Přehled odpovědí dotazníkového šetření

Tabulka 4 – Typologie krajů dle zapojení do geocachingu

Tabulka 5 – Územní ochrana přírody a krajiny v ČR

Tabulka 6 – Typologie CHKO a NP dle dosavadní praxe v geocachingu

Tabulka 7 – Vybrané environmentální projekty v zahraničí

Seznam grafů

Graf 1 – Nárůst počtu cachí v České republice 2000-2011

Graf 2 – Podíl jednotlivých typů cachí v České republice 2000-2011

Graf 3 – Státy s nejvyšší hustotou cachí (cache/km²) v roce 2012

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Vztah mezi geocachingem, volným časem, rekreací a cestovním ruchem

Obrázek 2 – Národní parky a chráněné krajinné oblasti v České republice

Seznam map

Mapa 1 – Hustota cachí v okresech České republiky

Mapa 2 – Počet cachí v okresech České republiky na 1000 obyvatel

Seznam zkratek

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
PC	Parks Canada
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
GC	geocaching
GPS	Global Positioning System
CHKO	Chráněná krajinná oblast
KČT	Klub českých turistů
NP	Národní park
NPS	National Park Service
ZCHÚ	zvláště chráněné území

Seznam příloh

- Příloha 1 – Ukázky powertrailů
- Příloha 2 – Rozdělení cachí dle velikosti schránky
- Příloha 3 – Rozdělení cachí dle terénu
- Příloha 4 – Rozdělení cachí dle obtížnosti
- Příloha 5 – Příklady atributů u cachí
- Příloha 6 – Dotazník pro představitele krajů
- Příloha 7 – Dotazník pro představitele CHKO a NP
- Příloha 8 – Cache projektu Moravskoslezský geocaching
- Příloha 9 – Ukázka cache projektu Vydejte se po stopách praotce Čecha
- Příloha 10 – Ukázka rozmístění cachí na území NP a CHKO Šumava

Geocaching jako prostředek lokálního a regionálního rozvoje v Česku

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje geocachingu jako nové volnočasové aktivitě. Během pár let geocaching získal velké množství příznivců po celém světě a jejich počet rychlým tempem roste. Tento trend sebou přináší množství vedlejších efektů, které z geocachingu vytváří předmět podrobnějšího multidisciplinárního výzkumu. Na geocaching je v práci nahlíženo především v souvislosti s cestovním ruchem a teorií volného času. Práce přináší kvalitativní hodnocení geocachingu a prostorové rozložení v rámci Česka. Dále jsou hodnoceny limity a možnosti rozvoje této aktivity a zkoumán vliv geocachingu na životní prostředí. Práce hodnotí současnou praxi a postoj dvou aktérů regionálního rozvoje ve vztahu ke geocaching – krajů Česka a představitelů zvláště chráněných území. Jsou navrhovány možnosti, jak by mohl být geocaching využíván v podpoře žádoucího rozvoje oblastí, kde je provozován.

Klíčová slova: geocaching, volný čas, cestovní ruch, lokální a regionální rozvoj, ochrana přírody

Geocaching as an instrument of local and regional development in the Czech Republic

Abstract

The thesis deals with geocaching as a new leisure activity. Within a few years, geocaching gained a great deal of supporters worldwide and their number is rapidly growing. This trend brings the number of side effects, which makes geocaching as a subject of multidisciplinary research. On the thesis geocaching is evaluated especially in relation to tourism and leisure time theory. The thesis provides a qualitative assessment of geocaching and spatial distribution within the Czech Republic. There are also evaluated limits and possibilities of development of this activity and studied the influence of geocaching on the environment. The thesis presents analysis of current practice and attitude of the two actors of regional development in relation to geocaching – Czech regions and representatives of specially protected areas. They are suggested ways, how could be geocaching used in desired development of areas where it is operated.

Key words: geocaching, leisure time, tourism, local and regional development, conservation

1 Úvod

Geocaching je relativně nový fenomén – hra na pomezí turistiky a sportu, při níž je využíváno techniky GPS (Global Positioning System) pro hledání ukrytých „pokladů“. Základní myšlenkou a cílem této aktivity je hledání skrytých schránek, zvaných cache, a sdílení zážitků z jejich lovu prostřednictvím internetu.

Geocaching je velmi komplexní aktivita, jeho vliv lze pozorovat a propojit s mnoha vědními obory. Geocaching můžeme zkoumat z pohledu sociologů – je to hra a způsob trávení volného času, ať už s přáteli, rodinou nebo o samotě. Z technologického hlediska je geocaching zajímavý jako nový segment využití a vývoje informačních a navigačních přístrojů a s nimi spojených počítačových nebo mobilních programů a aplikací. Dále je tady pohled vzdělávací a výchovný. Geocaching se už dostal do povědomí jako nový nástroj, jak předávat informace o okolním prostředí, o zajímavých místech a jevech. Geocaching lze velmi dobře pozorovat z pohledu geografů – jeho prostorové rozšíření, interakci s jinými jevy a vývoj v čase. V neposlední řadě je tato aktivita zajímavá pro jeho ekonomické využití – otevřel se nový segment trhu především v rámci průmyslu cestovního ruchu, kde se skrývá zatím málo využitý potenciál.

Cílem mé diplomové práce není věnovat se geocachingu z pohledu všech těchto oblastí, dokonce myslím, že je to doslova nemožné obsáhnout takto komplexní téma v rámci práce tohoto rozsahu. Nechci se ani do hloubky věnovat popisu, principu a pravidlům této aktivity. Proto jsem se zacítila pouze na několik vybraných aspektů, které jsou z mého pohledu zajímavé a oslovili mě během posledních let, ve kterých se geocachingu aktivně věnuji ve svém volném čase. Jedná se především o témata spojená s geocachingem jako aktivním způsobem trávení volného času, především v přírodě. Dále mě zajímalo propojení geocachingu s cestovním ruchem – možnosti a limity rozvoje cestovního ruchu prostřednictvím této aktivity. Zaměřila jsem se na již fungující nebo zamýšlené projekty zahrnující geocaching především na území České republiky (ČR), na jejich zhodnocení a perspektivu do budoucna.

Dle mého názoru je geocaching rozvíjející se volnočasová aktivita, která oslovuje stále větší část populace po celém světě a právě zažívá velký boom. V této práci bych ráda tuto skutečnost prakticky podložila a chtěla bych najít možnosti, jak oblíbenost této aktivity využít pro lokální a regionální rozvoj různých oblastí Česka.

2 Cíle práce, výzkumné otázky

Jak již jsem v úvodu zmínila, v této práci se zabývám převážně geocachingem jako novou aktivitou, které se lidé věnují ve svém volném čase. Jelikož geocaching je v odborné literatuře zatím velmi zřídka zmiňován, prvním dílčím cílem mé práce je:

- typologie a teoretické zařazení této aktivity v rámci výzkumů cestovního ruchu a volného času

Po zařazení geocachingu do teoretické roviny mě zajímají možnosti, jak tuto aktivitu prakticky aplikovat a rozvíjet v prostředí ČR. Nezbytným krokem pro další zkoumání těchto možností je zjistit:

- zda a jaký potenciál se v geocachingu skrývá, jak by mohl přispět k rozvoji cestovního ruchu nebo dokonce k celkovému lokálnímu rozvoji dané oblasti

Pro zodpovězení této otázky je nezbytné kvantifikovat rozšíření geocachingu v ČR (i ve srovnání s jinými státy). Pokud se mi podaří potenciál prokázat, zaměřím se na primární cíl a to:

- možnosti využití geocachingu pro podporu žádoucího lokálního a regionálního rozvoje ve vybraných oblastech

Práce je primárně rozdělena do dvou částí. Základ tvoří rešeršní část, kdy hlavním cílem je již zmiňované zařazení geocachingu do teoretického rámce. První část tvoří stručný popis geocachingu a jeho principů pro získání přehledu o rozsahu a možnostech této činnosti. Za nezbytné považuji vyjasnění si velkého množství pojmů a termínů využívaných při této aktivitě. Jako problém současné teorie geocachingu vidím doposud nevytvořenou typologii jeho účastníků (cílových skupin) a jednotlivých cachí, která může dále sloužit pro jednodušší a přesnější zacílení projektů, zahrnujících geocaching. Tato typologie bude v textu práce navrhována. V návaznosti na toto téma uvádím základní motivace komunity geocacherů pro provozování geocachingu. Jako podklad pro zpracování této části práce mi slouží především převzaté výsledky dotazníkového šetření ze zahraničí i ČR.

Druhá část teoretického výzkumu práce se věnuje vztahu geocachingu, volného času a cestovního ruchu. Hledám podobnosti v rámci těchto témat, případy, ve kterých geocaching úzce souvisí s výše zmíněnými vědními disciplínami. Uvádím zároveň trendy, které napomohly vzniku a oblibě geocachingu a propojení s cestovním ruchem a jeho různými formami. Závěr rešeršní části je věnován nastínění možností, jak lze obecně využít podstatu geocachingu dle jeho oficiálních pravidel. Tato kapitola je důležitá pro vyjasnění si možných způsobů využití geocachingu pro lokální a regionální rozvoj určitých oblastí.

Na teoretickou diskuzi následně navazuji praktickým výzkumem a aplikací výsledků pro vybrané aktéry regionálního a lokálního rozvoje. Nejprve konkrétně sleduji prostorové rozložení cachí v rámci Česka, množství aktivních účastníků (geocacherů), vývoj počtu cachí a další vybrané kvantitativní ukazatele. Tato část je důležitá pro vytvoření si představy o rozšíření geocachingu a jeho současných trendech. V návaznosti na tato data se dále věnuji identifikaci základních předpokladů, které jsou pro geocaching významné a které mohou ovlivnit výskyt geocacherů v dané oblasti. Součástí práce je představení jednotlivých aktérů rozvoje geocachingu v ČR a jejich role.

V druhé části výzkumu se věnuji možnostem využití geocachingu pro podporu lokálního a regionálního rozvoje u dvou významných aktérů. Jedná se o představitele krajů ČR a představitele zvláště chráněných území (ZCHÚ) ČR. Provozování a podpoře geocachingu v ZCHÚ věnuji v této práci zvláštní pozornost, především z důvodů možných negativních dopadů s ním spojených. Zajímá mě současná praxe v oblasti geocachingu a zároveň postoj k této aktivitě. Dále vycházím z dlouhodobější praxe v zahraničí. Na základě těchto výsledků a zkušeností navrhuji postup, jak k této nové aktivitě přistupovat a zároveň jak ji využít pro konkrétní rozvoj oblasti s minimálními negativními dopady. Podobně mě zajímá současná praxe a postoj představitelů krajů ČR. I pro tohoto aktéra navrhuji na základě získaných dat možný postup při tvorbě nových projektů se zapojením geocachingu, který se dá přeneseně využít pro ostatní aktéry lokálního a regionálního rozvoje.

3 Diskuze literatury

Od počátku vzniku geocachingu v roce 2000 se objevilo množství článků, věnujících se této problematice. Oborové zaměření je velmi široké. Články nebo sloupky o geocachingu se objevují v časopisech pro turisty a cestovatele, pro milovníky přírody a geografy. Pro své technologické zaměření bylo mnoho napsáno i v souvislosti s GPS a mapovými zdroji a programy. Články se zaměřují i na sociální, výchovnou a vzdělávací nebo informativní funkci hry. Objevilo se i nevelké množství knih zaměřených na geocaching, naprostá většina přináší základní informace o geocachingu, popisuje pravidla a informuje o přístrojích GPS a jejich využití pro geocaching. Většina těchto zdrojů je však pouze informativního charakteru, snaží se přiblížit a dále popularizovat tuto velmi se rozšiřující volnočasovou aktivitu. Mezi nimi mohu jmenovat publikace autorů P. a D. Gillin (2010), Kelley (2006) nebo Cameron (2011).

Vědeckých článků a studií, které se zaměřují na motivace cacherů, dopady či které by hodnotily možné budoucí trendy této nové volnočasové aktivity, se objevuje již méně. Jeden z takových článků publikovali Chavez, Schneider a Powell (2004) z University v Minnesotě. Jejich studie analyzuje výstup elektronického dotazníkového šetření mezi cachery v Minnesotě (133 účastníků šetření). Hlavními cíli šetření bylo zjištění profilu cachera, jaké vidí cacheři přínosy a výhody této aktivity a jaké dopady zanechává jejich chování na životní prostředí.

Obecně články (např. Ihamäki 2007, Tourism Review, 2010) popisují geocaching jako rozvíjející se fenomén, který v současném technologickém a uspěchaném světě pomáhá znovu objevit pozitivní vlivy návštěvy přírody a relaxace pomocí hry. Tato moderní aktivita pomáhá informovat o světě kolem nás novým způsobem, především děti. Jak se geocaching rozšiřuje, je ovšem potřeba řešit nové problémy a negativní vlivy s ním spojené, které články téměř nezmiňují. Mezi ty patří např. rozšíření managementu představitelů území se zvláštní ochranou přírody a krajiny, managementu destinací a cestovního ruchu, takovým způsobem, aby geocaching znamenal co největší přínos pro místo či celou oblast. Tato témata jsou novou výzvou pro odborníky.

Pro svou práci jsem využila velké množství těchto článků, ať už popularizačních či vědeckých. Pro utřídění názorů mi však velmi pomohla i má vlastní několikaletá

zkušenost s geocachingem, účast na geocachingových akcích (tzv. geoeventech) a pročítání diskuzí o zkušenostech, názorech a nápadech cacherů, kteří z větší části budoucnost geocachingu tvoří a usměrňují.

Téma geocaching se již objevilo i v několika akademických pracích, především bakalářských. Jejich cílem bylo představit geocaching jako hru (Kočerová, 2009), zhodnotit z pohledu geocacherů (Albertová, 2010), hledat možnosti využití informačními specialisty (Kresta, 2010). Z mého pohledu zajímavá je práce autorek Zuzany Bittnerové (2012) a Hany Lepkové (2009). Autorky se podrobněji věnovaly komunitě geocacherů, jejich chování a motivům k provozování geocachingu. Z těchto prací cituji zajímavé výsledky dotazníkových šetření.

V první fázi diskuze literatury bylo nutné ujasnit si používání velkého množství nových termínů. Dle doporučení Ivany Svobodové (jazyková poradna Ústavu pro jazyk český AV ČR) používám v práci originální ne počeštělé názvy cache, geocacher a samozřejmě geocaching. Vysvětlení dalších často využívaných pojmů se věnuje samostatná kapitola 3.1.1.

3.1 Představení geocachingu

Geocaching lze jednoduše definovat jako celosvětovou hru na pomezí turistiky a sportu, při níž je využíváno techniky GPS (Global Positioning System) pro hledání ukrytých „pokladů“. Hlavní myšlenkou a cílem této aktivity je hledání skrytých schránek, zvaných cache, a sdílení zážitků z jejich lovu prostřednictvím internetu. Základní princip je jednoduchý – vlastník založí schránku na jakémkoliv zajímavém místě a její geografické souřadnice a základní popis zaznamená na serveru www.geocaching.com. Souřadnice nebo návod k nalezení této cache vyhledá jiný účastník, zaregistrovaný na tomto serveru a vyhledá ji v terénu (popř. splní jiné podmínky stanovené vlastníkem). Následně tuto cache zapíše jako nalezenou pod svým jménem a takto si ke svému účtu připíše jeden bod.

Geocaching se za několik let své existence rozšířil o mnoho typů a forem těchto cachí, doprovodných aktivit a několik variant geocachingu. Postupně se také vytvořila jasně definovaná pravidla, která se každý účastník svou registrací na domovském serveru

zavazuje dodržovat. Cache, které tato pravidla nedodržují nejsou správci (tzv. reviewery) vůbec zveřejněny. Podrobněji se pravidlům geocachingu v této práci nebudu věnovat, zmíním pouze ta, která se určitým způsobem dotýkají cílů práce.

3.1.1 Terminologie

Tvůrci a účastníci geocachingu v průběhu jeho vývoje vytvořili velké množství termínů a zkratk, které každý geocacher ovládá a běžně používá. Kromě anglických originálů, které neměly nebo dosud nemají oficiální český ekvivalent, také vzniklo mnoho počeštěných výrazů, které jsou v komunitě s oblibou využívány. V tabulce 1 jsou stručně vysvětleny základní termíny a jejich české ekvivalenty a nejčastěji používané zkratky.

Tabulka 1 - Základní terminologie geocachingu

Pojem	Český ekvivalent	Zkratka	Vysvětlení
Basic Member	Běžný uživatel	BM	uživatel, který si neplatí prémiové členství na serveru geocaching.com
Cache/ geocache	Keš/ keška/ geokeš		schránka, skryš neboli vlastní předmět geocachingu
Cacher/ geocacher	Kešer/ geokešer/ kačer		osoba, věnující se geocachingu
Cache in Trash Out		CITO	environmentální iniciativa, související s úklidem odpadků během hledání cache
Czech Wood Geocoin		CWG	česká varianta oficiálních geocoinů, nekomerční a netrackovatelná dřevěná kolečka (sukovníky), na kterých je laserem gravírované logo geocachera nebo teamu
Did Not Find	Nenalezeno	DNF	označuje stav, kdy cache není daným cacherem nalezena
Drive-in			cache, ke které se dá přímo přijet autem, typicky umístěná v bezprostřední blízkosti cesty
Fair Trade	Spravedlivá výměna		zásady výměnného obchodu v cachi podle principu „Měň fér nebo neber nic“, anglicky „Trade up, trade equal or don't trade“
First To Find	První nálezce	FTF	termín, který označuje první nález cache, jedná se o velkou prestiž mezi geocachery najít nově zveřejněnou cache jako první

Geocoin		GC	trackovatelná mince opatřená unikátním kódem, putuje po světě a loguje se stejně jako cache
Global Positioning System	Globální navigační systém	GPS	vojenský globální družicový polohový systém, s jehož pomocí je možno určit polohu kdekoli na Zemi s přesností do deseti metrů a tedy hledat jednotlivé cache
Groundspeak Inc.			americká společnost, poskytující zázemí pro hry s GPS (mimo geocaching i waymarking a wherigo)
Hint	Nápověda		slouží k usnadnění nalezení cache, bývá součástí listingu a je na každém geocacherovi, zda ji využije či zkusí hledat bez ní
Listing	Popis		zadání, které je obsaženo u každé cache na serveru geocaching.com
Log	Zápis		jedná se o záznam o návštěvě jednotlivé cache (jednak fyzicky v logbooku v terénu, jednak na internetu)
Logbook	Návštěvní kniha		zápisník/ blok papíru, obsažený ve fyzických cachích, na který si zapisují nálezci své logy
Muggle	Mudla		slovo, jímž jsou ve vztahu ke geocachingu běžně označováni negeocacheři, zejména pak nezasvěcené osoby, vyskytující se v okolí při hledání cache; výraz je inspirován cyklem románů o Harrym Potterovi od J.K. Rowlingové, kde je slovo mudla užíváno pro nekouzelníky
Opencaching			na Groundspeaku nezávislý nekomerční projekt založený na spolupráci národních serverů, bezplatnosti všech funkcí a volnějších pravidlech; tyto cache nikdo neschvaluje a nehlídá, proto se opencaching postupem času stal mimojiné útočištěm cacherů, kterým z nějakého důvodu nebyla schválena cache v oficiální verzi geocachingu
Owner	Vlastník		autor neboli zakladatel cache
Pocket Query		PQ	služba serveru geocaching.com, dostupná pouze prémiovým uživatelům a umožňující prohledávání databáze cachí za použití množství zvolených kritérií; výsledky vyhledávání jsou pak dostupné ke stažení
Premium Member	Prémiový uživatel	PM	platící uživatel serveru geocaching.com, toto členství přináší řadu výhod např. možnost generování statistik nálezů, PQ, hodnocení cachí, hledání cachí zpřístupněných pouze pro PM apod. ; poplatek v současné době činí 30 USD/rok či 10 USD/3 měsíce
Reviewer			dobrovolník, který z pověření Groundspeak posuzuje dodržení pravidel schvalování pro založení nové cache, má možnost cache archivovat nebo dočasně znepřístupnit; v ČR je v současné době 6

			reviewerů
Series	Série		určitá množina cachí, která je tématicky (např. série Významné stromy) provázána dohromady; specifickým příkladem jsou obrazce nebo Power Traily, kdy jsou cache rozmístěny v určitém okruhu (příloha 1)
Stage	Úsek		zpravidla dílčí úkol při plnění určitých typů cache; po splnění tohoto úkolu, kterým je zpravidla zjištění nějaké informace a jednoduchý výpočet získá cacher souřadnice další stage nebo cílové souřadnice (uložení) cache
Trackable Items/Trackables	Trasovatelné předměty		předměty, jejichž úkolem je cestovat z cache do cache a u nichž se sleduje jejich pohyb; typickým příkladem jsou Travel Bugs a Geocoins
Travel Bug		TB	libovolná věc doplněná o kovový identifikační štítek, zvaný psí známka (z angl. dog tag), jeho cílem je putovat z cache do cache, většinou vlastník tohoto předmětu stanoví, jaké cache by měl předmět navštívit (např. všechna hlavní města Evropy apod.)
Thanks For the Cache	Díky za cache	TFTC	zkratka často využívaná při zápisu do logbooku

Zdroj: Groundspeak Glossary (2012), GeoWiki (2010a), vlastní zpracování

3.1.2 Typologie cachí

Primárním cílem geocachingu je nalezení již zmíněné cache. Pro ujasnění a pochopení principů geocachingu a hlavně pro identifikaci dalších možností využití geocachingu v následujícím textu upřesním, s jakými typy cachí se můžeme setkat.

V minulosti existoval pouze jeden typ cache a to byla tradiční schránka fyzicky umístěná v místě úkrytu. S postupným vývojem geocachingu se však vytvořilo několik druhů cachí a v současnosti může mít cache neboli vlastní předmět hledání několik provedení. Primárně lze cache rozdělit dle formy na:

- **Fyzické** – tyto cache můžeme skutečně najít v podobě schránky, která dle fantazie autora může nabývat různých forem, tvarů a velikostí. Fyzické cache obsahují vždy minimálně logbook. Další obsah závisí na velikosti cache a na jednotlivých cacherech, kteří tuto cache naleznou.

- **Virtuální** – jak už název napovídá, není skutečná ukrytá schránka. Na uvedených souřadnicích musí geocacher splnit zadaný úkol (udělat fotografii, zjistit informace apod.) a následně odeslat autorovi cache pro uznání logu.












V tabulce 2 jsou uvedeny jednotlivé typy cachí dle formy, jakou mohou nabývat.

Dále můžeme fyzické i virtuální cache rozlišit dle jejich vlastností:

- **Velikost** – určuje velikost vlastní schránky, která představuje danou fyzickou cache. Konkrétní rozdělení cachí dle velikosti je uvedeno v příloze 2.
- **Terén** – ohodnocena na stupnici 1-5, kdy 5 znamená nejvyšší obtížnost pohybu v terénu při cestě na místo uschování cache. Obtížnost terénu se uvádí za ideálních podmínek – tj. za sucha a v denní dobu, a pro průměrného člověka. Konkrétní rozdělení cachí dle terénu je uvedeno v příloze 3.
- **Obtížnosti** – také ohodnocena na stupnici 1-5, kdy 5 znamená nejvyšší náročnost objevení cache v jejím úkrytu, případně, jak je náročné rozluštění cílové souřadnice. Rozdělení úkrytů do pětibodové stupnice není lehké, každý určitě bude mít na obtížnost úkrytu/rébusu jiný názor. Navíc tuto vlastnost ovlivní i momentální intelektuální kondice či kvalita signálu GPS. Konkrétní rozdělení cachí dle obtížnosti je uvedeno v příloze 4.
- **Ostatní atributy** – vhodnou formou charakterizují umístění vlastní cache a případná opatření nutná k jejímu nalezení. Vlastník cache má při jejím zakládání možnost zvolit, zda lze cache najít s dětmi, se psem, v jakoukoliv denní dobu či zda je v daném místě možnost občerstvení. Příklady některých často využívaných atributů jsou uvedeny v příloze 5.

Všechny tyto vlastnosti jsou vždy uvedeny v popisu dané cache a mnohdy i upřesněny v textu popisu. Umožňují tak každému cacherovi si předem zjistit, zda je cache pro něj vhodná nebo ne, jak se na její nalezení připravit a vybavit. Především terén a obtížnost uložení cache jsou dvě důležité vlastnosti, které by žádný geocacher neměl při cestě za cachí podcenit. Uvádění těchto vlastností je důležité nejen z důvodu ochrany cacherů před zraněním nebo nepříjemným zážitkem. Další jejich funkcí je minimalizace negativních vlivů, které by nedostatečně informovaný cacher mohl způsobit např. životnímu prostředí.

Tabulka 2 – Typy cachí dle formy

Typ cache		Varianty	Symbol	Popis cache
Fyzické	Tradiční cache			nejběžnější typ cache, jedná se o fyzickou schránku, jejímž základním rysem je, že se nachází přímo na místě, udaném souřadnicemi v záhlaví popisu
	Multi-cache			skládá ze dvou nebo více částí; cacher na první zastávce (stage) zjistí informace, které ho dovedou na další zastávku, až k finálnímu umístění cache
	Mystery/puzzle cache			tyto cache nemají udány finální souřadnice a geocacher je musí získat nějakým výpočtem, vyluštěním šifry, hádanky, vyhledáním v pramenech, zjištěním souřadnic v jiné cachi nebo jinak
	Letterbox hybrid			část hledání je absolvována pomocí popisu cesty či fotografií, jako v letterboxingu a jen část dle souřadnic
	Wherigo cache			užívá pro část hledání speciální program, který si cacher nahraje do GPS (ne všechny však tento program podporují), čímž vlastní zážitek z hledání obohacuje o interaktivní prvek v terénu; jde tedy vlastně o obdobu multi či mystery cache, ovšem cacher se nikoliv předem z listingu, ale až průběžně na trase dozvídá, co bude dále
Virtuální	Event cache	Mega-Event cache (< 500 účastníků)		setkání geocacherů, slouží k seznamování, výměně zkušeností, CWG, travel bugů a geocoinů
		CITO		setkání, na kterém se geocacheři snaží vyčistit vymezené území od odpadků a nepořádku, který v přírodě zanechali lhostejní lidé; je to event spojený s ekologickým chováním geocacherů vůči přírodě
	Earth cache			jejím posláním je vzdělávání v geologii; zakládají se v místech s geologickou či jinou zajímavostí, týkající se naší Země; úkolem návštěvníka je dojít na dané místo, zjistit si informace apod.; vždy záleží na přání autora, jaké podmínky uznání logu (v souladu s danými pravidly) stanoví
	Webcam cache			tyto cache již není možné od r.2005 zakládat (nově byly převedeny na Waymarking.com), ale je možné je stále hledat; ty dosud existující jsou ponechány na dožití; v srpnu 2011 Groundspeak spustil nepřímou náhradu Virtuálních cachí podnázvem "Geocaching Challenges"
	Klasické virtuální			
	Geocaching Challenges			spočívá v tom, že geocacher přijme výzvu, kterou zveřejnil jiný geocacher, a snaží se ji na určitém místě splnit – například vyfotografovat se u určeného subjektu či splnit nějaký úkol, který se váže ke konkrétnímu místu

Zdroj: Groundspeak Geocache Types (2012), vlastní zpracování

Další členění cachí lze vytvořit na základě funkce, kterou plní:

- **Informační/vzdělávací** – jejich cílem je upozornit na zajímavý jev, objekt, který se nachází v blízkosti cache, na událost, která se v místě odehrála, osobu, která zde žila apod. Tyto cache jsou většinou jednoduší na nalezení, mají rozsáhlý a zajímavý listing, který obsahuje informace, které nejsou vždy běžnému návštěvníkovi na místě k dispozici.
- **Zábavné/logické** – jedná se především o mystery cache, kdy cílem je potrápit cachery rébusem, pobavit je nad hledáním finálních souřadnic apod. V těchto případech nehraje většinou místo umístění velkou roli, bývají uloženy blízko bydliště cachera, úkryt často bývá důmyslně proveden a ne každému cacherovi se i po dlouhém bádání podaří cache rozluštit či v terénu objevit.
- **Dobrodružné** – v případě těchto cachí platí, čím vyšší obtížnost, tím lépe. Cacher během cesty ke cachi musí vyvinout určitou fyzickou zdatnost – vylézt na skálu, vyšplhat na strom, potápnout nebo plavit se. Tyto cache často nejsou odlovitelné bez speciálního vybavení a pokud si běžný cacher pořádně nepřečte listing a upozornění spojené s cachí, mohou být i velmi nebezpečné.
- **Společenské** – především event cache, kdy cílem je setkávání cacherů a sdílení zážitků z hledání nebo akce organizované pro dobrou věc (např. CITO eventy). Mohou zde patřit i cache umístěné v místě konání festivalu nebo podobných pravidelných či nepravidelných společenských akcí.
- **Drive-in, bodové** – v případě těchto cachí jde vyloženě o bod, který cacheři získají odlovem cache. Bývají často umístěny blízko cest a parkovišť nebo odpočívadel, tak aby odlov nebyl časově náročný a cacheři jej mohli najít jen když vystoupí z auta. Nemají speciální účel, ani rozsáhlý listing, jejich cílem je zpestřit zastávku během cestování.

Většinu cachí lze do každé z těchto skupin zařadit, cacher se však může setkat i se speciálními cachemi, které jsou svou funkcí velmi specifické a originální. Naopak velké množství cachí plní hned několik výše zmíněných funkcí najednou.

3.1.3 Charakteristika komunity geocacherů

Existence různých typů cachí, ať už se jedná o rozličné formy, vlastnosti či funkce, dělá z geocachingu aktivitu otevřenou širokému spektru lidí, všech věkových skupin a profesního zaměření. Objevují se však jisté vzorce, na jejichž základě mohu navrhnout základní typologii účastníků geocachingu – geocacherů:

- **Profesionálové/technologičtí nadšenci** – geocaching vznikl díky technologickým novinkám a pokroku a byli to právě tito odborníci, kteří budovali základy této aktivity. V dnešní době je geocaching spojen s velkým množstvím moderních GPS přijímačů, aplikací, programů na generování statistik nálezů, map apod. a díky tomu je takto oblíben u této skupiny, která zároveň touží svůj čas využít aktivně, ne jen u počítače.
- **Rodiny s dětmi, přátelé** – geocaching je ideální doplněk pro výlety do přírody, kdy cílem je společně najít vytouženou schránku a zároveň trávit čas se svými nejbližšími.
- **Outdooroví nadšenci** – mnozí tito cestovatelé a sportovci vlastnili GPS navigaci již před rozvojem geocachingu a nyní mají možnost obohatit své treky, cyklovýlety a podobné aktivity a další zábavu. Extrémní cache jsou ideální právě pro tuto skupinu geocacherů.
- **Starší lidé** – oproti předchozí skupině existuje mnoho jednoduše dostupných cachí, které lidé mohou zvolit v závislosti na svých možnostech. Pro starší geocachery mají díky geocachingu jejich výlety nový smysl.

Pro větší specifikaci skupiny, která se geocachingu věnuje, v nadcházejícím odstavci uvedu vybrané socio-demografické charakteristiky cacherů. Využiji k tomu převzatých výsledků dotazníků a anket, které zpracovávali mí předchůdci. Je však nutno zmínit, že ve všech případech byly dotazníky distribuovány na servery a do diskuzí geocachingových komunit, vzorek byl tedy značně omezen jen na opravdu aktivní příznivce geocachingu a průměrný geocacher, který do podobných diskuzí nepřispívá je tedy víceméně vyloučen. Přesto výsledky využiji pro základní představu o této rozmanité komunitě lidí.

Jako jedni z prvním se tématu geocachingu z pohledu chování jeho účastníků věnovali autoři Chavez, Schneider a Powell (2004) z University v Minnesotě. Jejich studie analyzuje výstup elektronického dotazníkového šetření mezi cachery v Minnesotě (133 účastníků šetření). Hlavními cíli šetření bylo zjištění profilu cachera, jaké vidí cacheři přínosy a výhody této aktivity a jaké dopady zanechává jejich chování na životním prostředí.

Při analýze autoři zjistili, že většina cacherů je středního věku, běloši s vyšším vzděláním a příjmy. Cacheři raději schránky hledají než vytvářejí a více než 80 % respondentů uznalo, že geocaching zvýšil jejich návštěvu národních parků a rekreačních oblastí. Cacheři se vyznačují kladnými postoji vůči environmentálně odpovědnému chování a cache raději hledají v udržovaných a dostupných oblastech s jasně vytyčenou politikou pro geocaching. Jako osobní přínosy uváděli respondenti především následujících šest faktorů:

- Fyzická aktivita
- Návštěva a poznání přírody
- Učení se – příběhy míst ukrytí
- Relaxace, stimulace – aktivní forma relaxace
- Samostatnost a nezávislost – opuštění stereotypu
- Socializace – sblížení se s rodinou, přáteli

Přestože studie poprvé poskytla bližší analýzu chování cacherů, autoři si sami uvědomují potřebu dalších výzkumů, především více kvalitativní analýzu dat.

Výzkum v České republice přinesl podobné výsledky – dle výsledků dotazníku Lepkové (2009) je typický český geocacher muž s ukončeným vysokoškolským vzděláním, průměrným věkem 32 let a s technickou profesí. Geocaching provozuje sám nebo s partnerkou/rodinou, za měsíc najde 11 - 20 cache a geocachingu se věnuje teprve 1 rok. Sám založil minimálně 1 cache. Geocachingu se chce věnovat i do budoucna. Motivace pro hledání cachí je především:

- poznávání nových míst
- trávení času s nejbližšími
- turistika a příroda

Typický český geocacher není prémiovým členem, nicméně díky geocachingu navštívil i takové destinace, do kterých by jinak nikdy neměl v úmyslu cestovat. Navštíví turistický objekt (zaplatí si vstupné), u kterého je cache umístěna, koupí si občerstvení, ale v regionu málokdy nepřešpí. K návštěvě vzdálenějších regionů použije auto.

Další zajímavé výsledky přineslo dotazníkové šetření Zuzany Bittnerové (2012), kterého se účastnilo 235 respondentů. Autorka si určila za cíl definovat segment geocacherů, jejich preference a typické chování, především v souvislosti s cestovním ruchem a vlivem na životní prostředí. Z jejího výzkumu vyplývá, že typickým geocacherem je muž ve věku mezi 26 a 40 lety. O geocachingu se dozvěděl od svých známých a na výpravy se ve většině případech vydává se svou partnerkou. Nejraději má cache tradiční, umístěné v přírodě. Geocaching není ovlivněn sezónností, neboť typický geocacher hledá cache celoročně. Geocachingu se typický hráč věnuje i v zahraničí. Většinu geocacherských výletů podniká na celý den nebo na půl dne. Jako dopravní prostředek ve většině případů používá auto nebo jízdní kolo, které mu dává volnost pohybu a nezávislost. Přibližně z 50 % je ochoten zaplatit vstupné do objektů, ke kterým jej geocaching dovede. Geocacher má kladný vztah k přírodě. Proto pokud je to možné, chodí po vyznačených stezkách, přírodu vědomě neničí a neodhazuje kolem sebe odpadky.

3.1.4 Vývoj geocachingu

Vzniku geocachingu, jak jej známe dnes, nepředcházela zdlouhavý ani složitý proces. Muselo však dojít ke střetu několika důležitých okolností. Základem je technologie GPS, americký satelitní radionavigační systém, který umožňuje spolehlivé určení polohy, navigaci a měření rychlosti civilním uživatelům na celém světě – zdarma pro každého. Provozování geocachingu by však bylo nemyslitelné, kdyby zároveň na přelomu století nedošlo k nevídanému rozmachu mobilních technologií, umožňujících GPS spotřebitelsky využívat, a především Internetu, díky němuž spolu může geocachingová komunita sdílet postřehy a prožitky. Geocaching je aktivita opravdu novodobá, avšak díky rychlosti, kterou poskytují dnešní komunikační sítě se geocaching za tuto relativně krátkou dobu dostal do všech koutů světa.

Vznik geocachingu se váže k významnému rozhodnutí vlády Spojených států amerických v čele s Billem Clintonem zrušit umělé vnášení chyby do navigačních dat, které vysílají satelity umístěné na oběžné dráze Země. Před tímto krokem byla přesná data známa pouze armádě a dalším oprávněným uživatelům. Díky technologickému pokroku však byla americká armáda schopna využívat jiné prostředky pro lokální znepečnění civilních GPS přístrojů. Od 1. května 2000 tak byli i běžní civilisté schopni pomocí svých GPS přístrojů určit zeměpisné souřadnice s přesností na několik metrů. Téměř okamžitě se začalo ve všech okruzích diskutovat o možnosti využití těchto informací. Jako jeden z prvních využil tohoto kroku David Ulmer, počítačový specialista z Portlandu v Oregonu. Dne 3. května ukryl první schránku poblíž Beaver Creek a informace o jejích souřadnicích zveřejnil na svém blogu na internetu. Jak udává ve svém příspěvku (Ulmer, 2000a), cíl tohoto činu byl zahájit celosvětovou aktivitu tzv. Stash Game. Jediným pravidlem bylo, že pokud si někdo vezme věc, kterou schránka ukrývá, musí něco za výměnu do schránky vložit. Toto pravidlo si zachovávají i dnešní cache. Zároveň vybízel k vytváření dalších takových skrýší v různých oblastech a správně předpověděl, že brzy budou tisíce podobných schránek po celém světě. Tímto jednoduchým příspěvkem založil dnes celosvětově rozšířenou aktivitu. Během několika dní tuto skrýš pomocí svých GPS přístrojů objevilo pár technologicky založených nadšenců, po dalších pár dnech se objevily podobné skrýše v Kalifornii, Illinois a Kansasu, po měsíci dokonce v Austrálii.

Jedním z prvních nálezců byl Mike Teague (2000), který vytvořil první internetové stránky věnované geocachingu. Mimo zveřejnění seznamu doposud založených schránek, vytvořil i první definici a popis této nové aktivity. Aktivitu z názvem Global Positioning Stash Hunt popisoval jako zábavnou a dobrodružnou hru pro uživatele jednotek GPS. Dále uvedl, že účast v této hře je dobrým způsobem, jak využít vlastností a schopností těchto přístrojů. V prvotní fázi vzniku byl geocaching určen převážně zájemcům o tehdy málo rozšířenou technologii GPS.

S rostoucím zájmem o tuto aktivitu sám David Ulmer (2000b) začal diskuzi nad vhodným oficiálním názvem. Uvědomoval si jakýsi negativní význam anglického slova stash, do češtiny přeloženo jako skrýš, který má ilegální nádech. Tato podoba slova mu nepřišla vhodná pro aktivitu vznikající v dnešním environmentálně a ekoturisticky

zaměřeném světě. Pokud se měl tento produkt prodávat na celosvětovém trhu bylo potřeba vymyslet odpovídající název. S takovým termínem přišel Matt Stum (2000). Cache má dva významy, které z něj dělají ten pravý výraz. Toto původem francouzské slovo se začalo používat v roce 1797 pro dočasnou skrýš k ukládání předmětů. Slovo cache vyvolává vize průkopníků, zlatokopů, a dokonce i pirátů. Druhý novodobější význam je využíván v oblasti výpočetní techniky – vyrovnávací paměť (memory cache) počítače, se používá k rychlému vyhledání často používaných informací. Přidání předpony geo, související se Zemí, poukazuje na globální povahu aktivity, ale také na souvislost s využíváním GPS v oborech jako geografie. Slovo geocaching je od 1. června 2000 jediný oficiální název nově vzniklé aktivity (Ulmer, 2000c).

Další bezesporu významný okamžik je založení portálu geocaching.com firmou Groundspeak a Jeremy Irishem. Tímto vznikla podoba geocachingu, jak jej známe dnes – oficiální internetové základny, sdružující všechny geocachery, určující pravidla. Vzniklo tak místo, kde mohou jednak všichni hledat souřadnice skrytých cachí, tak sdílet zážitky z jejich lovu.

3.2 Obecný rámec geocachingu z pohledu geografie

Geocaching je podle mého názoru velmi těžké jednoznačně zarámovat a definovat. Existuje mnoho forem této aktivity a vždy záleží na konkrétním cacherovi, jak je geocachingem „pohlcen“, jakou věnuje této aktivitě ve svém volném čase pozornost – zda je to pouze občasný koníček nebo pomalu jeho způsob života. Jak již jsem v úvodu zmínila, na geocaching je možno nahlížet z několika úhlů. V případě této práce jako na novou volnočasovou aktivitu a v širším kontextu i jako na motiv či doplněk cestovního ruchu a s tím související rozvoj cílové oblasti.

3.2.1 Geocaching jako volnočasová aktivita

Volný čas je definován velkým množstvím odborníků, jejichž názory se určitým způsobem prolínají a překrývají, ale do jisté míry se i odlišují. V průběhu historie se pozice volného času výrazně měnila. Například v době renesance volný čas neměl v tehdejší společnosti svůj význam - byla preferována práce a množství volného času bylo minimalizováno. Naštěstí se, pro člověka tolika důležitému volnému času, věnuje čím dál větší pozornost. Jeho pozitivní vliv na psychické i fyzické zdraví člověka dnešní doby je nesporný.

Obecně je volný čas definován jako: „Čas, v němž člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce, nebo z nutnosti zachování biofyzilogického či rodinného systému“ (Vodáková, Petrusek a kol., 1996). Pásková, Zelenka (2002) považují za volný čas ten, kde lidé nevykonávají činnosti pod tlakem pracovních závazků či rodinného systému. Volný čas bývá sociology chápán jako doba, která zbude člověku po odečtení pracovní doby včetně přesčasů, tj. času pracovního, a dále času využitého na dopravení se z a do zaměstnání, času věnovaného domácnosti a rodině a času potřebného pro obstarání vlastních fyziologických potřeb, tj. času vázaného (Filipcová, 1966).

Disponibilní množství volného času v evropské populaci nepřetržitě přibývá. Podle informací společnosti INCOMA Research (2006) vzrostl volný čas českých domácností

mezi lety 2002 a 2006 o 3 hodiny na průměrných 31 hodin volného času za týden. Podíváme-li se na růst průměrných peněžních výdajů za cestování a kulturu v tomto období, došlo k nárůstu průměrných výdajů na osobu v této kategorii o 1 472 Kč na 9 925 Kč. Spolu s nárůstem volného času se proměňují způsoby jeho trávení. Obecně dle Kaplánka (2011) směřují trendy k aktivnímu trávení volného času a k zážitkové turistice napříč sociodemografickými skupinami. Jasným požadavkem je přizpůsobení individuálním potřebám uživatelů. Odpověďmi na tyto základní proměny jsou specializace a individualizace nabídky volnočasových aktivit. Citelnou roli hrají také rostoucí příjmy světové populace a technologický pokrok. Rostoucí příjmy na jednu stranu zvyšují kupní sílu, technologický pokrok projevující se především v oblasti dopravy zase zlepšuje dostupnost služeb (nejenom cenovou). Svou roli sehrává také masivní rozvoj internetu. Empirický výzkum volného času rozlišuje tzv. měkké volnočasové aktivity, které se staly samozřejmostí a realizují se bez zvláštní koncentrace a zájmového zaměření (např. poslech rozhlasu nebo televize), a tvrdé volnočasové aktivity, které mají aktivnější charakter a jsou výsledkem vědomé volby – zde lze zařadit i geocaching.

Za života posledních generací se neustále urychluje proměna charakteru trávení volného času. Akcelerace těchto proměn je spojena s technologickým vývojem a s nástupem nových médií. Pro současnou starší generaci hlavním médiem, které proměnilo její volný čas a životní styl byla televize, pro současnou generaci mládeže to jsou nové informační a komunikační technologie: osobní počítač, mobil, internet. Tato podoba médií se technologicky a funkčně propojuje v multimédiích, spojujících vlastně celý technologický a mediální vývoj 20. a 21. století. (Sak a kol., 2007) V současnosti dochází pod vlivem nových informačních a komunikačních technologií k přechodu na informační společnost a do digitálního věku. Volnočasové aktivity tedy do jisté míry musí zákonitě odrážet tento posun. Fenomémem poslední doby je trávení času a komunikace prostřednictvím sociálních sítí. Termín sociální síť označuje internetové projekty, které jsou zaměřeny na sdílení informací o jednotlivých uživateli (včetně sdílení fotografií a dalších osobních údajů), prezentaci těchto uživatelů pomocí zpracovaných profilů, umožňují také navazovat sociální vztahy s okolními uživateli (pomocí řady zajímavých nástrojů, diskuzních skupin, online her, komunikačních fór a chatu), jsou prostorem pro interaktivní zábavu. Tento způsob komunikace je spojen

s několika hrozbami, především, že uživatelé sociálních sítí se chovají jinak než v běžném životě a mohou být prostorem pro existenci sociálně-patologických jevů. (Kopecký, 2009)

Pojetí geocachingu jako volnočasové aktivity přesně odpovídá výše zmíněným potřebám dnešní doby – využití informačních technologií a internetu je nezbytné pro každého geocachera. Registrací se geocacher stává, někdy i méně vědomě, členem sociální sítě, kde sdílí své zážitky, fotografie a preference, diskuzí s ostatními členy vyjadřuje své názory. Možné negativní dopady trávení volného času v tomto virtuálním světě jsou v případě geocachingu vyváženy nutností vyrazit ven do přírody a cache hledat v reálném světě a čase.

Z předchozích vět vyplývá závěr, že geocaching je volnočasová aktivita, kde se setkává nereálné s reálným ve vztahu nikoliv konkurenčním, jak se v současné době stále více děje, ale naopak se doplňují. Geocaching je pozitivním případem, jak se dají tyto oblasti spojit, aniž by byla ta druhá nevyužita. Geocacheři využívají moderní technologie jako je internet, GPS navigace, stávají se virtuálními členy komunity, blogují, diskutují a hodnotí místa a cache. To vše na základě reálného zážitku spojeného s pobytem v přírodě, rozvojem a získáváním nových vědomostí, dovedností a schopností.

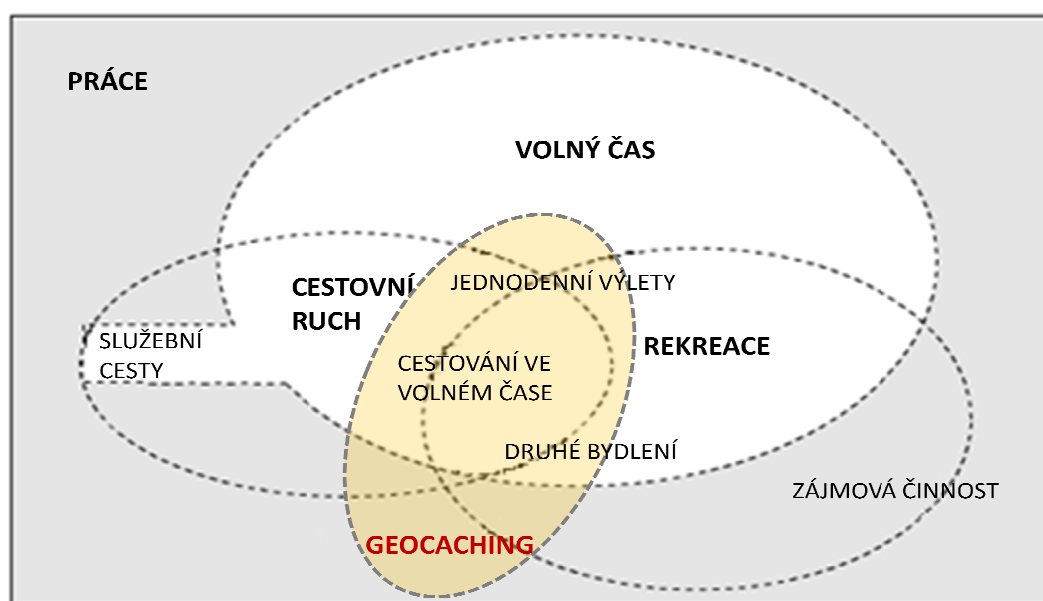
3.2.2 Geocaching a cestovní ruch

Dle dotazníkových šetření, uvedených v kapitole 3.1.3 lze jasně vyvodit pozitivní vztah mezi geocachingem a cestovním ruchem. V této kapitole se podrobněji podívám, jak konkrétně může být geocaching jako volnočasová aktivita spojován s cestovním ruchem a jak odpovídá moderním trendům v cestovním ruchu.

Cestovní ruch a rekreace je z širšího hlediska součástí volného času. Na obrázku 1 přerušované čáry naznačují, že hranice mezi jednotlivými oblastmi nejsou výrazné. Od volného času se odděluje práce, která má ale dvě oblasti, ve kterých se spolu překrývají. První jsou služební cesty, které jsou stále více vnímány jako pracovně orientovaná forma cestovního ruchu. Druhou oblastí je zájmová činnost, kdy se stane práce koníčkem, čímž je opět prolomena hranice mezi volnočasovou aktivitou a pracovními

záležitostmi. Geocaching je aktivita, které může být v určitých případech zařazena do všech částí obrázku, podle toho jakým způsobem se jí zrovna geocacher věnuje. Nejblíže má u typického geocachera k jednodenním výletům, kdy je spojena i s dalšími doprovodnými aktivitami. Pro potřeby této práce dále hodnotím geocaching jako trávení volného času při cestování nebo rekreaci popř. během služebních cest.

Obrázek 3 - Vztah mezi geocachingem, volným časem, rekreací a cestovním ruchem



Zdroj: upraveno dle Lew, Hall a Williams (2004)

Motivace turistů a návštěvníků procházejí v posledních desetiletích rychlými změnami. Rychlé demografické, socioekonomické a další změny se odrážejí ve změně motivací účastníků cestovního ruchu. Například Horner a Swarbrooke (2003) vidí trendy v motivaci účastníků v následujících oblastech.

- Vznik tzv. zeleného zákazníka – tj. zákazníka, který klade zvýšené požadavky na ekologické aspekty cestování. Tento trend souvisí s rozvojem konceptu udržitelného cestovního ruchu, ekoturismu a navazujících forem cestovního ruchu. Souvisí s růstem zájmu o životní prostředí a jeho ochranu, datující se od 80. let minulého století. Autentičnost a produkty cestovního ruchu a služeb pro využití volného času. Potřeba autentičnosti se objevuje u stále širšího okruhu

návštěvníků. Nestačí jim turistický produkt napodobený, hledají to, co je pro danou destinaci skutečné, přirozené.

- Touha po celkovém využití volného času – příkladem je návštěva muzea, které umožňuje nejenom pasivní prohlídku exponátů, ale naopak, je interaktivní, vyvolává nové zážitky a poznání.
- Hledání nových zážitků – někdy však hledání nových zážitků naráží na vytváření tzv. nepravděpodobných produktů, které jsou na hranice reality a fikce, smysluplnosti a nesmyslnosti.
- Chuť učit se – v tomto případě se nejedná o učení ve smyslu školní výuky, ale je zaměřeno na celou řadu zálib a koníčků, jako je například malování, vaření, potápění apod.
- Hledání slev – jedná se o trend, který souvisí a je zároveň podporován vznikem tzv. nízkonákladových služeb. Ty se uplatňují především v letecké dopravě, v posledních letech ale i v dalších druzích dopravy, ve službách ubytovacích, stravovacích a dalších.

Změny ve společnosti, změny ekonomické či změny životního stylu, mají silný vliv na cestovní ruch. Pro sektor cestovního ruchu je velmi důležité tyto změny co možná v nejranější fázi akceptovat a přizpůsobit jim nabídku cestovního ruchu. Poptávka v cestovním ruchu je velmi elastická. Během krize mohou a budou turisté preferovat levnější a kratší výlety. Na tyto změny musejí rychle reagovat všichni, kteří se zabývají přípravou produktů cestovního ruchu. Jedná se jak o organizace managementu destinace cestovního ruchu, tak i zprostředkovatele, především cestovní kanceláře. (Institut obchodu a cestovního ruchu, 2006)

Pokud se na geocaching díváme z lehce jiného úhlu pohledu, může se jevit právě jako jeden z motivů. Primární motiv spočívá ve skutečné nebo subjektivní potřebě uniknout na čas pracovní či domácí rutiny, aktivním a zábavným způsobem strávit svůj volný čas. Pro geocaching jsou velmi vhodné jednodenní návštěvy zajímavých krajů a sám o sobě není příliš nákladnou aktivitou.

Geocaching stojí na pomezí rekreační turistiky a sportovní disciplíny, jeho jádrem je pohyb. Pokud se na tuto aktivitu podíváme jako na formu cestovního ruchu odpovídá

svou podstatou měkkým a alternativním formám cestovního ruchu. Dle Páskové a Zelenky (2002) je alternativní cestovní ruch obecné označení pro cestovní ruch alternativní k masovému cestovnímu ruchu s jeho negativními vlivy na sociální a kulturní prostředí a na životní prostředí obecně. Zpravidla cestovní ruch v malých skupinách, který respektuje potřeby a zvyklosti místní komunity a její životní prostředí. Měkký cestovní ruch je popisován jako druh cestovního ruchu, který minimalizuje vliv nežádoucích aktivit spojených s cestovním ruchem na místní komunitu a životní prostředí. Základními principy jsou maximální zapojení místních zdrojů (suroviny, lidé, know-how, tradice, kultura aj.) a malokapacitní cestovní ruch. (Pásková, Zelenka, 2002)

Geocaching se ovšem nijak nevymezuje vůči ostatním formám cestovního ruchu. Není substitutem, nýbrž komplementem. Lze se mu doplňkově věnovat prakticky při každé cestě. Stejně jako účastníky cestovního ruchu lákají nějakým způsobem atraktivní destinace, zajímavé geocachingové zázemí (mnohdy opomíjené běžnými turisty) může být pro cachery lákavé a dají takto vybavenému místu přednost před jinou, cachemi dosud nedotčenou (i když turisticky oblíbenou a vyhledávanou) destinací. Řekla bych tedy, že geocaching není vyloženě samotným motivem a formou, nýbrž podpůrným stimulem, doplňkovou aktivitou a nástrojem cestovního ruchu. Cílem geocachingu nemusí být výlet. Turisticky rozvinutý český národ výlety provozuje i bez geocachingu. Geocaching je přidaná hodnota k výletům.

Pokud se na geocaching podíváme z pohledu druhů cestovního ruchu, lze jej nejčastěji zařadit mezi domácí, krátkodobý, neorganizovaný a individuální druh. Ovšem případy, kdy se skupina přátel vydá na několikadenní cestu (mnohdy i zahraniční), čistě kvůli hledání cachí, se u geocachingových nadšenců často objevují. Z pohledu způsobu dopravy není zcela výstižné označit geocaching za pěší turistiku. Geocaching se často provozuje též na kole, často lze některé cache najít takřka z auta.

3.2.3 Využití podstaty geocachingu pro lokální rozvoj

Účastníci geocachingu vytváří novou cílovou skupinu, komunitu lidí, na které se lze v mnoha oblastech zaměřit. Na cachery lze cílit marketingové strategie, speciální výrobky, akce a aktivity spojené s cestováním a objevováním nových oblastí. V následující kapitole se zaměřím na oblasti, kde lze geocaching a jeho podstatu využít.

Vznikem geocachingu se objevil nový segment trhu. Na ten se zaměřují především výrobci turistických navigací. Ty už dnes obsahují funkce využitelné speciálně v geocachingu. I v propagaci výrobku jsem se již setkala s označením *vhodné pro geocaching*. Existuje množství internetových i kamenných obchodů, kde se prodávají potřeby pro geocaching – od krabiček vhodných pro geocaching, přes propisky s logem této komunity, až po personifikované travelbugy a geocoiny.

Jako mnoho podobných aktivit, kterým se věnuje stále větší počet lidí, i geocaching už od svého vzniku láká mnoho společností i podnikatelů jako další možný prostředek, jak zviditelnit svůj produkt či službu. Jelikož jsou si představitelé Groundspeaku (Groundspeak Listing Guidelines, 2012) tohoto chování vědomi, jedno ze základních pravidel, kterým se při zakládání cachí musí owner řídit, je že cache nesmí sloužit k žádnému vedlejšímu účelu. Geocaching slouží pouze jako zábava a koníček a ne k tomu, aby se prostřednictvím cachí šířily jakékoliv náboženské, politické ani dobročinné či společenské názory. Stejně tak nesmí sloužit jakýmkoliv komerčním účelům – cache, která by mohla sloužit jako reklama nebude schválena. Konkrétně se jedná o cache, které:

- vyžadují, aby nálezce navštívil určitou firmu, komunikoval s jejími zaměstnanci nebo byl nucen si zakoupit jakýkoliv produkt nebo službu
- má náznak reklamy, marketingu nebo jakékoliv propagace
- obsahuje odkazy na podniky, komerční inzeráty, charity, politický program nebo společenské agendy
- obsahuje logo firmy nebo organizace včetně neziskové organizace
- název společnosti nebo komerčního produktu se vyskytuje v listingu cache

Jelikož každá cache musí být schválena reviewerem, jsou tato základní pravidla dodržována a takové cache nejsou opravdu k vidění. Samozřejmě se nelze vyhnout tomu, aby cache neobsahovala žádné propagační předměty, které do ní vloží sami cacheři – ať už na výměnu nebo právě z důvodů reklamy a propagace vlastního podnikání nebo šíření svých politických, společenských nebo náboženských názorů. Ze své zkušenosti mohu říct, že např. vizitka nebo reklamní odznak či propiska se v cachích vyskytují, je však věc každého nálezce, zda bude těmto předmětům věnovat pozornost.

Výše zmíněná pravidla platí především pro soukromé společnosti a subjekty naopak Groundspeak umožňuje využít podstatu geocachingu a vyhledává spolupráci s určitými subjekty, které mohou propagovat myšlenku geocachingu. Pokud budu citovat myšlenku představitelů Groundspeaku - chtějí pomoci navést cachery na neobvyklá a zajímavá místa, proto jsou otevřeni spolupráci se subjekty, kteří chtějí upozornit na krásy světa kolem nás. Proto pomáhají představitelům obcí, měst a regionů s výrobou cachí a popisů, tak aby efektivně přilákaly cachery na zajímavá místa. Spolupracují s přírodními oblastmi, obchodními komorami, organizacemi, zabývajícími se cestovním ruchem apod. (Groundspeak Partnering, 2012). Pokud bych aplikovala tato pravidla na prostředí Česka, je jasné, že například cache zakládáné kraji, představiteli chráněných oblastí nebo obcemi jsou plně podporovány a více než žádoucí – pokud se nejedná o reklamu ani propagaci v pravém slova smyslu, nýbrž o upozornění na zajímavá místa kolem nás.

Tato pravidla se snaží mnoho firem a organizací obejít jednoduchým způsobem – založením podobných aktivit, které jsou založeny na myšlence geocachingu, avšak nejsou s oficiální podobou geocachingu propojeny. S takovou akcí přišla např. společnost Pivovary Staropramen (2009), která v Praze a vybraných obcích ve Středočeském kraji se na tři říjnové týdny (12. – 30. října 2009) uschovala 140 poukázek na Staropramen CoolKegy. K nim soutěžící směřovali pomocí GPS souřadnic a dalších indicií. Indicie i souřadnice byly postupně zveřejňovány na sociální síti Facebook. Další projekt založený na principech geocachingu je Winecaching (2009), který připravili moravští vinaři. Cílem bylo příjemným způsobem zpestřit cesty za vínem. Uschovali

žetony v blízkosti svých vinařství, které když účastník nalezne, promění v malou řízenou degustaci ve zúčastněném vinařství.

Z principů geocachingu také vychází Opencaching. Ten vznikl jako na Groundpeaku nezávislý nekomerční projekt založený na spolupráci národních serverů, bezplatnosti všech funkcí a trochu volnějších pravidlech. Hlavním rozdílem je, že cache nikdo neschvaluje a nehlídá, proto se opencaching postupem času stal mimo jiné útočištěm cacherů, kterým z nějakého důvodu nebyla schválena cache na geocaching.com. Druhým velkým rozdílem je počet cachí. Na opencachingu je jich řádově méně a mají mnohem menší globální pokrytí. Některé cache lze najít na obou serverech. Občas se opencachingu vyčítá i vnášení určitého chaosu do geocachingu a zvýšení rizika ztráty travelbugů a geocoinů.

Podobné projekty, které jsou oficiálně označovány značkou geocachingu, nejsou mnohdy velmi oblíbené u komunity geocacherů. Nesplňují podmínky pro zapojení do oficiálního geocachingu, avšak tvůrci jsou si vědomi potenciálu a jména, které v dnešní době přitahuje mnoho účastníků. Snaží se tedy tohoto trendu využít a vytváří si vlastní varianty a vlastní pravidla, která nejsou mnohdy tak přísná jako v oficiální formě. Tyto aktivity jsou přínosem pro zviditelnění a podporu geocachingu, vzniká tak zdravá konkurence, která pomáhá k dalšímu vývoji, inspiruje tvůrce k vytváření nových aktivit. Ohrožení však vidím právě v nepovedených projektech, které se za geocaching schovávají, avšak jeho pravidla a principy dodržují jen okrajově. Mohou tak působit negativně na nezúčastněné osoby, kteří tak mohou zavrhnout obecně celý geocaching, aniž by znali přesný kontext.

V předchozí kapitole jsem hodnotila, jak je geocaching úzce propojen s cestovním ruchem. Nad možností rozvíjet cestovní ruch pomocí geocachingu se v současné době zamýšlí stále více aktérů. Cílem geocachingu by neměl být finanční ani jakýkoliv zisk jednotlivých organizací, proto dle mého názoru využití pro cestovní kanceláře a podobné společnosti není zcela dle zásad geocachingu. Především vytvoření zájezdu nebo organizování akce, kde si účastníci zaplatí za možnost provozovat geocaching. Nevylučuji tímto však možnost, že se takové akce v budoucnosti objeví a budou využity. Oproti tomu zcela žádané jsou iniciativy, kde je pomocí geocachingu

podporováno cestování a objevování nových a neznámých míst. Organizace cestovního ruchu či jiní aktéři cestovního ruchu tak mohou geocaching využít jako marketingový nástroj pro přilákání jiného segmentu zákazníků či přivedení návštěvníků do oblastí s nízkou návštěvností. Konkrétní hodnocení, jak je v České republice využita podstata geocachingu pro podporu cestovního ruchu a regionálního rozvoje oblasti a jaké jsou další možnosti pro podporu těchto aktivit, je uvedeno v praktické části této práce.

4 Metodika výzkumné části

Při zpracování této části práce jsem vycházela z obecných principů kvalitativního a kvantitativního výzkumu, jak uvádí Hendl (2006). Pro komplexní zhodnocení problematiky využívám metody kvalitativní, kvantitativní i kombinaci těchto metod. U obou metod jsem si vědoma jejich nedostatků. Především u kvalitativních dat v tomto případě hrozí, že získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a do jiného prostředí nebo že výsledky jsou snadněji ovlivněny mými osobními preferencemi a zkušenostmi ve vztahu ke geocachingu.

V přípravné části výzkumu jsem zjišťovala dostupnost dat a materiálů, souvisejících s geocachingem. Nedostatek zdrojů, zahrnujících geocaching z geografického hlediska a nejednotnost informací a dat, byli jedním z významných motivů pro zpracování této práce. Důsledkem krátké historie geocachingu je převážně čerpáno z elektronických zdrojů. Jako zdroj inspirace při směřování práce mi sloužila účast v diskuzích geocachingové komunity a vlastní několikaletá zkušenost s geocachingem. Dále jsem využila rad a materiálů, poskytnutých Mgr. Ondřejem Vítkem, Ph.D., tajemníkem Odborné skupiny pro rekreaci, sport a turistiku Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), který se problematice geocachingu velmi aktivně věnuje především v souvislosti s ochranou přírodních oblastí. Po prostudování dostupné literatury byly definovány hlavní cíle a otázky výzkumu.

V první části výzkumu se věnuji kvalitativnímu hodnocení statistických dat. Převážným zdrojem těchto dat je veřejně dostupná databáze společnosti Groundspeak. Ta obsahuje veškeré cache, včetně informací o jejich geografických souřadnicích a dalších attributech, souvisejících s geocachingem. Pro další zpracování těchto dat jsem využila speciální program Geoget, určený pro provozování osobních databází a zpracování statistik, souvisejících s geocachingem. Dílčí výsledky byly dále vyhodnoceny pomocí programu SPSS. Výstupy výzkumu jsou interpretovány graficky ve formě grafů a kartogramů. Ty byly zpracovány v programu Microsoft Excel a Adobe Photoshop. Práce je dále doplněna o tabulky a grafické prvky. Ty jsou umístěny v textu pro lepší interpretaci výsledků výzkumu a dále v příloze.

Hlavním nástrojem výzkumu, využitým v další části práce, je dotazníkové šetření. Na základě zjištěných předpokladů, jsem zvolila dva aktéry lokálního a regionálního rozvoje, u kterých jsem zkoumala jejich postoje ke geocachingu. Z důvodu menšího množství respondentů nebylo potřeba vybírat vzorek respondentů a otázky byly směřovány na všechny představitele jednotlivých územních celků. V případě představitelů krajů byl dotazník zaslán na zástupce odborů cestovního ruchu, regionálního rozvoje popř. kultury a památkové péče. Jistě zajímavé by bylo i vyjádření k této aktivitě z odborů školství, sportu či mládeže, avšak cíle této práce jsou jasně definované jiným směrem.

Otázky dotazníku (příloha 6) byly sestrojeny na základě stanovených cílů. U představitelů krajů bylo cílem zjistit:

- povědomí o geocachingu jako volnočasové aktivitě mezi představiteli krajů
- přehled představitelů krajů o již existujících aktivitách či projektech
- celkový postoj k možnosti využít geocaching pro podporu lokálního a regionálního rozvoje na území kraje

Otázky jsou rozděleny do čtyř základních oblastí, které korespondují se stanovenými cíly. První se týká zmapování a identifikaci aktivního zapojení krajů do geocachingu. Druhá se zaměřuje na zjišťování povědomí představitelů kraje o této aktivitě na spravovaném území. Poslední dvě otázky jsou spojeny s celkovým názorem a postojem ke geocachingu.

Druhé dotazníkové šetření (příloha 7) jsem směřovala na správce všech velkoplošných zvláště chráněných území v České republice. Cílem ankety v tomto případě bylo zjistit:

- jaký přehled mají správy ZCHÚ o provozování geocachingu na jejich území a zda a jak probíhá komunikace s vlastníky či komunitou
- dosavadní zkušenosti (především negativní) s vlastníky cachí i návštěvníky, kteří je hledají
- zapojení do této aktivity a celkový postoj k provozování geocachingu v přírodních oblastech

Otázky lze rozdělit do tří oblastí, odpovídající jednotlivým cílům ankety. První otázky mapují přehled správců o rozšíření geocachingu na spravovaném území a případnou komunikaci s vlastníky. Další otázky se zaměřují na identifikaci problémů spojených s touto aktivitou. Poslední otázky jsou směřovány na aktivní zapojení do geocachingu a na názor správců na provozování této aktivity na území ZCHÚ.

U obou dotazníků bylo záměrně zvoleno kratšího rozsahu textu a menšího počtu otázek, aby respondenty neodradila časová náročnost odpovědí. Otázky jsou koncipovány jako kombinace uzavřených (s možností odpovědí ano/ne) a otevřených. Dotazníky byly distribuovány ve formě přílohy emailu, společně s představením cílů práce a poděkováním za vyplnění. Dále byla respondentům poskytnuta možnost zaslání finální práce.

Dotazníkové šetření bylo provedeno u představitelů ZCHÚ v prvním pololetí roku 2011, u představitelů krajů v druhém polovině roku 2011 a začátkem roku 2012. Jak uvádí tabulka 3, návratnost dotazníků nebyla ani po opětovném zaslání stoprocentní. Nemyslím si však, že tato skutečnost by zásadním způsobem ovlivnila dále prezentované výsledky. Respondenti odpovídali ve většině případech se zájmem a jejich odpovědi zároveň přinesly náměty na směřování dalšího výzkumu. Získané výsledky z důvodu jejich rozsáhlého charakteru interpretuji především jako souhrn společných znaků. Výsledky slouží jako podklady pro návrh a doporučení dalšího postupu v oblasti geocachingu.

Pro širší zarámování a interpretaci výsledků výzkumu je použita obsahová analýza již dříve nastudované literatury. Při této analýze se pokouším o hlubší interpretaci a vysvětlení se snahou o objektivnost a nezávislost na mých osobních názorech a zkušenostech. Závěrečná část práce přináší možné perspektivy do budoucna a navrhuje problematiku dalšího možného výzkumu.

Tabulka 3 - Přehled odpovědí dotazníkového šetření

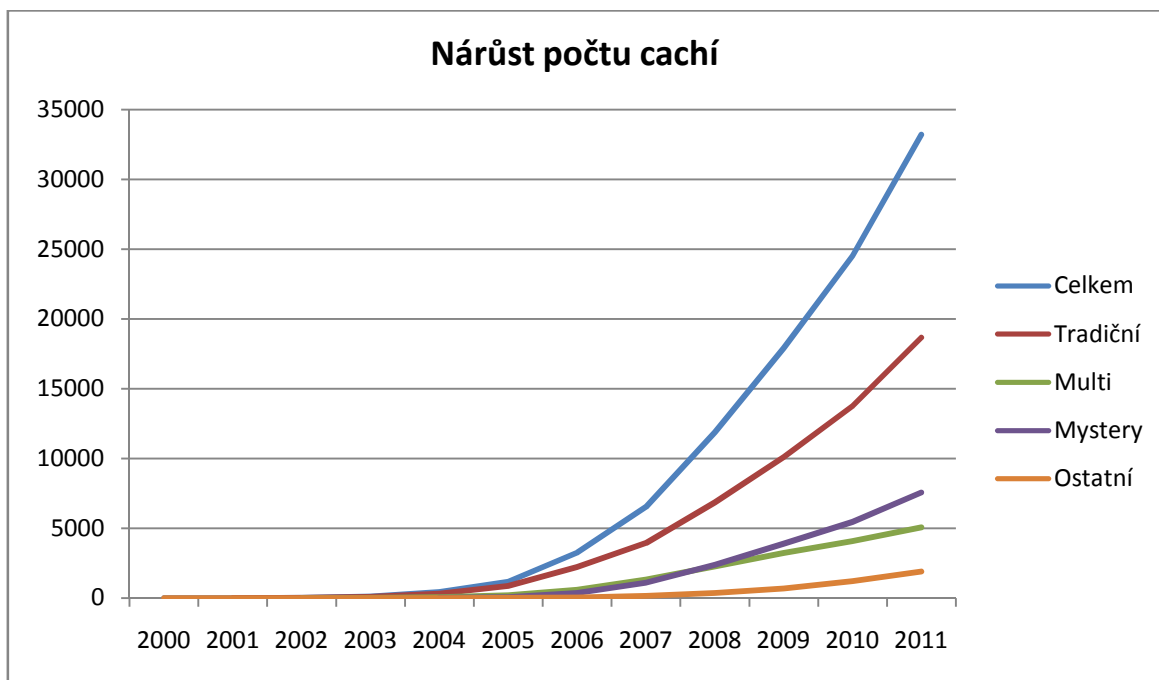
Respondenti	Počet oslovených	Počet odpovědí	Název respondenta, který neodpověděl
Představitelé krajů a hl. města Prahy	14	14	---
Představitelé NP	4	4	---
Představitelé CHKO	24	18	Bílé Karpaty, Blaník, Jizerské hory, Litovelské Pomoraví, Lužické hory, Poodří

Zdroj: vlastní zpracování

5 Geocaching v České republice

Dle databáze společnosti Grounspeak bylo k 31.12.2012 v České republice 27 399 aktivních cachí. K tomuto číslu můžeme připočíst 4582 archivovaných cachí a 1261 proběhnutých nebo plánovaných eventů. Za celou dobu existence geocachingu u nás tedy vzniklo celkem přes 33 242 cachí. Průměrně každá čtvrtá (19 %) za tuto dobu zanikla nebo je v současné době archivovaná. V grafu 1 lze vidět celkový nárůst počtu cachí v jednotlivých letech. Největší procentuální nárůst můžeme pozorovat v roce 2006 – počet založených cachí se zvýšil téměř trojnásobně. Tento mezník s největší pravděpodobností souvisí s marketingovou akcí společnosti Mountfield, která k nákupu kola dávala zákazníkům turistickou navigaci zdarma. Díky akci se dostala turistická navigace do rukou nejširší veřejnosti a od tohoto okamžiku popularita geocachingu stále stoupá, což můžeme sledovat s rostoucím počtem založených cachí i počtem aktivních uživatelů.

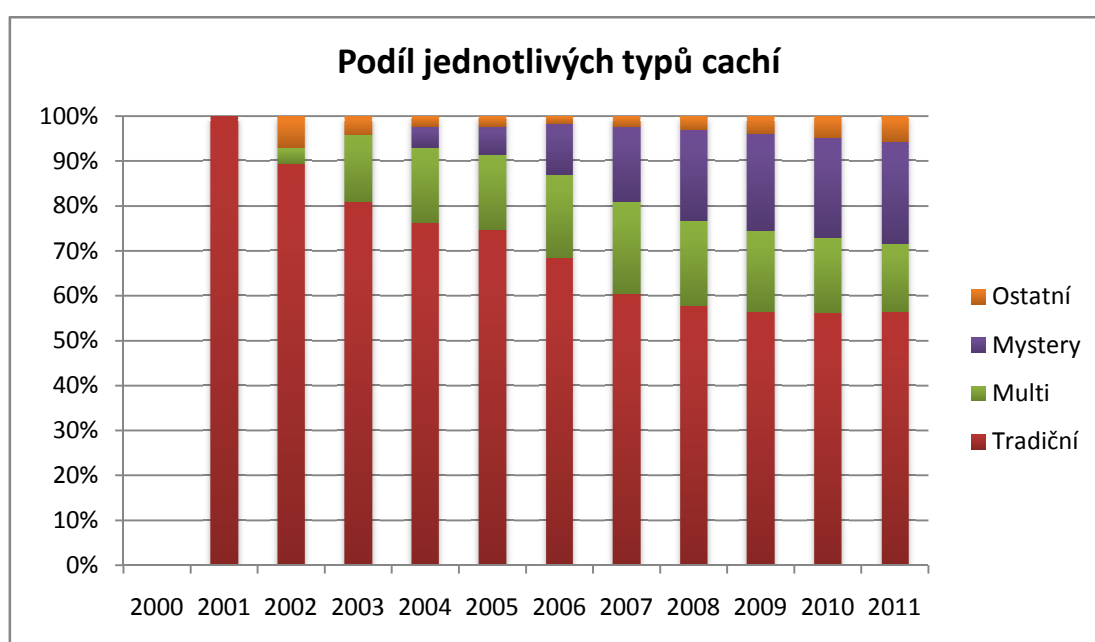
Graf 1 – Nárůst počtu cachí v České republice 2000-2011



Zdroj: Archaikum (2011), vlastní zpracování

Pokud se podrobněji podíváme na rozložení jednotlivých typů cachí v grafu 2 v průběhu existence geocachingu, s naprostou převahou se jedná o tradiční cache. Ty jsou následovány multi cachemi a dále mystery cachemi, které už v posledních letech zauímají druhé místo. Lze tedy pozorovat vývoj geocachingu u nás – s postupem času se zakládají cache více promyšlené, složitější a tedy určitě pro mnohé zajímavější a zábavnější. Především zkušení geocacheři vyhledávají výzvy a je to určitě jeden z důvodů, proč oblíbenost této aktivity i nadále roste.

Graf 2 - Podíl jednotlivých typů cachí v České republice 2000-2011



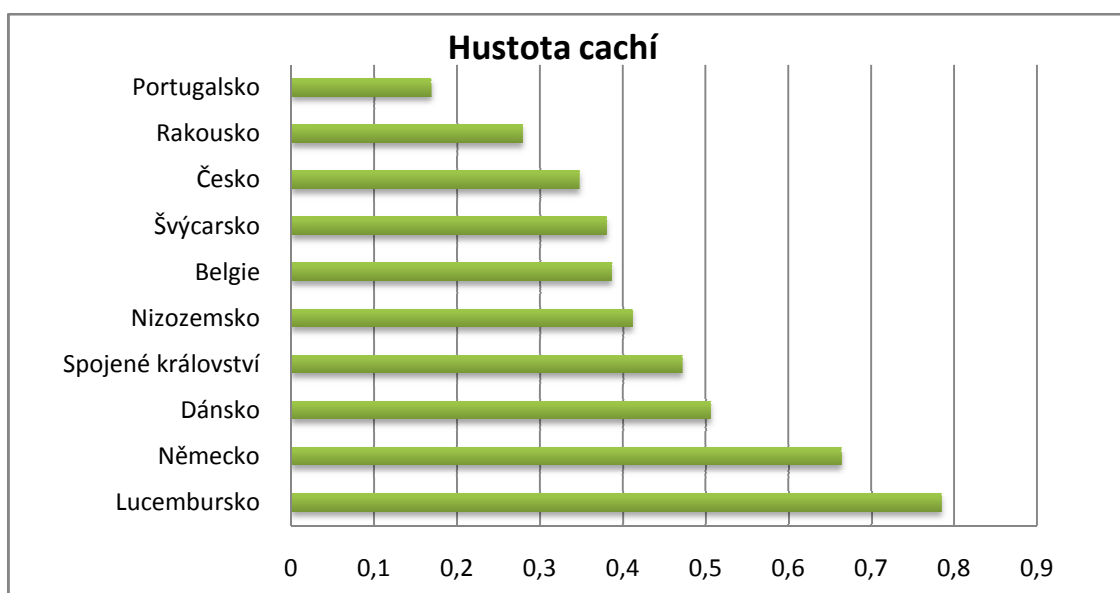
Zdroj: Archaikum (2011), vlastní zpracování

Pokud bychom chtěli znát přesný počet českých geocacherů, půjde vždy pouze o odhady. Dle dostupných statistik (Cacherstats, 2012) lze zjistit počet uživatelů, kteří odlovili více než 200 cachí – těch je k únoru 2012 celosvětově přes 159 000, z toho 10 800 má uvedenou jako domovskou zemi Českou republiku. Mohou existovat další stovky či tisíce českých geocacherů, kteří mají odloveno méně než 200 cachí nebo se pouze registrovali na serveru, našli několik cachí, avšak kouzlu této aktivity nepropadli. Na druhou stranu pod jednou registrací se v mnoha případech skrývá celá rodina nebo tým lidí.

Nejaktivnější z českých geocacherů mají na kontě více než 12 000 nalezených cachí. Pokud srovnáme tato data mezinárodně je jasné, že český geocaching patří mezi špičku. Na prvním místě v počtu geocacherů s více než 200 nalezenými cachemi stojí USA, za ním Německo a hned poté následuje Česká republika. Jedná se o absolutní počty, pokud bychom přepočítali počet těchto cacherů na celkový počet obyvatel, Češi jednoznačně tento žebříček vedou.

Statistiky ukazují, že i průměrná hustota cachí je v ČR ve srovnání se světem vysoká - . V grafu 3 jsou uvedeny země s nejvyšším počtem cachí na rozlohu. Nejvíce vyniká Lucembursko a Německo. Situace v některých jiných technicky vyspělých zemích je obdobná jako v ČR (např. Nizozemsko, Švýcarsko a Belgie), sousední Rakousko má již hustotu o něco nižší. Ostatní nejbližší sousedi jsou již v nesrovnatelně jiné situaci (Slovensko 0,13, Polsko 0,009). Například ani americké státy Oregon (0,11) nebo Kalifornie (0,24) jako kolébky geocachingu nedosahují české hodnoty. Teoretická největší hustota cachí je samozřejmě podstatně vyšší než ve skutečnosti a vychází z pravidla neumístitovat cache vedle sebe blíže než 0,1 míle (161 metrů). Teoreticky tedy je stále „spousta míst“ na umístění cachí. V kapitole 5.2 navazuji na tato čísla a věnuji se podrobněji možným důvodům, proč právě naše země je „geocachingovou velmocí“ a jak tuto skutečnost lze využít.

Graf 3 - Státy s nejvyšší hustotou cachí (cache/km²) v roce 2012

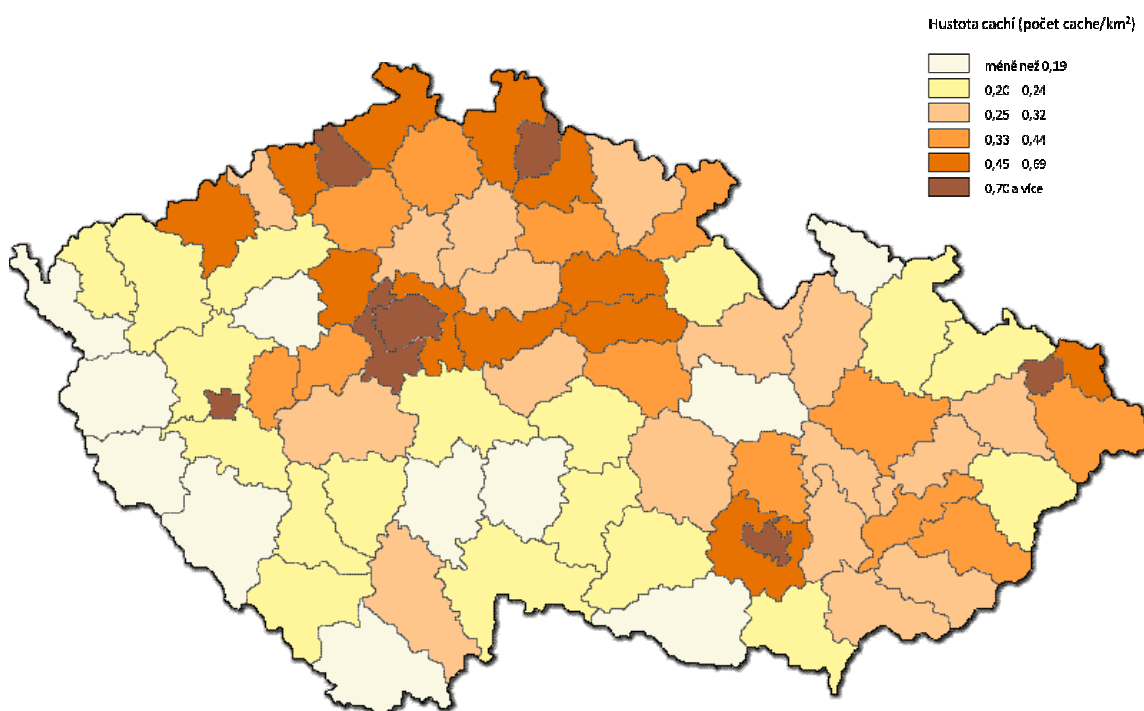


Zdroj: databáze cachí Groundspeak, vlastní zpracování

5.1 Prostorové rozložení cachí v České republice

V předchozí kapitole jsem uvedla základní údaje a trendy, týkající se stavu českého geocachingu, které svědčí o rostoucím významu této volnočasové aktivity u nás. Pro podrobnější výzkum dalšího možného vývoje a využití geocachingu pro lokální a regionální rozvoj se budu věnovat prostorovému rozložení cachí v rámci České republiky a jeho závislostem na vybraných ukazatelích.

Mapa 1 – Hustota cachí v okresech České republiky

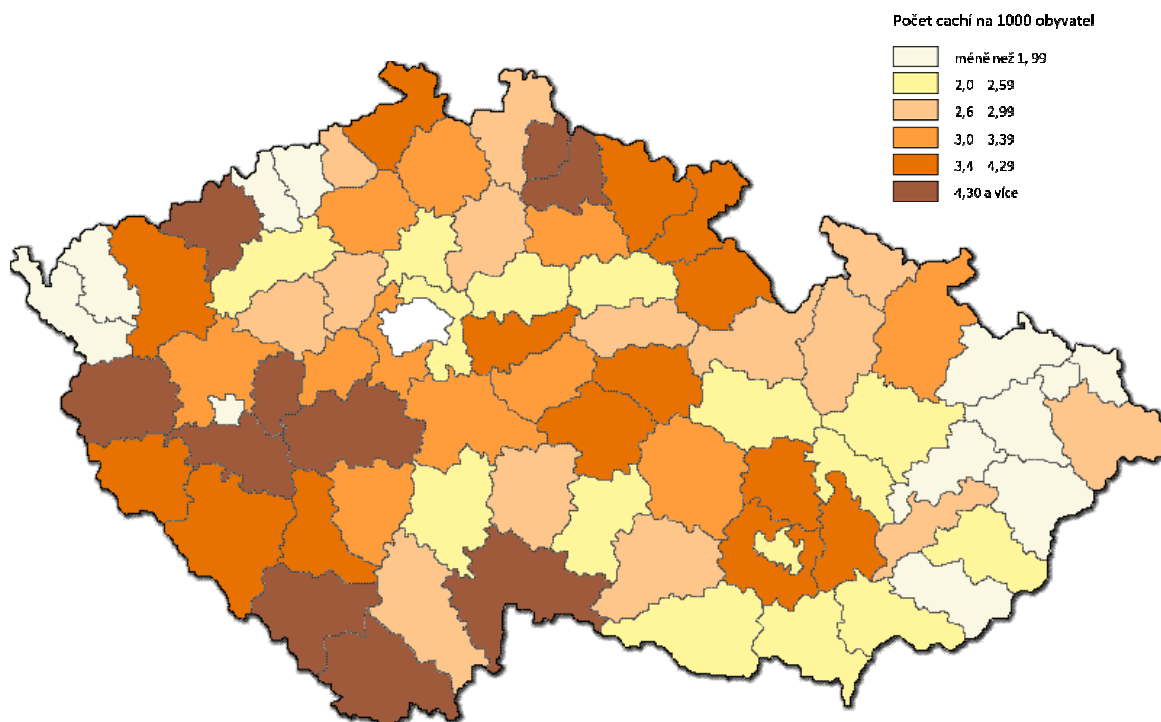


Zdroj: databáze cachí Groundspeak, vlastní zpracování

Pokud se podíváme na prostorové rozmístění cachí v rámci České republiky na mapě 1, je zcela zřejmé, že nejvíce cachí se nachází ve velkých městech a jejich zázemí. Tento fakt lze vysvětlit množstvím geocacherů, kteří své cache umísťují v blízkosti bydliště. Zároveň se dá předpokládat, že v takových oblastech je vyšší návštěvnost jednotlivých cachí.

Nejnižší hustotu cachí můžeme hledat téměř v celém kraji Vysočina – menší podíl cachí je pravděpodobně způsoben tím, že se tento kraj řadí k nejméně turisticky navštěvovaným oblastem České republiky, přestože jeho turistický potenciál je velký, především pro rozvoj ekologických forem cestovního ruchu. Tento fakt svědčí o spojitosti geocachingu s cestovním ruchem. Dalšími oblastmi, kde můžeme hledat méně cachí je oblast podél jihovýchodní hranice státu, což si vysvětlují méně dostupnými přírodními a horskými oblastmi a menším počtem výchozích obcí a tedy zdrojem zakladatelů cachí. Při pohledu na mapu 2 má tato oblast nadprůměrný podíl cachí v přepočtu na obyvatele. Ve velmi podobné situaci je celý Jihočeský kraj a oblast Krkonoš. Větší koncentraci cachí v přepočtu na obyvatele lze také pozorovat v okresech, kde se rozkládá národní park (NP) nebo chráněná krajinná oblast (CHKO). Tento paradox vypovídá o oblíbenosti této lokality návštěvníky a o množství zajímavých atraktivit – geocacheři tak tyto cache zakládají s cílem ukázat zajímavá místa bez ohledu na vzdálenost od jejich bydliště. V těchto cachích vidím pravý přínos geocachingu pro danou oblast. Přesně opačný trend lze pozorovat ve velké části Moravskoslezského a Zlínského kraje (oblast CHKO Beskydy a CHKO Bílé Karpaty).

Mapa 2 - Počet cachí v okresech České republiky na 1000 obyvatel



Zdroj: databáze cachí Groundspeak, vlastní zpracování.

5.2 Předpoklady pro rozvoj geocachingu v České republice

Čeští geocacheři jsou dle výše uvedených dat jedni z nejaktivnějších na světě. Geocaching je zde opravdu fenoménem a vypovídá o tom i několik prvenství, které jako národ držíme. Nejnavštěvovanější česká cache je k nalezení poblíž sochy Terezkyně na Mariánském náměstí znázorňující alegorii řeky Vltavy. Terezkyně navíc drží už od roku 2010 světový rekord nejnavštěvovanější cache na světě, k únoru 2012 měla evidovaných přes 9000 odloveních, zatímco Original Stash Tribute Plaque, kterou Američané obvykle považují za nejnavštěvovanější fyzickou cache, navštívilo pouze 6800 cacherů. Hned za Terezkyní se drží cache u Václavského náměstí, umístěná na rampě Národního muzea. Největší cache se nachází v Hostýnských vrších. Cache, která se věnuje nejvyššímu Čechovi všech dob – Josefu Dráskovi, je pravděpodobně největší schránkou na světě. Cache totiž představuje celá jeskyně o vnitřním objemu přes 50 m³. Nejstarší česká cache je od roku 2001 ukryta v okolí města Štramberk. (Kudy z nudy, 2011)

Důvodů, proč právě Česká republika je na předních příčkách geocachingových žebříčků, můžeme identifikovat hned několik. Prvotní rozvoj souvisí jednak s již výše zmíněnou zdánlivě nesouvisející marketingovou akcí společnosti Mountfield. Rozdávání turistické navigace k zakoupeným kolům způsobilo, že počet aktivních geocacherů překročil v roce 2006 tisícovou hranici.

Další souvislosti však můžeme hledat v turistické minulosti České republiky i cestovatelském chování českých občanů. Česká republika má vysoce rozvinutou síť turisticky značených tras – tedy pro geocaching významnou infrastrukturu. Vytvořená síť pěších značených tras je svoji hustotou, kvalitou a také tím, že pokrývá beze zbytku celé území republiky, hodnocena jako nejlepší v Evropě. Značení turistických tras má v České republice dlouholetou tradici (Klub českých turistů, 2011) – první pěší turistická trasa vznikla již v roce 1889. V současnosti je v České republice přes 40 000 km turistických značených tras pro pěší, lyžaře a cyklisty. Především síť cykloturistických tras a cyklotras je v posledních letech díky financování ze zdrojů Evropské unie na vzestupu.

Jeden z hlavních předpokladů je cestovatelské chování českých turistů a návštěvníků. Mohl by se uvažovat význam odkazu socialistické minulosti země, kdy byli hranice

běžným občanům uzavřeny. Rozvinutý byl především krátkodobý domácí cestovní ruch a v této oblasti patříme dodnes mezi přední země světa. Domácí cestovní ruch v sobě ukrývá velký potenciál, což si v době ekonomické krize uvědomili mnozí aktéři v cestovním ruchu. Agentura CzechTourism, ale i jiné turistické centrály ve světě zintenzivnily svou propagaci tuzemské turistiky. Lidé šetří, odkládají cesty do dalekých zemí, avšak dovolenou si zcela odepřít nechtějí. CzechTourism v roce 2010 lákal české turisty sloganem Dovolená v Česku – to letí! Od té doby v tomto trendu pokračuje a záměrně se snaží vyvarovat stereotypních obrátů o tom, že je dovolená v České republice levná, bez jazykové bariéry nebo že s ní nejsou spojeny dlouhé cesty. Česko je naopak představeno jako země, kde se dá prožít spousta zajímavých zážitků, ať už se to týká zábavy, poznávání, sportu nebo gastronomie. I tento trend v rozvoji cestovního ruchu oblibě geocachingu přímo nahrává. (Pomykal, 2010)

5.3 Organizace geocachingu v České republice

Geocaching je relativně novodobá aktivita a i když má jasně definovaná pravidla je jeho organizace teprve v začátcích. Efektivní rozvoj dané aktivity je vždy postaven na systému spolupráce, která je následně založena na vztazích mezi jejími jednotlivými aktéry. Mezi ty v případě geocachingu patří následující skupiny.

Geocacheři a jejich komunita

Hlavním tvůrcem a hybatelem jsou sami geocacheři – ti cache jednak vytvářejí, jednak hledají – laicky řečeno vytváří si geocaching takový, jaký se jim líbí. Zakládání cachí ve většině případů tedy není organizované a jejich rozmístění je specifické dle daných předpokladů a atraktivit oblastí výše zmíněných. Jsou to oni, kdo zakládají cache a tak představují své záliby, zájmy a oblíbená místa, na která chtějí pomocí cache upozornit. Komunita geocacherů spolu komunikuje prostřednictvím diskuzí na internetu (česká základna se nachází na serveru geocaching.cz), kde sdílejí zážitky z hledání cachí nebo hledají radu v nejrůznějších oblastech od zkušenějších geocacherů.

Za relativně krátkou dobu fungování geocachingu vzniklo několik spolků především regionálních, které sdružují aktivní členy geocachingu. Jsou to nezávislé skupiny,

jejichž cílem je sjednotit geocachery v určité lokalitě do jedné skupiny a vytvořit tak komunitu, která bude informovat o zajímavých cachích, eventech v okolí a předávat informace o svých poznatcích. V současné době v České republice existují tyto regionální spolky:

- Geocaching Plzeň
- Klub Geocacherů Brno
- Geocaching na jihu Čech
- Geocaching Kladno a okolí
- Olomoucké geokačerstvo
- Czech GeoWest

Začátkem roku 2012 je v komunitě velmi diskutované téma založení oficiální asociace pro geocaching v České republice. Po vzoru již mnoha fungujících zahraničních asociací¹ vznikla 3.3.2012 jako občanské sdružení Česká asociace geocachingu. Mezi zakládající členy patří několik uznávaných geocacherů a jeden reviewer. Nápad založit asociaci vznikl dle slov sdružení: „...vyústěním přemýšlení a diskuzí o smyslu, potenciálu a budoucnosti geocachingu např. o boomu, který se i nadále projevuje nejen nárůstem počtu hráčů, ale i preferencí kvantity založených cachí na úkor kvality; o jeho soužití na společném písečku především s orgány státní správy, zvláště pak ochrany přírody a památkové péče; o jeho možném skrytém potenciálu.“ (ČAGeo, 2012a). Jako hlavní náplň své činnosti uvádějí:

- propagace geocachingu, zvláště pak mezi seniory a mládeží,
- zastupování geocachingu v České republice při jednáních s majiteli, popřípadě nájemci nemovitostí, na kterých je geocaching provozován,
- zastupování českých hráčů geocachingu u provozovatelů hry (Groundspeak, Inc. a další), spolupráce s nimi,
- prosazování a ochrana zájmů geocachingu vůči státním i jiným institucím a orgánům v České republice,
- spolupráce s orgány státní ochrany přírody, vytváření podmínek pro provozování geocachingu ve zvláště chráněných územích,

¹ Např. Geocaching Association of Great Britain (GAGB), která funguje od roku 2004; německá Deutsche Geocaching Vereinigung nebo asociace mnoha států USA a provincií Kanady.

- spolupráce s orgány státní památkové péče, projednávání podmínek pro provozování geocachingu v bezprostřední blízkosti a uvnitř chráněných kulturních památek,
- prosazování a podíl na zpracování dlouhodobé koncepce rozvoje a kultivace geocachingu. (ČAGeo, 2012b)

Veřejný sektor

Spolupráce a komunikace s veřejným sektorem je důležitá pro podporu a rozvoj geocachingu na území České republiky. Jednotlivé složky veřejného sektoru od krajů přes obce a místní akční skupiny mohou jednak využít geocaching jako nástroj pro propagaci svých zájmů, jednak mohou být vhodným partnerem pro podporu šíření myšlenek a pozitivních vlivů geocachingu. Spolupráce s veřejným sektorem dodává geocachingu určitou legálnost a oficialitu a pomáhá udržovat dobré jméno komunity geocacherů. Významnou skupinu v rámci veřejného sektoru pro geocaching tvoří představitelé zvláště chráněných území především prostřednictvím AOPK ČR, která geocaching uznává jako rozšířenou outdoorovou aktivitu a věnují jí v rámci své činnosti zvláštní pozornost.

Neziskový sektor

Do geocachingu se zapojují neziskové organizace působící v mnoha veřejně prospěšných oblastech především ochrana životního prostředí, kultura a ochrana kulturních památek nebo sport. Geocaching zahrnují do svých kampaní, zakládají vlastní cache s určitou tematikou, pořádají CITO eventy, vytváří charitativní geocoiny apod. Geocaching různými způsoby využívá a podporuje např. sdružení ARNIKA, Greenpeace, nadace Partnerství svým projektem Strom roku nebo Český svaz ochránců přírody. Geocaching do své činnosti zahrnují i různé zájmové spolky a kluby např. turistické kluby, domy dětí a mládeže, geocaching dokonce provozuje ČVUT jako kreditový předmět.

Podnikatelský sektor, média

Geocaching vytvořil nový segment trhu pro podnikatelský sektor, který dále svou činností ovlivňuje formování a pokrok geocachingu. Nové přizpůsobené výrobky pomáhají zpříjemnit a zjednodušit geocacherům cestu za cachemi, podnikatelé naopak mohou podstatu geocachingu určitým způsobem využít pro podporu své činnosti, jak již jsem popsala v kapitole 2.3.

I média hrají v případě geocachingu neopomenutelnou roli. Příspěvky o existenci a rozšíření geocachingu se objevily v různě tematicky zaměřených pořadech v komerčních i veřejnoprávních televizích, v tištěných magazínech i novinách, internetových článků a reportáží o geocachingu již vzniklo nepočítatelně. Mnoho nových geocacherů se aktivně zapojilo do geocachingu právě na základě těchto příspěvků, proto média tvoří neopomenutelného aktéra při rozvoji geocachingu.

6 Geocaching jako prostředek pro lokální a regionální rozvoj

Geocacheři, pobývající mimo své přirozené prostředí za účelem trávení volného času, jsou zároveň návštěvníci určité destinace popř. turisté – účastníci cestovního ruchu. Při rozhodování o cílové destinaci geocacher postupuje dvěma způsoby:

- vybere lokalitu, kterou si přeje navštívit a na základě toho zvolí cache
- vybere cache, kterou si přeje navštívit a na základě toho zvolí lokalitu

V prvním případě, kdy lokalita je hlavním důvodem návštěvy, slouží geocaching jako zajímavý doplněk k hlavnímu cíli návštěvy. Primárně o výběru destinace rozhodují atraktivita cestovního ruchu, které můžeme rozdělit do několika oblastí (Galvasová a kol., 2008):

Přírodní atraktivita

Mezi ty nejhodnotnější přírodní atraktivity, kde často dosahuje stav životního prostředí dané lokality těch nejvyšších kvalit, patří zvláště chráněná území. Ta se v České republice dle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny dělí na velkoplošná a maloplošná chráněná území. Režim v těchto oblastech sice v zájmu ochrany přírody vylučuje některé druhy aktivit (popřípadě na území jednotlivých zón), současně však samotný status těchto oblastí je výjimečnou formou jejich turistické propagace. Takové oblasti totiž většinou disponují množstvím jedinečných, zajímavých a zachovalých míst, jejichž návštěva bývá „motorem rozvoje“ cestovního ruchu. Specifikám geocachingu v rámci těchto zvláště chráněných území se podrobně věnuji v samostatné kapitole 7.

Kulturně-historické atraktivita

Mnohdy doplňují přírodní, čímž se stává daná lokalita velmi komplexní a žádanou mezi návštěvníky. Někdy jsou zase naopak jednoznačně dominující atraktivitou a dokážou nalákat i velmi specifickou skupinu návštěvníků. V posledních letech se poznávací turistika zaměřená na kulturně-historické atraktivity stává stále vyhledávanějším motivem, což je jistě způsobeno i její poměrně nízkou fyzickou náročností oproti poznávání přírodních atraktivit, takže je přístupná pro velmi široké spektrum možných návštěvníků. V rámci typologie geocachingu jsou tyto atraktivity lákavé především pro rodiny s dětmi a starší geocachery. V blízkosti snad každého významnějšího kulturního

objektu (kulturně-historické památky nebo kulturní zařízení) se nachází jedna nebo více cache, která je tematicky zaměřená. V mnoha případech doplňuje oficiální průvodce o informace a zajímavosti, které nejsou běžnému návštěvníkovi dostupné.

Pro zhodnocení vztahu geocachingu a kulturně-historických oblastí a památek jsem provedla korelační analýzu – do analýzy vstupovaly proměnné počet cachí a počet kulturních památek a oblastí v jednotlivých okresech České republiky². Analýza ukázala silnou pozitivní závislost³ mezi těmito proměnnými a dokazuje, že kulturně-historické atraktivity jsou silně určující pro rozvoj geocachingu.

Organizované atraktivity

Tyto atraktivity jsou založené vyloženě na tom, co vytvoří a zorganizuje člověk. Nejsou nijak materiálně vázané k danému místu, proto je možno díky nim přilákat návštěvníky i do ne příliš přírodně či kulturně atraktivních lokalit. Do této skupiny se řadí například festivaly, sportovní akce, veletrhy a výstavy a také různé kongresy a školení, silně se rozvíjející v posledních letech. I na tyto atraktivity může být geocaching navázán. Návštěvník podobné akce využije příležitosti, že se v dané lokalitě nachází a vyhledá cache v blízkosti divadla, stadionu apod. Jeho návštěva tak není omezená na místo konání a má příležitost objevit zajímavá místa v okolí. I sami geocacheři stále častěji vytvářejí tento typ atraktivity v podobě nejrůznějších oficiálních setkání – eventů.

Sociální atraktivity

Jsou spojené se způsobem života lidí v dané lokalitě. V dnešním světě, který je stále více globalizován a propojován, budou tyto atraktivity stále nabírat na vážnosti a oblíbenosti. Stále více lidí touží po poznání něčeho nového, jedinečného a jinde neexistujícího, což právě nahrává lokalitám, kde mají jiné zvyky, určité gastronomické speciality apod.

Nejčastějším důvodem pro jednání druhého způsobu výběru cílové destinace geocachera je touha nalézt určitou cache. Existují cache, které jsou pro geocachery atraktivní – například velmi navštěvovaná je první cache založená na území České

² Dle evidence kulturních památek zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek ČR a dalších s různým statutem památkové ochrany

³ Pearsonův koeficientu korelace dosáhl hodnoty 0,692.

republiky u Štramberku. Nalezení této cache je pro mnoho cacherů velká výzva a jsou ochotni oblast navštívit výhradně kvůli této jediné cachi. Dále se může jednat o cache, které jsou součástí série a nalezení všech cachí je geocacherův cíl. Nejznámější série jsou například Významné stromy, Filmová místa nebo K pramenům.

Geocacher pro nalezení těchto druhů cachí může navštívit téměř jakékoliv lokality, které by z jiných důvodů pro jeho návštěvu atraktivní byly jen velmi minimálně nebo vůbec. Případem, kdy lokalita není rozhodující pro návštěvu geocachera může být i množství cachí v oblasti. Zde bych ráda uvedla příklad mého vlastního rozhodování. Pokud mám v plánu krátký odpolední výlet v okolí Prahy, primárně lokalitu vybírám dle cachí v oblasti. Z mých zkušeností jsou věnovány zajímavému místu, tématu nebo se dozvím informace, které bych v běžných propagačních materiálech neobjevila. Navštívím tak málo frekventovaná místa, které mnohdy mají místní či lokální význam, avšak jsou neméně zajímavá oproti známým a vyhledávaným lokalitám.

6.1 Možnosti využití rozvoje geocachingu z pohledu krajů

Pro účely analýzy možností rozvoje geocachingu jako volnočasové aktivity v České republice jsem formou krátkého dotazníkového šetření oslovila představitele všech krajů a hlavního města Prahy. Cílem ankety bylo zjistit:

- povědomí o geocachingu jako volnočasové aktivitě mezi představiteli krajů
- přehled představitelů krajů o již existujících aktivitách či projektech
- celkový postoj k možnosti využít geocaching pro podporu lokálního a regionálního rozvoje na území kraje

Dotazník a celou analýzu jsem zaměřila právě na tohoto aktéra regionálního rozvoje, protože kraj jako partner v rozvoji obce či města vystupuje v několika rolích. Zejména jde o roli podpůrnou, to je poskytování informací o státních a přeshraničních dotačních prostředcích, vlastní grantová či fondová politika, zprostředkování vybraných dotačních titulů. Kromě této role poskytují kraje obcím a mikroregionům informace ze všech rozhodujících oblastí regionální politiky, realizují poradenskou činnost směrem k municipalitám, prezentují jednotlivé oblasti a regiony, zajišťují regionální marketing, apod. (Portál na podporu rozvoje obcí, 2011). Právě proto je kraj vhodným orgánem,

kde mohou jednotlivé obce či soukromé subjekty hledat základní informace, rady a návody, jak by mohli využít geocaching pro podporu cestovního ruchu a rozvoje území – ať už se jedná například o přilákání návštěvníků k zajímavým místům, zlepšení image území nebo zvýšení nabídky volnočasových aktivit.

Výsledky dotazníkového šetření

Pomocí emailu jsem získala odpovědi na stanovené otázky od zástupců všech krajů ČR. Na první otázku, zda vlastní nebo provozují cache na území kraje všechny odpovědi kromě Moravskoslezského a Ústeckého byly shodně ne. Uvedly však jiné odbory či subjekty zřizované krajem, které se geocachingu věnují (například Dům dětí a mládeže Tábor v rámci Jihočeského kraje nebo Dům dětí a mládeže Prahy 8). Olomoucký kraj navíc finančně podpořil projekt Zahrádkářského svazu Beňov, jehož cílem bylo přivést lidi pomocí geocachingu na zajímavá místa v této oblasti. V mnoha případech kraje věděly o lidech nebo přímo regionálních spolcích na území kraje, které se geocachingu aktivně věnují (například Karlovarský kraj s tímto dotazníkem oslovil ředitele OU v Horním Slavkově, který je aktivním geocacherem a se souhlasem a pomocí představitelů kraje instaloval jednu ze svých cachí přímo v areálu Krajského úřadu Karlovarského kraje).

Tabulka 4 – Typologie krajů dle zapojení do geocachingu

Typ	Popis	Název kraje
Aktivní	Vytvořili vlastní projekty, zahrnující geocaching.	Moravskoslezský, Ústecký
Podporující	Geocaching podporují prostřednictvím jiným subjektů.	Hl.město Praha, Olomoucký, Jihočeský
Pasivní	Vědí o geocachingu a jeho přínosech, přemýšlejí o možnosti aktivního zapojení.	Středočeský, Karlovarský, Vysočina, Plzeňský,
Bez zájmu	Zatím v této aktivitě nevidí potenciál, neplánují se zapojit.	Pardubický, Jihomoravský, Zlínský, Královehradecký, Liberecký

Zdroj: odpovědi dotazníkového šetření

I když přímo kraje cache nezaložily, zajímalo mě v další otázce, zda o této možnosti ve smyslu přilákání návštěvníků a propagaci kraje alespoň přemýšlely nebo podobné aktivity dokonce plánují. Kromě tří krajů, které se k této odpovědi konkrétněji nevyjádřily, ostatní uvedli shodně, že ano. Karlovarský kraj by se rád zaměřil na cílovou skupinu 15-30 let jak z ČR, tak ze zahraničí. V mnoha případech se projekty nepodařilo dotáhnout do konce (například Jihočeský kraj v rámci příprav projektu Rožmberský rok 2011, letos o možnosti uvažují v rámci nového projektu Žijeme v památkách). Pardubický kraj uvedl jako hlavní problém, že si nedovedou představit, jak je tato aktivita v Pardubickém kraji a jinde rozšířená (jak velká je cílová skupina – zdá se, že zatím je hodně malá) a dále jakými formami vlastně tuto aktivitu nejlépe a hlavně nejúčinněji podporovat. Odpovědi tohoto smyslu se objevili i v dalších čtyřech krajích.

Další otázka se týkala zájmu o možnost využít geocaching pro zlepšení propagace kraje a image kraje. Všechny kraje si uvědomují, že aktivita je oblíbená a je v současné době trendem, který se dá využít pro různé účely. Více než polovina krajů odpověděla rozhodně/určitě ano. Karlovarský kraj uvedl, že by rádi získali inspiraci pro prezentaci kraje a také návod na nové – a především pro mladší a sportovně zaměřené potenciální klienty velice přitažlivé – formy propagace outdoorových aktivit a turisticky zajímavých míst regionu. Dle vyjádření Olomouckého kraje je geocaching využitelný v rámci přilákání návštěvníků do regionu. Vzhledem k systému, kdy lidé vyhledávají informace a tipy na speciálním webu, se tak informace dostávají k cílové skupině, která je zaručeně využije. Jedná se tedy o formu propagace s velmi dobrým zacílením.

Na poslední otázku ohledně negativních zkušeností z geocachingem odpověděly všechny kraje až na dvě výjimky, že se nesetkaly s problémy (nebo alespoň ne prostřednictvím oficiální stížnosti). Naopak například projekt v podpořený Olomouckým krajem měl velmi kladný ohlas. Negativní zkušenosti má Středočeský a Jihočeský kraj a to v souvislosti s narušením přírodního prostředí (konkrétně v oblasti Třebońska je umístěná cache v oblasti, kde dochází v zimě k páření zvěře, zástupce Středočeského kraje vidí problém v tom, když návštěvník vykoná cestu ke cachi umístěné v přírodním prostředí terénní motorkou, čtyřkolku nebo osobním autem).

Závěry dotazníkového šetření

Představitelé krajů ochotně odpovídali na stanovené otázky, někteří měli zájem o výsledky mé práce a o doporučení které by jim mohla práce přinést, což vypovídá o aktivním zájmu o geocaching. Geocaching znají nebo o něm alespoň slyšeli, vědí že je v současné době trendem a mají zájem o informace, jak tento potenciál využít ve svém kraji. Vlastní cache jménem kraje zakládá pouze Moravskoslezský kraj a Ústecký kraj. Ostatní kraje žádné aktivity ani projekty zatím nezahájily, objevili se však akce, které financovaly nebo jménem kraje zašitily. V mnoha případech už o využití geocachingu v minulosti přemýšlely. Hlavní překážkou byly nedostatečné znalosti a chybějící představa, jak geocaching využít, aby přinesl žádané výsledky. Žádný z krajů nezaujal negativní postoj a většina nemá zásadní negativní zkušenosti s geocachery a naopak vidí v geocachingu příležitost, jak doplnit existující nabídku volnočasových aktivit a zatraktivnit tak region pro potenciální i stávající návštěvníky.

6.2 Implementace výsledků do praxe

Na základě výsledků ankety jsem došla k závěru, že kraje by rády využily či podporovaly geocaching, ale neví přesně jakým způsobem. Kraje mohou geocaching využívat několika následujícími způsoby. Mohou vystupovat jako aktivní tvůrce projektů, který zakládá vlastní cache, pořádá eventy zaměřené na různé cílové skupiny a na různá témata nebo mohou geocaching zakomponovat jako novou volnočasovou aktivitu to již stávajících projektů. Jako příklad fungujícího projektu uvedu v následující kapitole Moravskoslezský geocaching – rozsáhlý projekt vytvořený zástupci Moravskoslezského kraje. Dalším aktivním způsobem je spolupráce s geocacherskou komunitou a využití již stávajících cachí.

Role krajů však může být i pasivní – jsou vhodným orgánem pro podporu a zvyšování povědomí o této aktivitě. Kraj v tomto případě může sloužit jako poradenský subjekt, který obcím a jiným subjektům poskytuje informace o pravidlech, potenciálu využití a stejně tak možnostech a ohrožení na daném území, a shromažďuje podklady k již existujícím projektům a činnostem zahrnujícím geocaching.

Představitelům krajů doporučuji několik jednoduchých kroků k podpoře a zároveň ke koordinaci geocachingu na jejich spravovaném území:

- kraje nebo pověřené organizace vytvoří manuál/metodické pokyny, kde představí geocaching – jeho principy, pravidla, potenciál a možnosti využití. Tento materiál mohou využít představitelé územní samosprávy, regionální a zájmové spolky nebo soukromé subjekty, které mají zájem pomocí geocachingu zvýšit nabídku svých aktivit a služeb a zatraktivnit tak region pro turisty a návštěvníky. Geocaching mohou v budoucích letech zakomponovat do integrovaných plánů rozvoje území nebo města.
- spolupracovat s regionálními spolky pro geocaching – mohou se podporovat vzájemně. Spolky pořádají velké množství eventů, sdružují aktivní členy, informují o zajímavých cachích a místech. Kraj může zvýšit povědomí o konání těchto akcí, zařadit je do aktualit ze svého regionu a do nabídky pro návštěvníky nebo je dokonce finančně podporovat.
- komunikovat s reviewerem pro danou oblast – je propojovací článek mezi komunitou geocacherů a orgány státní správy, může poskytnout užitečné informace. V případě problémů s určitou cachí zprostředkuje dialog s vlastníkem cache nebo může cache zneaktivnit.
- pokud se kraj rozhodne podpořit nebo zahájit projekt zahrnující geocaching, vždy by měl využít oficiální podobu a pravidla geocachingu, nejlépe si přizvat odborníka z řad geocacherů. Neoficiální verze a napodobeniny provozované jménem geocachingu vždy vyvolávají značné rozpaky u geocacherů a nesetkávají se s kladným ohlasem.

6.3 Příklady projektů

Moravskoslezský geocaching

Jako ukázkou, jak může kraj využít geocaching pro podporu určité oblasti, jsem si zvolila zatím nejvýraznější projekt využívající tuto volnočasovou aktivitu, který vytvořil Moravskoslezský kraj. Moravskoslezský geocaching (2011) je projekt, který vznikl za účelem upozornit na krásy a zajímavosti Moravskoslezského kraje. Geocaching kraj zvolil jako jednu z netradičních forem propagace kraje. Cílem je ukázat lidem zajímavá

místa pomocí světoznámé hry. Účastníci se zábavnou formou seznámí například s místními pověstmi, rozhlednami, technickými unikáty, osobnostmi, hrady, zámky, lázněmi a dalšími zajímavostmi kraje.

Moravskoslezský geocaching vznikl jako jedna z aktivit projektu Kraj plný zážitků II., který je spolufinancován EU, konkrétně v rámci Regionálního operačního programu NUTS II Moravskoslezsko 2007 – 2013 a momentálně je v realizaci. Jedná se o projekt marketingový s cílem zlepšit vnímání image Moravskoslezského kraje. Konkrétně je zaměřený na propagaci kraje a navazuje na obdobný projekt, který byl v minulosti již realizován – Kraj plný zážitků.

Pravidla pro hru Moravskoslezský geocaching jsou velmi podobná pravidlům oficiální hry geocaching. Účastník potřebuje GPS, registraci na stránkách geocaching.com a pas Moravskoslezského geocachingu, který dostupný ke stažení na internetu nebo k vyzvednutí na několika informačních místech. Do pasu si hráči vyplní své přístupové jméno (nick), které si zvolili pro přihlášení na geocaching.com a do příslušných políček si vždy otisknou razítko, které naleznou v cachi. Každá cache bude mít své unikátní razítko a políčko v pasu. Pasem s razítky se prokáží při vstupu na organizovaná setkání, kde mají možnost soutěžit o hodnotné ceny. Podle počtu unikátních razítek v pasu budou hráči na setkáních odměněni čestnými diplomy.

Hra byla zahájena 30.8.2011 a v současné době je umístěno 55 s celkem 101 plánovaných cachí a zbývající by měly být umístěny do konce roku 2012 (již rozmístěné cache jsou uvedeny v příloze 8). Celá hra je prozatím plánována do léta roku 2013 a během této doby mají účastníci možnost hledat poklady z různých tematických okruhů:

- Pověsti Moravskoslezského kraje – cache zábavnou formou seznámí s místními pověstmi
- Výhledy – hory, rozhledny, vyhlídky
- Technické unikáty
- Poklady bílé paní – hrady, zámky, zříceniny
- Vodníkovy dušičky – řeky, přehrady, rybníky...
- Lázně

- Cesta do města – městské cache
- Osobnosti Moravskoslezského kraje
- TOP cache – série deseti různě zaměřených cachí (zapeklité hádanky, důmyslné úkryty a netradiční provedení samotných schránek)

Hlavním cílem projektu je dle slov realizátorky Lenky Kolarčíkové propagace a prezentace kraje v rámci ČR. Konkrétně by celý projekt mohl sloužit ke:

- zvýšení povědomí o odlehlejších a méně navštěvovaných místech kraje
- zvýšení návštěvnosti objektů (např. muzeí, hradů), u kterých se cache nacházejí
- zvýšení návštěvnosti restaurací a ubytovacích zařízení v okolí cachí
- k využívání dalších doprovodných služeb cestovního ruchu v okolí cachí (např. půjčovny kol)
- celkovému zvýšení image a návštěvnosti kraje

Ve hře Moravskoslezský geocaching bylo zatím celkem 6367 nálezů na 55 zatím publikovaných cachích a 1 konaném eventu a do hry se zapojilo již 1416 unikátních cacherů⁴.

Jako všechny podobné aktivity má i tento projekt své příznivce i odpůrce. Jako kladnou stránku bych uvedla, že realizátoři se záměrně zapojili do oficiální verze geocachingu a nevytvářeli vlastní napodobeniny, protože jsou to krátkodobé a geocachery kritizované a neoblíbené projekty bez většího efektu. Všechny cache, které budou vznikat v rámci tohoto projektu budou vždy v souladu s pravidly geocachingu. Zároveň se na jejich přípravě a umísťování podílí uznávaný geocacher Pe3cek, který už má mnohaleté zkušenosti a proto jsou cache i dle reakcí nálezců velmi povedené, mají zajímavý listing i obsah ve formě klasických dřevěných geocoin nebo jiných zajímavých předmětů na výměnu.

Hned po spuštění projektu se objevila kritika faktu, že některé cache se tímto projektem dablují – jedná se o místa, která už své cache mají (např. památník v Hrabyni nebo Raduňský zámek) a takto o 100 m dále vznikla další. Při bližším zkoumání je nutno

⁴ Stav k 11.2.2012

uznat, že se cache nového projektu snaží odlišit a například mají vyšší obtížnost, jinou formu (klasická vedle multicache apod.) nebo jsou v blízkosti cache, která je neudržovaná. Na místě je i poznámka samotného realizátora z řad geocacherů, že každý má svobodnou vůli se rozhodnout, zda cache navštívit nebo ne a navíc některá místa stojí za to navštívit i vícekrát. Tradiční kritika, která je obecně spojená s podobnými projekty geocachingu je komerce a marketing. Jak jsem uvedla v kapitole 3.2.3, podobné projekty realizované obcemi či kraji jsou po splnění podmínek povoleny a podporovány ze strany Groundspeak a Moravskoslezský geocaching až na drobné nedostatky, které jsou postupně odstraňovány, tato pravidla splňuje. O této výjimce ovšem spousta kritiků není informována a proto se zdají jejich reakce oprávněné. Projekt je částečně financován z fondů Evropské unie a hlavním cílem je propagace a zlepšení image kraje. Na rozdíl od podobných projektů má však Moravskoslezský geocaching jasnou koncepci a čistou „firemní kulturu“, nic než opravdovou propagaci a zvyšování povědomí o kraji za skrýváním cachí nehledá. Pokud plynou finance z fondů EU na vznik informačních center, cyklotrasy nebo na podporu jiných volnočasových aktivit, tak proč kritizovat financování nové netradiční zábavy, která byla až doposud realizována svépomocí členů komunity. Do budoucna však vyvstává otázka, co se stane, až skončí v roce 2013 financování projektu – bude kraj dále udržovat cache z vlastních finančních zdrojů nebo všechny zaniknou?

Dle mého osobního hodnocení i dle většiny reakcí geocacherské komunity (Geocaching Forum, 2011) je celý tento projekt Moravskoslezského kraje velmi povedený a promyšlený, avšak zároveň jednoduchý. Sami realizátoři neočekávají žádné měřitelné výstupy tohoto projektu, avšak dle návštěvnosti a hodnocení cachí lze zatím projekt ohodnotit jako úspěšný a může sloužit jako inspirace pro ostatní kraje či jiné aktéry lokálního a regionálního rozvoje.

Vydejte se po stopách Praotce Čecha

V rámci projektu Propagační a mediální kampaň Ústeckého kraje, který podpořil Regionální operační program Severozápad, se Ústecký kraj snaží o změnu negativního vnímání a mediálního obrazu kraje. Projekt Po stopách praotce Čecha je součástí nové Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje na roky 2010 – 2015. Tato strategie využívá národních legend a pověstí o založení české státnosti v oblasti cestovního ruchu v Ústeckém kraji. Cílem projektu je oslovit širokou veřejnost v celé České republice a prezentovat kraj jako vhodnou turistickou destinaci.

Aktivita v oblasti geocachingu využívají jako významnou součást tohoto projektu. V současné době série obsahuje 16 cachí, označených polepem s logem Brána do Čech (příloha 9). Cacher si může odnést originální praotcovu pečeť a mini CD s tipy na výlety po Ústeckém kraji. Mimo tyto tradiční cache, se uskutečnilo několik menších soutěží o ceny v podobě GPS navigace a marketingových předmětů projektu.

Dle slov Radka Vonky (Praotec Čech, 2011), radního Ústeckého kraje pro regionální rozvoj a cestovní ruch je projekt Vydejte se po stopách praotce Čecha zaměřen na rodiny s dětmi a neotřelou formou připomíná Staré pověsti České. Je to příjemný způsob, jak dětem naplánovat zajímavý výlet, vysvětlit jim něco z historie našeho státu a ještě je pobavit hledáním pokladu v trávě. V dnešní době jsou elektronické vymoženosti skoro už samozřejmostí. Proto je rád, že tento projekt drží krok s dobou a je zapojen do hledání pokladů pomocí GPSky – geocachingu.

Projekty na úrovni obcí

Jako příklad využití geocachingu může sloužit obec Senorady (2009), která se dle vlastních slov rozhodla podpořit turistickou hru geocaching a v září roku 2009 založit svoji vlastní cache. Tato schránka je pravděpodobně první schránkou založenou některou z obcí v ČR a k 18.2.2012 ji navštívilo už 243 cacherů. Pomocí geocachingu navazují na úspěšnou aplikaci e-Muzeum. Na historických místech, která v e-Muzeu popisujeme, mohou nyní turisté hledat uložené schránky. V té obecní najdou mimo jiné také informace o historii obce. V okolí Senorad se mimo tuto obecní nacházejí i další

schránky a celý tento projekt pomáhá návštěvníkům obce moderním způsobem ukázat zajímavá místa v okolí Senorad. Tato obecní cache úspěšně funguje už přes dva roky, ze strany obce je pravidelně doplňována pohlednicemi a CWG. Dle některých reakcí z logů geocacherů zastávkou v této oblasti byla právě tato cache, což svědčí o pozitivním vlivu geocachingu pro obec a okolí.

7 Analýza vlivu geocachingu na přírodu a krajinu

Jak již jsem v předchozích kapitolách uvedla, návštěva zajímavých přírodních atraktivit a obecně pobyt v přírodě je jedním z hlavních motivů všech skupin geocacherů. V rámci této práce jsem se rozhodla provozování geocachingu v přírodě věnovat samostatnou kapitolu a hlubší analýzu. Jedním z důvodů je, že právě tyto oblasti mají pro provozování geocachingu velký předpoklad, avšak nejsou zatím tolik navštěvovány jako městské oblasti a jejich okolí. S rostoucím počtem cachí a návštěvou uživatelů si však musíme položit otázku, zda a jak tato volnočasová aktivita může, ať už negativně či pozitivně, ovlivnit životní prostředí a zda jsou vlastně rozvoj a podpora geocachingu v oblastech se zvláštní ochranou přírody žádány. Jako u mnoha podobných aktivit, od turistiky přes cyklistiku a jiné sportovní aktivity, vliv geocachingu na životní prostředí nelze jednoznačně zobecnit, vždy záleží na chování jedinců, v tomto případě vlastníků cachí a jejich nálezců. Dále se soustředím především na hodnocení dopadů při provozování geocachingu v oblastech s určitým stupněm ochrany, na úrovni ČR to budou NP a CHKO. V těchto oblastech existuje určitá možnost kontroly ze strany správců, a tedy prostor pro koordinaci či regulaci.

7.1 Vztah geocachingu a ochrany přírody

Geocaching je ze své podstaty aktivita šetrná k životnímu prostředí, je relativně nová, a proto byl na zásady ekologie a udržitelnosti brán ohled při vytváření pravidel. Pravidla obecně zakazují zakládat cache, které poškozují veřejný nebo osobní majetek, ať se jedná o objekt umělý nebo přírodní (Groundspeak Listing Guidelines, 2012). Takové cache tedy nemohou být reviewerem schváleny a tudíž ani vyhledány v terénu. V tomto případě je problematická alternativa geocachingu, tzv. opencaching, kde taková pravidla nejsou, a to nahrává vzniku konfliktních cachí.

Samotné cache mají různá zaměření, podobu a charakter. I způsob jejich hledání je rozdílný v závislosti na preferencích cachera. Někteří cacheři se pohybují převážně na kole, jiní vyhledávají pouze tzv. drive-in cache dostupné autem, v některých oblastech jsou cache dostupné pouze pro pěší návštěvníky. Existují i extrémní cache pro horolezce nebo pro potápěče. Každý si tak vybírá ty cache, které ho zajímají nejvíce a jejich lov by

měl přizpůsobit svým fyzickým možnostem. Při hodnocení vlivů geocachingu na přírodu, je tedy nutno brát ohled i na toto rozdílné cestovatelské chování a hodnotit aktivity přirozeně doprovázející geocaching.

Pozitivní vlivy

Obecné vlivy a přínosy geocachingu na různé oblasti a z různých pohledů jsem již analyzovala v úvodní kapitole. V případě pozitivních vlivů na prostředí chráněných oblastí bych na prvním místě zdůraznila informativní a vzdělávací charakter této aktivity. Pomocí geocachingu může správa ZCHÚ novým způsobem informovat o problémech v souvislosti s ochranou životního prostředí, o zajímavých faktech a událostech z oblasti. Dle Vítka (2010) cache v přírodním prostředí umožňují návštěvníkovi lépe vnímat přírodní hodnoty i procesy a další zákonitosti. Fungují jako jakési virtuální naučné stezky a infopanely, náklady na jejich zřízení jsou však o nesrovnatelně nižší než u klasických. Výhodou použití moderních technologií je, že se informace dostanou vhodnou formou i mezi mladé turisty a návštěvníky, kteří klasickým infopanelům věnují velmi malou pozornost.

Pozitivní vliv na ochranu přírody a podporu udržitelného rozvoje oblasti má bezpochyby iniciativa CITO. Jedná o speciální eventy – setkání geocacherů, během kterého se snaží vyčistit vymezené území od odpadků a nepořádku, který v přírodě zanechali méně uvědomělí a odpovědní návštěvníci. Je to event spojený s ekologickým chováním geocacherů vůči přírodě. Myšlenku CITO však může podporovat i sám geocacher, když posbírá odpadky během svých cest ke cachím.

V případě národních parků v USA nebo Kanadě, kde je vstup do těchto oblastí placený, lze zmínit další přínos – geocaching pomůže přilákat nové návštěvníky do národního parku, jejich návštěva je často opakovaná, což zvyšuje podporu parku ať už v podobě financování nebo nových nápadů na zlepšování fungování parku.

Negativní vlivy

Jakýkoliv neuvážený pohyb turistů nebo návštěvníků v přírodě, zvláště pak v oblastech s různým stupněm ochrany, může mít negativní vliv na okolní prostředí. U cacherů tomu není jinak a soudě z mým zkušeností z internetových diskuzí mají tyto aktivity potenciál k určitému ohrožování přírody nebo zdraví samotných geocacherů. Ať už se jedná o poškozování půd a rostlinstva sešlapáváním, kdy se snižuje pórovitost půdy, její schopnost vsakovat, což vede k poškození bylinných porostů a kořenů stromů. Turisté rozšiřují horské chodníky, uvolňují a strhávají drny a tím otevírají prostor ničivé erozi. V posledních letech se rozšiřují škody způsobené zejména jízdou na horských kolech mimo cesty. Rušení zvěře přítomností a nevhodným chováním návštěvníků způsobí, že zvěř nemá klid ke své reprodukci a k příjmu potravy, což má za následek oslabení až úhyn jedinců. Běžným případem je i záměrné ničení vegetace sběrem, průchodem porosty mimo cesty, nadměrný sběr plodů a jiných využitelných částí volně žijících rostlin nebo odnosem přírodního materiálu. Častými případy je poškozování skal – rytí do skal, obrušování a odlamování skal horolezeckou činností.

Při provozování geocachingu může ke všem těmto negativním činnostem docházet, pokud jsou cache nevhodně umístěny nebo loveny s nedostatečnou opatrností a pozorností. Obecně jsou možné negativní dopady geocachingu v chráněných oblastech téměř beze zbytku eliminovány pravidly, z nichž základním je respekt k místně platné legislativě. Nepřípustné je umístění na místa, u kterých dochází k poškození památných stromů nebo skal.

Dle Vítka (2010) je nejčastější prohřešek lidí, kteří nové schránky ve zvláště chráněných územích vytvářejí, je jejich umístění doprostřed národní přírodní rezervace nebo I. zóny národních parků, kam je turistům vstup mimo vyznačené cesty zákonem o ochraně přírody a krajiny zakázán. Může se také stát, že informace o správné přístupové cestě ke cachi jsou nedostatečné. Cacheři se tak vydávají laicky řečeno přímo za šipkou, bez ohledu na značenou trasu. Z mých zkušeností jsou cache často uloženy mimo značenou trasu – tak aby byly skryty očím běžných návštěvníků. Mnohdy k nim vedou vyšlapané cestičky a bezprostředním okolím cache je poničeno ve snaze odhalit přesné místo, kde se cache nachází. Důležité proto je, aby vlastník cache uvedl správné údaje o přístupu, povolení nebo např. zákazu vjezdu cyklistům.

Všechny tyto negativní dopady v některých případech nejsou na první pohled zřejmé a autor ani zkušený reviewer nemůže přesně vědět, jak daná cache negativně působí na přírodní prostředí v její blízkosti. Může se proto stát, že i taková cache bude schválena a navštěvována.

Regulace geocachingu ve světě

Především výše uvedené negativní vlivy a také nedostatek informovanosti o provozování geocachingu zapříčinily v mnoha zemích diskuze o legálnosti této aktivity. V chráněných oblastech USA, kde má geocaching nejdelší historii i největší počet uživatelů, lze vysledovat počátky právní úpravy a regulace.

Postoj představitelů národních parků v USA byl v minulosti negativní, především z důvodů nedostatečného povědomí o této nové hře a komunitě. Situace vyvrcholila v roce 2002 krajním řešením, kdy National Park Service (NPS) oficiálně zakázal geocaching ve všech svých spravovaných územích. Dle Kelley (2006) tímto zákazem představitelé NPS jasně dali najevo, že negativní vlivy plynoucí z geocachingu jasně převyšují ty pozitivní. Toto hodnocení je však velmi složité a komplexní. Na jednu stranu je úkolem NPS poskytnout co nejlepší služby a užitek stále se zvyšujícímu počtu návštěvníků národních parků. Na druhé straně však musí zabezpečit ochranu a řízení přírodních, historických i rekreačních zdrojů národního parku. Většina území parků jsou ovšem oblasti, kde jsou běžné volnočasové a turistické aktivity povoleny. Dokonce i mnohem škodlivější aktivity jako lov jsou na mnoha územích povoleny, proto úplný zákaz geocachingu vypadal jako velmi přehnaný až kontraproduktivní.

Pro zákaz této aktivity bylo uvedeno několik důvodů. Zaměstnanci NPS se vždy snaží zabránit ignorování a porušování daných pravidel a jelikož je geocaching provozován většinou v anonymitě obávají se, že za jakýkoliv problém v okolí cache nebude možné přiřadit nikomu odpovědnost. Tento argument se mi však jeví jako irelevantní, protože většina návštěvníků parků není registrována a jakoukoliv aktivitu může provádět v anonymitě. Není to tedy problém jen geocachingu, ale i jakýchkoliv outdoorových aktivit. Další obavy byly spojené především s parkováním na neoznačených místech v blízkosti cache nebo s turistikou mimo vyznačené stezky. Dále se také obávali

nevhodného nebo nebezpečného obsahu cachí. Všechny tyto podněty vedly k zákazu geocachingu na území NPS, což způsobilo velmi negativní ohlasy u geocacherů.

Po letech snažení geocacherské komunity (především prostřednictvím CITO eventů, osobních setkání nebo lobbyingem ze strany Groundspeak) se dosáhlo alespoň částečných pokroků. V roce 2007 byl vydán dokument (NPS, 2007), věnující se geocachingu a podobným aktivitám založeným na technologii GPS v národních parcích. NPS přehodnotili své dřívější postoje a v současné době není zákaz geocachingu striktní na celém území kontrolovaném NPS. Představitelé NPS si uvědomují jak důležitou rekreační a vzdělávací hodnotu v sobě tato aktivita ukrývá. Je to nová možnost, jak přilákat stále větší počet návštěvníků a ukázat jim neobvyklé dobrodružství v přírodě. Na druhou stranu je podle informací dostupných především z diskuzí o geocachingu zřejmé, že tyto aktivity potenciálně pro cachery znamenají nebezpečí a mohou jim přivodit při nedostatečné opatrnosti či špatném vybavení zranění. Dále je tady ohrožení v podobě negativních dopadů na přírodní zdroje nebo historické prvky parků a tím pádem porušování nařízení NPS. Geocaching je v podstatě velmi různorodý a nelze jednoznačně povolit či zakázat aktivity s ním spojené. NPS se proto rozhodl přenést rozhodnutí o provozování geocachingu na představitele dílčích parků a chráněných oblastí, kteří tak mohou posoudit případ od případu a vzít v úvahu veškeré faktory související s konkrétní cachí – od dopadů na zdroje a hodnoty národního parku až po schopnost zaměstnanců parku monitorovat a řídit tyto aktivity. Některé parky (tabulka 7) v současnosti využívají geocaching jako vzdělávací a informativní nástroj.

Podobný vývoj má i regulace geocachingu v národních parcích Kanady. Národní parky a přírodní rezervace a další chráněné oblasti spadají pod záštitu vládní agentury Parks Canada (PC). Na počátcích této hry, byli představitelé parků v Kanadě skeptičtí a obávali se znehodnocování přírody touto aktivitou. Během několika posledních let však prostřednictvím konzultací mezi komunitou geocacherů a PC podařilo vytvořit speciální program a vydat směrnici (Parks Canada, 2007), určující přesná pravidla pro provozování geocachingu v kanadských chráněných oblastech. Geocacheři musí dále samozřejmě dodržovat obecná mezinárodní pravidla a standardy geocachingu. Mezi nejdůležitější body této směrnice patří především zákaz geocachingu v I. zóně, tedy v oblastech s nejvyšším stupněm ochrany přírody. Geocacheři musí vždy hledat cache

pouze na značených udržovaných trasách a veřejně přístupných oblastech. Jakákoliv výměna, TB nebo GC není povolena, především kvůli obsahu, který by mohl lákat divokou zvěř. Cacheři se mají zaměřit na informativní a vzdělávací stránku hry a zapsat vzkaz, týkající se přírodních nebo kulturních zajímavostí z okolí cache.

Pokud chce vlastník vytvořit novou cache v chráněné oblasti, musí se řídit několika následujícími pravidly:

- Cache musí být samozřejmě umístěny, tak aby neohrožovaly přírodní ani kulturní zdroje v chráněných oblastech.
- Vlastní schránka musí být voděodolná a odolná vnějším vlivům, co nejmenších rozměrů a neutrálně zbarvená, aby nelákala divokou zvěř.
- Od vlastníka se žádá kontaktovat správce parku a s ním prodiskutovat možnost umístění cache. Vlastník vyplní potřebný formulář a od správce obdrží autorizační známku.
- Cache mimo běžné náležitosti musí obsahovat specifické informace a zajímavosti o místu ukrytí nebo o chráněné oblasti obecně.

Důležitá je poznámka, že tato směrnice platí na národní úrovni, ovšem záleží na představitelích konkrétních národních parků a jiných chráněných oblastí, jakou přijmou politiku vůči geocachingu. Podle dostupných informací však není v žádné chráněné oblasti Kanady (mimo oblasti v 1.zóně stupně ochrany) výslovný zákaz provozování geocachingu. Naopak jako reakci na vytvoření národní směrnice, několik lokálních parků zařadilo geocaching jako novou a neokoukanou aktivitu do svých programů pro návštěvníky (tabulka 7).

Podle reakcí mezi geocachery lze soudit, že kanadskou směrnici neberou jako omezení. Spíš je těší, že je geocaching povýšen na úroveň jiných outdoorových aktivit a není souzen pouze jako zábava pár nadšenců. Oceňují zájem o geocaching a snahu představitelů CP o vytvoření této národní směrnice a jsou ochotni ji dodržovat.

7.2 Geocaching a ochrana přírody v České republice

Cílem ochrany přírody a krajiny nejčastěji bývá udržení nebo zlepšení dochovaného stavu území nebo ponechání území či jeho části samovolnému vývoji. Veškeré aktivity, vykonávané na zvláště chráněných územích v České republice, podléhají zákonu č. 114/1992 Sb. Zákon o ochraně přírody a krajiny vymezuje šest kategorií zvláště chráněných území – národní parky (NP), chráněné krajinné oblasti (CHKO), národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Kromě zmíněného zákona existují také vyhlášky a další tzv. obecně závazné právní předpisy, jimž zákon ukládá upřesnění některých detailů. To je v případě geocachingu důležité. V následujícím textu uvedu (upraveno dle Vítek, 2007), jak lze tento zákon vyložit v jednotlivých kategoriích a jaká omezení to znamená pro provozování geocachingu.

Tabulka 5 – Územní ochrana přírody a krajiny v ČR

Kategorie			Zkratka	Počet
Zvláště chráněná území	Velko plošné	Národní park	NP	4
		Chráněná krajinná oblast	CHKO	25
	Maloplošné	Národní přírodní rezervace	NPR	110
		Národní přírodní památka	NPP	112
		Přírodní rezervace	PR	804
		Přírodní památka	PP	1256
NATURA 2000	Evropsky významná lokalita		EVL	1087
	Ptačí oblast		PO	41

Zdroj: AOPK ČR (2012a), vlastní zpracování

Národní park (NP) – u nás nejvyšší kategorie pro tzv. velkoplošná chráněná území přírody. Území je rozděleno do tří zón, kdy v každé platí jiná pravidla a omezení. I. zóna je nejprísnejší, je zde zákaz vstupu mimo cesty vyznačené se souhlasem správy NP (za takovou cestu lze podle výkladů právníků považovat v české praxi cestu s pruhovým značením KČT). Každý, kdo vstoupí mimo takovou cestu, porušuje zákon a každý kdo jiného navádí k porušování zákona, porušuje zákon také. Znamená to, že v této zóně

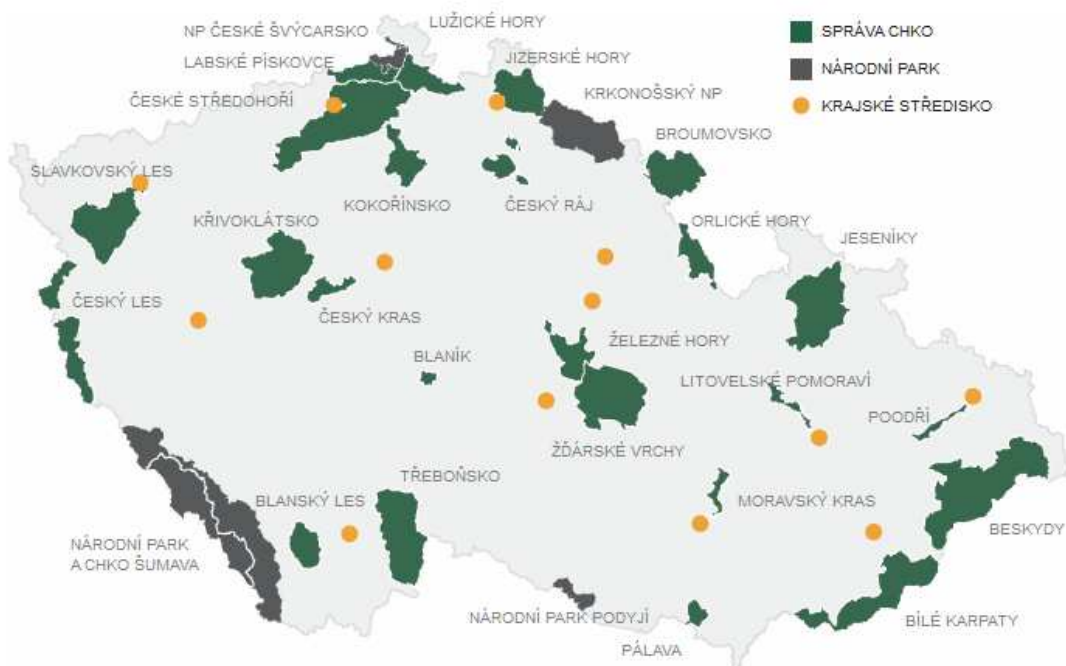
může být cache umístěna jen přímo na této značené cestě, jinak porušuje zákon vlastník cache i každý, kdo ji odlovil. Veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů a musí být v souladu s vědeckými a výchovnými cíli sledovanými jejich vyhlášením. I cache v těchto oblastech by tedy měly být tematicky věnovány informacím o konkrétním parku či ochraně přírody obecně. Národní parky mají další regulaci a tím jsou návštěvní řády. Zde může správa upřesnit podmínky chování návštěvníků nad rámec zákazů vyjmenovaných v zákoně a i těmito podmínkami se geocacher musí řídit.

Chráněná krajinná oblast (CHKO) – další velkoplošné území, kde se kromě přírody chrání i ostatní krajina propojující přírodně cenné plochy. Zákaz vstupu zde neplatí ani v I. zóně (CHKO mají zóny 3 nebo 4). Ovšem omezení se může opět objevit ve vyhlášovacím předpisu konkrétní CHKO. V současné době se však žádné netýká geocachingu.

Národní přírodní rezervace (NPR) – maloplošné území, srovnatelné s I. zónou národních parků jak po stránce kvality, tak po stránce ochranných podmínek, tedy z pohledu cachera zejména zákaz vstupu mimo značené cesty (např. Karlovské bučiny, dále zmiňované v konkrétním případě řešení sporů).

Přírodní rezervace (PR), národní přírodní památka (NPP), přírodní památka (PP) – ostatní maloplošná území, v zásadě bez specifických omezení pro geocaching. Před založením cache by se měl vždy vlastník ujistit, zda ve vyhlášovacím předpisu daného území není specifický zákaz - přesněji řečeno "činnost vázaná na souhlas orgánu ochrany přírody".

Obrázek 4 – Národní parky a chráněné krajinné oblasti v České republice



Zdroj: AOPK ČR (2012b)

Cacheři, kteří si nejsou jisti umístěním své cache by se vždy měli obrátit na orgán ochrany přírody příslušný pro dané území:

- NP a CHKO mají své správy.
- NPR a NPP ležící mimo NP a CHKO spravuje Ministerstvo životního prostředí. V tomto případě je ovšem vhodnější kontaktovat nejbližší správu CHKO, které jsou ministerstvem pověřeny péčí o tato území.
- Za PR a PP ležící mimo CHKO a NP jsou odpovědní krajské úřady a jejich odbory životního prostředí.

Specializovanou institucí, zřízenou Ministerstvem životního prostředí, je již citovaná Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Ta zajišťuje odbornou i praktickou správu o naši přírodu, zejména chráněné krajinné oblasti, maloplošná chráněná území a ptačí oblasti. AOPK ČR tyto oblasti nejen spravuje, ale také o ně pečuje – hodnotí jejich stav, zajišťuje management a přípravu plánů péče. V rámci této agentury je mimo jiné zřízena Odborná skupina pro rekreaci, sport a turistiku, která má za úkol:

- monitorovat situaci v jednotlivých CHKO,
- zpracovávat návrhy na jednotný postup všech pracovišť AOPK ČR,
- v případě potřeby zpracovávat doporučení pro Ministerstvo životního prostředí.

Geocaching je v rámci této odborné skupiny jednou z přednostně řešených aktivit (vedle cykloturistiky, horolezectví či lyžování), což vypovídá o významu a zájmu představitelů zvláště chráněných území. V praxi to znamená, že provozování geocachingu je monitorováno:

- jsou analyzovány jeho vlivy na přírodní oblasti,
- jsou vyhodnoceny váhy konkrétních aktivit v jednotlivých CHKO,
- je sledován vývoj geocachingu a jeho trendů.

Na základě těchto informací AOPK ČR zpracovala doporučení a metodický návod pro správu CHKO (stejný přístup při zachování různosti postupu podle místních podmínek) a doporučení pro tvorbu plánů péče o CHKO. Představitelé této Odborné skupiny (především pan Ondřej Vítek) aktivně komunikují s geocacherskou komunitou – informují o vlivech a možnostech geocachingu v přírodních oblastech, pomáhají při řešení konfliktů s majiteli cachí i geocachery v terénu. AOPK ČR vystupuje jako koordinátor a zastřešující či poradenský orgán geocachingu v rámci přírodních oblastí na národní úrovni.

Dotazníkové šetření

Podle výše zmíněného je viditelné, že geocaching jako volnočasová aktivita je na národní úrovni podporována a podle dosavadních zkušeností se neuvažuje, že by byla jakýmkoliv zvláštním způsobem regulována či dokonce zakázána jak tomu je v některých případech v USA či Kanadě. Dále mě však zajímalo, jak je geocaching vnímán na nižší úrovni – tedy jak se k němu staví a jaké zkušenosti a praktiky mají správci a představitelé jednotlivých zvláště chráněných území.

Správy ZCHÚ vykonávají pro svá území státní správu v oblasti ochrany přírody a krajiny, zajišťují naplňování podpůrných krajinotvorných programů, sledují stav

svěřeného území, působí v oblasti ekologického vzdělávání, výchovy a osvěty. Proto jsou vhodným orgánem pro monitorování a podporu či regulaci geocachingu v konkrétní oblasti. Zároveň mohou pomoci k eliminaci negativních vlivů spojených s provozováním geocachingu v přírodních oblastech.

Pro zhodnocení dosavadní praxe a postoje ZCHÚ ke geocachingu jsem provedla dotazníkové šetření s podobným zaměřením otázek jako u představitelů krajů. Vycházela jsem z předpokladu, že díky metodickým listům vytvořeným AOPK ČR, již všechny správy mají povědomí a základní informace o této aktivitě. Cílem ankety v tomto případě bylo zjistit:

- jaký přehled mají správy ZCHÚ o provozování geocachingu na jejich území a zda a jak probíhá komunikace s vlastníky či komunitou
- dosavadní zkušenosti (především negativní) s vlastníky cachí i návštěvníky, kteří je hledají
- zapojení do této aktivity a celkový postoj k provozování geocachingu v přírodních oblastech

Výsledky dotazníkového šetření

Odpovědi na mé otázky jsem získala od všech NP a od zástupců celkem 18 CHKO. První otázka měla zachytit probíhající monitoring se strany správců NP a CHKO. Kromě tří (CHKO Slavkovský les, CHKO Žďárské vrchy a CHKO Křivoklátsko⁵) mají všechny správy alespoň částečný přehled o množství cachí na jejich území. V některých případech (např. CHKO Kokořínsko, CHKO Železné hory) probíhá monitoring prostřednictvím registrace na serveru geocaching.com. V případě rozlehlejších CHKO je tato činnost vzhledem k administrativní vytíženosti na hranici možností. I tak se správci snaží sledovat alespoň cache, které se vzhledem k umístění jeví jako potenciálně kolizní. V případě CHKO Český kras nebo CHKO Broumovsko ve správě působí specialisti, většinou aktivní cacheři, kteří mají o cachích přehled, znají jejich zaměření i funkci. Zároveň mají v plánu postupně najít všechny cache v terénu a tak si prověřit, zda je vše z pohledu ochrany přírody v pořádku. V několika případech se objevili v této oblasti velmi zodpovědně fungující správy. CHKO České středohoří má

⁵ Vzhledem k budoucímu vyhlášení za NP je tato situace značně znepokojující – může se stát, že některé cache se rázem svým umístěním ocitnou v nepřístupné I. zóně a může nastat konflikt.

detailní přehled o cachích na celé ploše CHKO, byly odloveny a provádí jejich kontrolu z hlediska zatížení dané lokality. Dále odlovují a kontrolují cache na návštěvnický exponovaných lokalitách CHKO. NP České Švýcarsko má přehled o počtu i lokalizaci cachí na svém území. Ke každé cachi mají vytvořený evidenční list se základními informacemi (souřadnice, autor, funkce apod.). Tuto evidenci pravidelně aktualizují v měsíčních intervalech.

Komunikace s geocacherskou komunitou či vlastníky cachí již není tak rozšířená. Většina CHKO i NP se s geocachery nikdy nespojila nebo pouze v případě kolize uložení cache se zájmy ochrany přírody. CHKO České středohoří řeší komunikaci formou vkládání kontaktů na pracovníka správy, který má tuto problematiku na starosti a zároveň vkládají do cachí drobný propagační materiál. NP Šumava s geocacherskou komunitou konzultovala založení svých vlastních cachí.

Tabulka 6 – Typologie CHKO a NP dle dosavadní praxe v geocachingu

Typ	Popis	Název CHKO/NP
Velmi aktivní	Mají přehled o cachích na svém území, znají jejich zaměření a vyhledali je v terénu, komunikují s vlastníky cachí	České středohoří, Český kras, Blaník, Moravský kras, České Švýcarsko, Kokořínsko, Orlické hory
Částečně aktivní	Z částí mají přehled o cachích, ty umístěné v citlivých oblastech sledují aktivně, občas komunikují s geocachery	Český ráj, Třeboňsko, Pálava, Podyjí, KRNP, Železné hory, NP i CHKO Šumava, Broumovsko
Pasivní	Vědí o geocachingu i kde získat přístup k informacím a znají alespoň zčásti lokality umístění, s geocachery nekomunikují	Jeseníky, Labské pískovce, Beskydy
Bez zájmu	Neví, kde jsou cache umístěny, ani nejeví zájem o tuto aktivitu	Křivoklátsko, Slavkovský les, Žďárské vrchy

Zdroj: odpovědi dotazníkového šetření

Problémy s návštěvníky, kteří cache hledají nejsou tolik časté. Většinou jsou spojené s nepřesnými informacemi vlastníků cache o místě úkrytu či o cestě ke schránce. NP České Švýcarsko má zkušenosti s cachery, kteří nemají dostatečně kvalitní GPS přístroj, který nedokáže lokalizovat cache s dostačující přesností (může to být způsobeno i členitým terénem a chybějícím signálem) – ti pak nešetrně hledají na různých místech, dokud cache nenajdou. Dalším problémem, který uvádí CHKO Český kras jsou motorizovaní geocacheři, kteří nerespektují zákazy vjezdu. CHKO Český ráj

zaregistroval nárůst pohybu geocacherů v okolí umístění cache oproti době před umístěním, který způsobuje sešlap půdy, ale jinak výrazné potíže s jednotlivci dosud nezaznamenali.

Problémy s vlastníky cachí jsou však již častější a setkali se s nimi téměř všechny správy CHKO a NP, které se tuto aktivitu blíže zajímají. Konkrétní spory a jejich řešení uvádím v následující kapitole. Problémy jsou nejčastěji spojeny s nerespektováním zákazu vstupu mimo označené cesty v I.zónách NP, s uložením cache v okolí nebo přímo na památné stromy nebo v oblasti hnízdění nebo častého výskytu divoké zvěře. Tyto vzniklé problémy jsou ihned řešeny komunikací s vlastníkem cache, který ji umístí na příznivější místo nebo cache zruší. S řešením těchto sporů mají správy dobré zkušenosti.

Aktivní zapojení v podobě provozování vlastních cachí je spíše výjimečné. Zajímavým důvodem, proč tomu tak není je například vyjádření CHKO Kokořínsko, které na svém území eviduje již velké množství cachí. Založení další, byť přínosné cache, se zdá být nad možnosti území. Jako první založil svou cache NP Šumava (více o projektu v následující kapitole). Velmi povedenou a propracovanou mystery-multi cache založila správa CHKO Poodří při příležitosti oslav 20-ti let od svého založení. NP České Švýcarsko plánuje umístit cache během roku 2012, podobně přemýšlí o založení cache CHKO Labské pískovce, CHKO Slavkovský les, CHKO Křivoklátsko, CHKO Beskydy či Krkonošský NP. CHKO Třeboňsko plánuje založit multicache na část naučné trasy, která je v současné době příliš „rozvláčná“. Chtějí tak zvýšit atraktivnost celého okruhu. Dalším příkladem, jak se ZCHÚ může zapojit do geocachingu je prostřednictvím konání CITO eventu – ten pořádá CHKO Blaník ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody Vlašim a je plánován na květen roku 2012. Pasivně se zapojilo do geocachingu například CHKO České středohoří, které se pokouší navádět potencionální tvůrce naučných stezek a různých informačních systémů, aby využili možností geocachingu.

Geocaching jako volnočasovou aktivitu schvalují s určitými výhradami všechny odpovídající správy CHKO i NP. Neutrálně se staví ke geocachingu například CHKO Žďárské vrchy a označují jej jako módní záležitosti, která neškodí ani nepomáhá. Jako

prospěšné z pohledu ochrany přírody nevidí například NP České Švýcarsko cache nevhodně umístěné nebo je-li jejich cílem pouze cache najít a zalogovat. Tyto cache však i přesto respektují. Naopak smysl mají cache vhodně umístěny a tematicky zaměřeny na poznávání regionu, místních specifik apod. Pak shledávají tuto aktivitu jako prospěšnou z pohledu zvyšování informovanosti a zainteresování veřejnosti do problematiky ochrany přírody.

Důležité je si uvědomit, že principiálně není snahou správy přilákat do chráněného území další návštěvníky, tomuto účelu by tedy neměl geocaching sloužit. Geocaching správy podporují jako aktivitu přínosnou pro šíření osvěty a ekologické výchovy. Může sloužit jako komunikační nástroj pro ty návštěvníky, kteří na dané území přijedou. Je atraktivní především pro mladší návštěvníky, okouzlené technikou. Pro správy CHKO a NP je tento nástroj rozhodně méně nákladný a zároveň více efektivní než klasické informační panely či naučné stezky. Jako hrozbu tedy geocaching v žádném případě nevidí, jen je potřeba hlídat správné umístění cachí v terénu, tak aby dodržovaly zákonná omezení a tím pádem nenarušovaly velmi cenné a výjimečné části přírody.

Shrnutí dotazníkového šetření v chráněných územích

Výsledky dotazníkového šetření potvrdily můj předpoklad o zkušenostech a povědomí jednotlivých správ ZCHÚ o geocachingu. Většina z nich nejen ví o provozování geocachingu na svém spravovaném území, ale v mnoha případech jsou zaregistrovaní na serveru jako členové a pravidelně monitorují jednotlivé cache nebo je dokonce vyhledávají v terénu. Tato praxe je do jisté míry ovlivněna velikostí území. Touto činností se správy snaží eliminovat možné negativní dopady spojené s nesprávným umístěním cachí.

Komunikace s geocachery je ve většině případů omezená jen na případy řešení sporně umístěných cachí nebo na občasné rady ohledně nově vznikajících cachí. Další komunikace a spolupráce zatím nebyla potřeba. Problémy s vlastníky cachí se v několika případech objevili, ale vždy byly vyřešeny domluvou a kompromisem. Návštěvníci, kteří cache hledají naopak žádné zaznamenané problémy zatím nepůsobují.

Co se týče aktivního zapojení do geocachingu, několik správ již vlastní cache založilo, jiné spolupracují na projektech a podporují akce spojené s geocachingem, další o této možnosti přemýšlejí. Celkově správci tuto aktivitu hodnotí pozitivně – jednak jako prostředek, jak sdělit veřejnosti a návštěvníkům množství informací o jejich území a ochraně přírody obecně, jednak jak jim ukázat zajímavá a doposud méně navštěvovaná místa.

Příklady řešených sporů

Případem sporu, který je od začátku roku 2008 v řešení, je cache umístěná na kmeni památného stromu (cache s názvem „Ten, který pochopil prázdnotu“). Rok po založení cache byl na její nevhodnost upozorněn reviewer jedním z cacherů a po konzultaci s AOPK ČR provedl archivaci a požádal autora o přemístění krabičky. Autor na to reagoval odkazem na systém opencaching, kde je tato cache také registrována. Na situaci byl upozorněn i městský úřad, který ochranu vyhlásil, nicméně ve věci zřejmě žádné kroky neprovedl. Chování a neochotu tohoto geocachera lze naštěstí považovat za spíše výjimečné.

Vážnější konflikt byl zaznamenán například v případě cache založené mimo cestu v NPR Adršpašsko-Teplické skály („Vlčí rokle“). Autor byl upozorněn na porušení zákonných ochranných podmínek a požádán o nápravu, kterou provedl během několika hodin zrušením cache. Později byla obnovena v bezprostřední blízkosti turistické cesty.

V dalším případě byl autor cache „Stará hrada“ na Příhrazských skalách v CHKO Český ráj požádán o doplnění popisu cache o upozornění, že není nutné vstupovat mimo značenou cestu a v žádném případě není třeba přelézat dřevěné zábradlí, což autor doplnil obratem. Důvodem byla stížnost odborného pracovníka regionálního muzea na chování hledačů v tomto místě.

Ojedinelým vyřešením se pyšní cache v NPR Karlovské bučiny. Ta je zaměřená na prostředí NPR, popisuje kvalitně nejen její přírodní hodnoty, ale uvádí i ochranné podmínky ZCHÚ. Zde byla zjištěna nesrovnalost ve vstupu a vjezdu na kole mimo

vyznačené cesty, na což byl zakladatel upozorněn. Na doporučení požádal příslušný odbor Ministerstva životního prostředí o souhlas s vyznačením těchto cest a dostal jej. (zpracováno dle Víték, 2010 a AOPK ČR, 2010)

7.3 Implementace výsledků do praxe

Postoje ochránců přírody a představitelů chráněných oblastí se především ve světě různí. V některých oblastech je geocaching pod hrozbou pokuty zakázán úplně, někde je zákaz pouze fyzického umístění cachí a virtuální nebo earthcache jsou povoleny, jinde jsou naopak tradiční cache vítány a geocaching je podporován jako přínosná outdoorová a vzdělávací aktivita.

V České republice zatím nebylo potřeba zavádět podobná opatření, negativní zkušenosti s geocachingem v chráněných oblastech jsou spíše výjimečné a navíc AOPK ČR podává velmi podrobné informace, jak tuto aktivitu mohou jednotlivé správy a orgány na nižší úrovni koordinovat. Dle dosavadních zkušeností představitelů chráněných území lze usoudit, že převažují kladné vlivy této aktivity na přírodu. S rostoucí oblibou a počtem geocacherů lze předpokládat, že se bude množit počet neukázněných geocacherů, stejně jako se tyto případy objevují i u běžných návštěvníků. Vlastník cache i cacheři si vždy musí uvědomit jaká omezení a limity plynou z geocachingu v chráněných oblastech. Nemyslím si však, že by se provozování geocachingu v České republice mělo jakkoliv odlišovat od běžných sportovních nebo outdoorových aktivit v chráněných oblastech. Geocaching je ve své podstatě a podle základních principů šetrný k životnímu prostředí, proto bych si troufla tvrdit, že cacheři patří mezi nejzodpovědnější návštěvníky chráněných oblastí a přírody vůbec. Pokud se bude ať už cacher nebo vlastník cache chovat na základě doporučení, nařízení nebo omezení dané oblasti, nebude se dostávat do zbytečných sporů s představiteli chráněného území a svou činností ohrožovat životní prostředí.

Existence ZCHÚ je nesporným přínosem pro daný region – zvyšuje jeho atraktivitu. Tato území ochraňují přírodní potenciál, jenž je hojně navštěvován. Některá vysoce atraktivní místa v České republice však již vykazují známky stavu blížícího se dosažení limitu přírodní únosnosti, podporování geocachingu v těchto oblastech tedy jistě není

žádoucí. Oproti tomu mnoho cachí je vhodně umístěno v dostupných, avšak doposud méně navštěvovaných místech, a může tak pomoci rozptýlit návštěvníky do jiných částí zvláště chráněného území.

Do budoucna bych zdůraznila nutnost či přímo povinnost spolupráce a komunikace mezi vlastníky cachí či geocacherskými komunitami a představiteli chráněných oblastí. Často ani nemusí zakládající vědět, že právě v zamýšleném umístění jeho budoucí cache může dojít k poškození nebo zničení lokality zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny, a tomu lze lehce zabránit vytvořením dialogu. Na závěr této kapitoly bych chtěla navrhnout základní návod či doporučení, jak praktikovat geocaching v chráněných oblastech:

- Pokud chce vlastník cache umístit na chráněné území, v první řadě by měl kontaktovat místní představitele, aby předešel budoucím nepříjemnostem. Pokud tak neučiní musí alespoň pečlivě vybrat místo tak, aby cache byla umístěna v souladu s pravidly dané oblasti a neohrožovala životní prostředí.
- Ze strany představitelů chráněných oblastí by měla být vydána stručná příručka popř. organizovány informativní eventy pro návštěvníky i cachery o možnostech geocachingu na jejich území, probíhat pravidelný monitoring cachí v terénu a podniknuty další kroky dle metodických listů, vydaných AOPK ČR.
- Pokud se objeví cache, která by mohla ohrožovat životní prostředí, je nutné kontaktovat vlastníka a zjednat nápravu popř. nechat cache odstranit.

Pokud bude tato praxe alespoň částečně dodržována, dojde ke stavu, kdy bude pro obě strany geocaching přínosem – geocacheři budou moci hledat zajímavé cache v krásném přírodním prostředí, představitelé chráněných oblastí mohou neobvyklým způsobem informovat návštěvníky o výjimečných oblastech na svém území a o své činnosti.

7.4 Příklady projektů

Zatímco v České republice začínají představitelé chráněných území teprve objevovat přínosy geocachingu, v zahraničí (především v ostatních geocachingových velmocech jako USA, Kanada) již tyto projekty úspěšně existují a pomáhají několik let (tabulka 7).

Tabulka 7 - Vybrané environmentální projekty v zahraničí

Vlastník	Země	Popis projektu
NP Acadia	USA (Maine)	Umísťování fyzických cachí není povoleno. Správci národního parku jsou si však vědomi vzdělávací role geocachingu a proto vytvořili EarthCache Program. Jeho cílem je seznámit návštěvníky parku s geologickými zajímavostmi v dané oblasti. Cacheři navštěvují jednotlivé zastávky, kde se vždy dozví informace a geologii dané oblasti a zároveň získají klíč k rozluštění další stage. Délka celé trasy zabere běžnému návštěvníkovi 4-6 hodin a jako odměnu získá certifikát o úspěšném absolvování tohoto programu.
Crystal Lake Park District	USA (Illinois)	Založilo sérii 12 cachí a při příležitosti 90. výročí vzniku. Cacheři obdrží pas, do kterého sbírají nálepky z jednotlivých cachí. Pokud naleznou alespoň 8 z nich, získají unikátní geocoin.
NP Cape Breton Highlands	Kanada (Nové Skotsko)	Série několika typů cachí: <ul style="list-style-type: none"> • Ecocache – skládá se z 5 tradičních cachí, které jsou rozmístěny po všech trasách NP. Jejich nalezení trvá asi 2 dny a jako odměnu získá geocacher originální geocoin • Middle Head Multi-cache – během 1 dne lze prozkoumat kulturní oblasti poloostrova a jeho keltskou minulost. • Boomer's Campground Kid Caches – rodinná cache, která dětem představuje druhy stromů, které se objevují v blízkosti tábořiště • Earthcache – představuje geologické zajímavosti oblasti
Environment Canada	Kanada	Unikátním způsobem seznamuje studenty, učitele a veřejnost s tématy souvisejícími s vodními zdroji a pomáhají zakládat cache, které se budou věnovat informacím o povodí, do kterého spadá jejich bydliště. Dále uspořádali event při příležitosti Týdne životního prostředí.
Krusaa Turistbureau	Dánsko	Založili sérii 10 cachí, kdy v každé je ukryto bonusové písmeno. Při vyluštění slovního spojení získají diplom. Za zálohu je možné půjčit si v informačním centru GPS navigaci.

Zdroj: internetové stránky jednotlivých oblastí, vlastní zpracování

Jedním z průkopníků ze strany oficiálních zástupců ochrany přírody v České republice je NP Šumava. Dle vlastních slov se správa NP Šumava (2009) podílí na geocachingu ve dvou rovinách – pasivní a aktivní. V rámci té první poskytuje vyznavačům geocachingu svůj prostor a vítá a váží si aktivit geocacherů na území NP, pokud jsou krabičky zakládány v souladu s návštěvním řádem a respektují zonace a zásady ochrany přírody. Některé z již existujících krabiček jsou opravdu velmi zajímavé a podnětné a přichystají hledačům intenzivní a komplexní zážitky. Ukázka rozmístění cachí na území NP a CHKO Šumava je uvedena v příloze 10.

V roce 2009 se stala správa NP Šumava aktivním členem geocacherské komunity a založila první cache s názvem a stále aktuálním tématem Lýkožrout smrkový. Ihned po své publikaci vzbudila značné ohlasy jak v komunitě geocacherů tak i u široké veřejnosti. Cache rozhodně nemá nijak znevažovat nezměrné úsilí lesníků při zvládání

kůrovcové kalamity, cílem je veřejnosti poskytnout informace o tomto broukovi a o jeho vlivu na okolní krajinu. Je to schránka s více etapami, přičemž nalezení finální schránky je podmíněno správnými odpověďmi na otázky v těch předchozích. Ti, kteří se rozhodnou hledat právě tuto cache, se seznámí se základními informacemi ze životního cyklu Lýkožrouta smrkového a úspěšní hledači a řešitelé jsou v cíli odměněni klasickým dřevěným geocoinem. Další multicache „V ráji šumavském“ byla zpřístupněna počátkem června 2010 a upomíná na situaci po ničivé vichřici z 21. října 1870, jak ji zachytil Karel Klostermann ve své stejnojmenné knize. Zatím nejčerstvější aktivitou NP Šumava v oblasti geocachingu je vypuštění dvou travel bugs do sítě schránek. V současné době dohromady procestovali už kolem 14 000 km po Evropě i USA a šíří tak jméno NP Šumava po světě.

Obě cache mají velmi zajímavý a poučný listing, avšak z komentářů cacherů, kteří se vydali za tímto dobrodružstvím, údržba a komunikace ze strany správců parku neprobíhá zcela dle zásad a pravidel geocachingu. Cache Lýkožrout smrkový 2009 byla kvůli těžbě dřeva v okolí schránky pozastavena, což je pochopitelné, avšak obnova trvala více než půl roku a správci delší dobu nereagovali na dotazy cacherů. Objevily se tedy i negativní komentáře typu: neodlovitelnost cache vypovídá o aktuálním stavu v NP Šumava. Je otázka, zda má celý projekt stále podporu ze strany NP Šumava, jak na veřejnosti prohlašují, či zda v rámci organizačních změn a změn ve směřování koncepce ochrany přírody na území NP Šumava již nebude prosazován

8 Závěr

Tato práce se věnuje geocachingu jako nové volnočasové aktivitě. Během pár let geocaching získal velké množství příznivců po celém světě a jejich počet, stejně tak počet cachí, stále rychlým tempem roste. Tento trend sebou přináší množství vedlejších efektů, které z geocachingu rázem vytváří předmět podrobnějšího multidisciplinárního výzkumu.

Pro pochopení dalších jevů, souvisejících s geocachingem bylo nezbytné představit principy této aktivity, poukázat na možnosti, jakými se dá geocaching provozovat, stejně tak představit komunitu lidí, provozující geocaching. S tímto úkolem souvisel první cíl mé práce, který vycházel z teoretického výzkumu dostupné literatury. Z výsledku je zřejmé, že geocacheři tvoří rozmanitou skupinu lidí, s rozdílnými motivacemi k provozování geocachingu, stejně tak s rozdílným „zapálením“ pro tuto aktivitu. Při dalším využití podstaty geocachingu je nutné brát na tento fakt ohled. Vytvořený přehled a typologie geocachingu může sloužit jako nástroj pro další výzkumy nejen v geografické sféře, ale je vhodný i jako podklad pro tvůrce z oblasti sociologie, vzdělávání či marketingu.

Ve své práci jsem na geocaching poukázala jako na aktivitu spojenou s cestováním a aktivním způsobem trávením volného času. Geocaching odpovídá trendům současné doby – jak na poli volnočasových aktivit, tak trendům v cestování. Trávení volného času stále více ovlivňuje technologický pokrok a lidé rádi ve svém volném čase utíkají do virtuální reality. Touha po poznávání skutečného světa kolem nás, trávení času s rodinou a přáteli či zažívání nových dobrodružství však virtuální svět ještě nahradit nedokázal. Geocaching propojuje tyto dva světy ideálním způsobem, což vidím jako jeden z hlavních důvodů jeho rostoucí oblíbenosti.

Dle dostupných výsledků předešlých výzkumů je zřejmé, že geocaching je často provozován při dovolených a výletech. Při bližších zkoumání těchto souvislostí jsem došla k několika závěrům. Geocaching jako motiv cestovního ruchu plně odpovídá současným trendům v cestování, jak je vidí Horner a Swarbrooke (2003):

- geocaching je ze své podstaty šetrný k životnímu prostředí, jeho principy vybízejí k ekologickému chování účastníků
- geocacher aktivně využívá svůj volný čas
- zároveň uspokojuje touhu po nových zážitcích
- má příležitost učit se a poznávat nové aktivity
- provozování geocachingu není finančně náročné

Při definování geocachingu z pohledu druhů a forem cestovního ruchu nelze jednoznačně aktivitu zahrnovat. Proto bych vhodněji označovala geocaching jako doplněk cestovního ruchu, jako doprovodnou aktivitu k provozování cestovního ruchu různých druhů a nabývajících různých forem. Závěrem této teoretické diskuze jsem nastínila možnosti a limity dalšího využití geocachingu. Ty sloužily jako podklady pro návrh využití geocachingu pro lokální či regionální rozvoj určité oblasti.

Výsledky rešeršní části práce slouží k hlubšímu pochopení určitých souvislostí, spojených s provozováním geocachingu. Mohou sloužit jako materiál pro další teoretický výzkum i jiných vědních disciplín. Zároveň dále byly využity jako podklad pro praktickou část práce.

Geocaching je v České republice stále se rozšiřujícím fenoménem. Vypovídá o tom jednak růst aktivních geocacherů v posledních letech, jednak růst počtu cachí. Vývoj geocachingu můžeme pozorovat i na změně podílu jednotlivých typů cachí. V mezinárodním srovnání patří český geocaching k opravdovým velmocem, což přisuzuji několika faktorům. Jedná se především o cestovatelské chování českých občanů charakterizované vysokým podílem domácího cestovního ruchu. Rozvoji geocachingu napomáhá i vhodná turistická infrastruktura, především hustá síť značených turistických tras a cyklotras. Existence široké komunity geocacherů a dalších aktivních aktérů na poli geocachingu, stejně tak stále zatím pozitivní obraz v médiích, pomáhá šíření povědomí o geocachingu a jeho dalšímu rozvoji. Kombinace těchto výhodných podmínek a předpokladů mohou využít jednotliví aktéři regionálního a lokálního rozvoje.

Dle analýzy prostorového rozložení cachí v Česku lze jasně vymezit oblasti největšího výskytu cachí a naopak místa, kde ještě není potenciál plně využit. Prostorová analýza

má však dle mého názoru větší přínosy při aplikaci na územní jednotky nižšího řádu či na konkrétní vytipované oblasti. Stejně tak lze dále zkoumat vlivy výskytu cachí na jednotlivou lokalitu nebo konkrétní zvýšení podílu návštěvníků. Podobná témata skrývají velký prostor pro rozsáhlejší analýzu přesahující vytyčené cíle i rozsah této práce.

Základní analýza provedená v této práci dále sloužila jako obecný podklad pro vybrané aktéry lokálního a regionálního rozvoje. Jednoho z těchto aktérů představují zástupci krajů ČR. Kompetence tohoto orgánu státní správy spočívají především v podpoře nižších územních celků, realizaci poradenské činnosti, prezentaci jednotlivých oblastí a regionů apod. Kraje mohou v oblasti geocachingu vystupovat aktivně jako tvůrci projektů. Jejich role je dále pasivní a spočívá v podpoře geocachingu a šíření povědomí o této aktivitě. Dle výsledků dotazníkového šetření by většina krajů (které tak ještě neučinily) ráda využila možnosti využít principů geocachingu. Chybí jim však informace o pravidlech geocachingu, možnostech využití i o cílové skupině, která se geocachingu věnuje. Geocaching vnímají jako příležitost, jak doplnit existující nabídku volnočasových aktivit a zatraktivnit tak region pro potenciální i stávající návštěvníky a tak podpořit jeho celkový rozvoj. V práci jsou uvedeny stále probíhající projekty, které geocaching zahrnují. Uběhla zatím krátká doba pro hodnocení jejich širších dopadů, ohlas na ně je však ze strany tvůrců i účastníků pozitivní. Dle získaných odpovědí lze do budoucna očekávat vznik podobných projektů. Aby přinesly očekávané přínosy (např. poukázat na zajímavou lokalitu) je při jejich tvorbě nutné dbát na vysokou úroveň přípravy a provedení projektu a spolupracovat s komunitou geocacherů.

Geocaching je aktivita ze své podstaty šetrná k životnímu prostředí. Dle rozmístění cachí a dle definovaných motivací je zřejmé, že aktivita je vázaná na přírodní atraktivitu. Velká část cest za geocachingem tedy vede do oblastí se zvláštním stupněm ochrany. Po podrobnějším zkoumání možných dopadů této aktivity jsem identifikovala pozitivní i negativní vlivy, spojené s geocachingem. Nutno však podotknout, že většina negativních vlivů plyne především z výskytu člověka (a s tím spojeným neohleduplným chováním) v přírodě obecně. Nedostatek podobných analýz v minulosti způsobil, že v zahraničí (především v USA a Kanadě, kde má geocaching nejdelší tradici) si tato aktivita získala rozporuplné reakce u představitelů chráněných území. To v některých případech vedlo až k zákazu této aktivity. V Česku naštěstí k takovým omezením zatím

nedošlo. Dle výsledku dotazníkového šetření mají správci CHKO i NP alespoň základní povědomí o vlivech této aktivity, což je do jisté míry způsobeno aktivním přístupem AOPK ČR ke geocachingu. Jejich celkový postoj je kladný. Negativní dopady spojené s geocachingem, ani dosavadní zkušenosti s geocachery, zatím tento postoj nezpochybnili. Pomocí této aktivity mohou představitelé CHKO a NP neobvyklým způsobem informovat návštěvníky o výjimečných oblastech na svém území, o své činnosti a o ochraně přírody obecně. V několika případech již takové projekty, zahrnující geocaching, byly realizovány. Konkrétní výsledky a jejich skutečný vliv a možné přínosy pro celkový lokální rozvoj dané oblasti však mohou být pozorovány až z odstupem času a toto téma navrhuji jako předmět dalšího možného výzkumu.

Dle výše zmíněných závěrů geocaching může sloužit jako prostředek rozvoje především na lokální, avšak i regionální úrovni. Jako součást projektů, spojených s cestovním ruchem a poznáváním nových míst, vzdělávacích aktivit či marketingových strategií jednotlivých oblastí. Do budoucna vidím především potřebu spolupráce jednotlivých aktérů lokálního a regionálního rozvoje a komunity geocacherů, tak aby tyto aktivity splnily stanovené cíle. Výsledky této diplomové práce mohou sloužit jako „návod“ pro obě skupiny, tak aby našly společnou řeč a zároveň jako základ pro další praktický výzkum, související s geocachingem.

9 Literatura a zdroje

Použitá literatura

ALBERTOVÁ, S. (2010): Ze života geocachera aneb jaké je odlovit FTFko?

Bakalářská práce. Fakulta pedagogická Masarykovy univerzity, Brno, 75 s.

FILIPCOVÁ, B. (1966). Člověk, práce, volný čas. Svoboda, Praha.

BITTNEROVÁ, Z. (2012): Geocaching v České republice. Bakalářská práce. Katedra cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické, Jihlava, 105 s.

CAMERON, L. (2011): The Geocaching Handbook. Globe Pequot, Guilford, 144 s.

GALVASOVÁ, I. a kol. (2008): Průmysl cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha. 268 s.

GILLIN D., GILLIN P. (2010): The Joy of Geocaching: How to Find Health, Happiness and Creative Energy Through a Worldwide Treasure Hunt. Linden Publishing, Fresno, 224 s.

LEW, A. A., HALL, C. M., WILLIAMS, A. M. (2004): Tourism: Conceptualizations, Institutions, and Issues. A Companion to Tourism. Blackwell Publishing, Oxford, s.4

HENDL, J. (2006): Přehled statistických metod zpracování dat. Portál, Praha, 583 s.

HORNER, S., SWARBROOKE, J. (2003): Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Aplikovaný marketing služeb. Grada Publishing, Praha, s. 85-89.

CHAVEZ, D. J., SCHNEIDER, I., POWELL, T. (2004): The social-psychology of a technology driven outdoor trend: Geocaching in the USA. Hawaii International Conference on Social Sciences, Honolulu, s. 583-594.

IHAMÄKI, P. (2007): Geocaching at the Institute of Paasikivi – New Ways of Teaching GPS Technology & Basics of Orientation In Local Geography. Dostupné z WWW: <http://www.esstt.rnu.tn/utic/tica2007/sys_files/medias/docs/p28.pdf>

KAPLÁNEK, M. (2011): Nauka o volném čase. Studijní texty pro pedagogy volného času. Teologická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice, 45 s. Dostupné z WWW: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/5e7b64ea47c571e2>>

KELLEY, M. A. (2006): Local Treasures: Geocaching across America. Columbia College Chicago Press, Chicago, 200 s.

KOČEROVÁ, M. (2009): Geocaching – volnočasová aktivita současnosti. Bakalářská práce. Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 79 s.

KOPECKÝ, K. (2009): Sociální sítě jako prostředí pro nebezpečnou virtuální komunikaci. Dostupné z WWW: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/222/63/lang,czech/>>

KRESTA, J. (2010): Geocaching: Pravidla, principy a možnosti využití informačními pracovníky. Diplomová práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, 112 s.

LEPKOVÁ, H. (2009): Nové netradiční formy cestovního ruchu. Bakalářská práce. Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity, Brno, 66 s.

LEW, A. A., HALL, C. M., WILLIAMS, A. M. (2004): Tourism: Conceptualizations, Institutions, and Issues. A Companion to Tourism. Blackwell Publishing, Oxford, 642 s.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 448 s.

POMYKAL, J. (2010): Domácí cestovní ruch očima agentury CzechTourism. Dostupné z WWW: <<http://www.cot.cz/index.php?page=200&jazyk=1&id=1040813697>>

SAK, P. a kol. (2007): Člověk a vzdělání v informační společnosti. Portál, Praha, s. 249 – 278.

VÍTEK, O. (2010): Česko – geocachingová velmoc. Rekreační a ochrana přírody – sborník příspěvků. s.5-7.

VODÁKOVÁ, A., PETRUSEK M, a kol. (1996): Velký sociologický slovník. Karolinum, Praha, s.156.

Další použité zdroje

AOPK ČR (2010): Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ. Metodické listy č.16, s. 26-32.

AOPK ČR (2012a): Územní ochrana. Dostupné z WWW:
<<http://www.ochranaprirody.cz/>>

AOPK ČR (2012b): Regionální pracoviště. Dostupné z WWW:
<<http://www.ochranaprirody.cz/>>

Archaikum (2011): Vývoj cachí v České republice. Dostupné z WWW:
<http://archaikum.cz/gc/gc_cache_vyvoj_cr.html>

Cacherstats (2012): Geocachers in Czech Republic. Dostupné z WWW:
<http://www.cacherstats.com/Czech_Republic108_CZ.html>

ČAGeo (2012a): Stručná prehistorie České asociace geocachingu, o.s. Dostupné z WWW: <http://www.cageo.cz/?page_id=32>

ČAGeo (2012b): Stanovy ČAGeo. Dostupné z WWW:
<http://www.cageo.cz/?page_id=34>

Geocaching Forum (2011): Moravskoslezský geocaching ...aneb za poklady

Moravskoslezského kraje. Dostupné z WWW:

<http://www.geocaching.cz/forum/viewthread.php?forum_id=3&thread_id=20100&sort=&rowstart=20>

Groundspeak Attributes (2012): About Attributes. Dostupné z WWW:

<http://www.geocaching.com/about/icons.aspx>>

Groundspeak Glossary (2012): Glossary of Terms. Dostupné z WWW:

<<http://www.geocaching.com/about/glossary.aspx>>

Groundspeak Geocache Types (2012): Geocache Types. Dostupné z WWW:

<http://www.geocaching.com/about/cache_types.aspx>

Groundspeak Listing Guidelines (2012): Listing Guidelines that Apply to All

Geocaches. Dostupné z WWW:

<<http://support.groundspeak.com/index.php?pg=kb.page&id=307>>

Groundspeak Partnering (2012): Organizing Caches For a City, State or Region.

Dostupné z WWW: <<http://support.groundspeak.com/index.php?pg=kb.page&id=97>>

GeoWiki (2010a): Základní pojmy. Dostupné z WWW:

<http://wiki.geocaching.cz/wiki/Kategorie:Z%C3%A1kladn%C3%AD_pojmy>

GeoWiki (2010b): Geocache. Dostupné z WWW:

<<http://wiki.geocaching.cz/wiki/Geocache>>

INCOMA Research (2006): LEISURE 2006 – Poptávka po zařízeních volného času.

Praha.

Institut obchodu a cestovního ruchu, kolektiv autorů (2006): Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 92 s.

Klub českých turistů (2011): Turistické značení. Dostupné z WWW:

<<http://www.kct.cz/turisticke-znaceni>>

Kudy z nudy (2011): Přestaňte být mudlou, staňte se kešerem! Dostupné z WWW:

<<http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Prestante-byt-mudlou,-stante-se-keserem!.aspx>>

Moravskoslezský geocaching (2011): Moravskoslezský geocaching aneb za poklady

Moravskoslezského kraje. Dostupný z WWW: <<http://www.msregion.cz/cz/pro-aktivni/msgc/uvod/default.htm>>

NPS (2007): Policy Review GPS-based Recreational Activities in Park Areas. Dostupné

z WWW: <<http://www.funoutdoors.com/files/GPS%20guidance.pdf>>

NP Šumava (2009): Geocaching v národním parku. Dostupné z WWW:

<<http://www.npsumava.cz/cz/1610/sekce/geocaching-v-narodnim-parku/>>

Parks Canada (2007): Visitor Activity Guidelines: Geocaching. Dostupné z WWW:

<<http://www.pc.gc.ca/eng/docs/pc/guide/geocache/geocache1.aspx>>

Pivovary Staropramen (2009): Hledá se 140 samochladících sudů aneb Staropramen slaví narozeniny jinak! Dostupné z WWW:

<http://www.pivovarystaropramen.cz/web/tisk_centrum/zpravy?id=400>

Portál na podporu rozvoje obcí (2011): Implementace rozvoje obce. Dostupné na

WWW: <<http://www.rozvojobci.cz/news/implementace-rozvoje-obce/>>

Praotec Čech (2011): Aktivujte GPSky, praotec Čech už má kompletní sadu svých

kešek. Dostupné na WWW: <<http://www.praoteccech.cz/geocaching-a-hry/33.aktivujte-gpsky-praotec-cech-uz-ma-kompletni-sadu-svych-kesek/>>

Senorady (2009): Geocache obce Senorady. Dostupné na WWW:

<<http://www.senorady.cz/index.php?action=clanek&type=580>>

STUM, M. (2000): The Geostash Network. Dostupný z WWW:

<<http://tech.groups.yahoo.com/group/gpsstash/message/62>>

TEAGUE, M. (2000): GPS Stash Hunt. Dostupné z WWW: <<http://classic-web.archive.org/web/20000621194709/http://www.triax.com/yngwie/gps.html>>

Tourism Review (2010): Adventure: Geocaching – Today's Treasure Hunting
Dostupné z WWW: <<http://www.tourism-review.com/travel-tourism-magazine-adventure-geocaching-todays-treasure-hunting-category1082>>

ULMER, D. (2000a): The Great Stash Game. Dostupné z WWW:
<http://groups.google.com/group/sci.geo.satellite-nav/browse_thread/thread/bc5e45a8542e4526/8d020de55a80adf0>

ULMER, D. (2000b): Second Thoughts. Dostupné z WWW:
<<http://tech.groups.yahoo.com/group/gpsstash/message/8>>

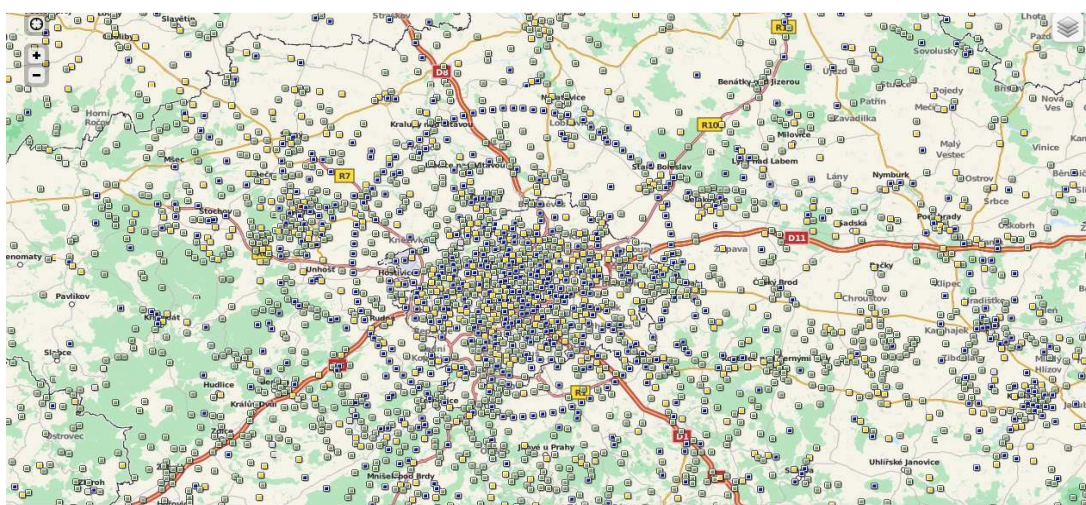
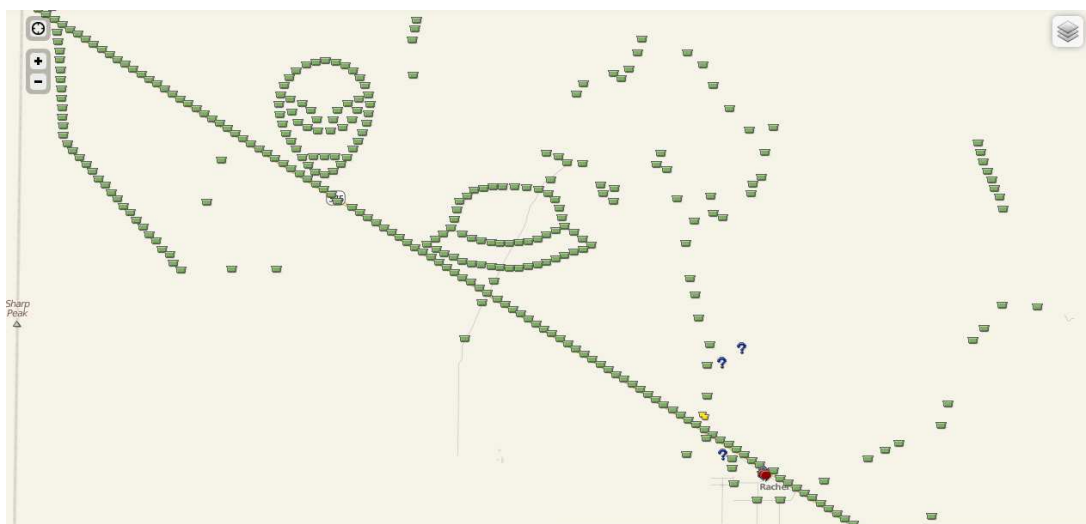
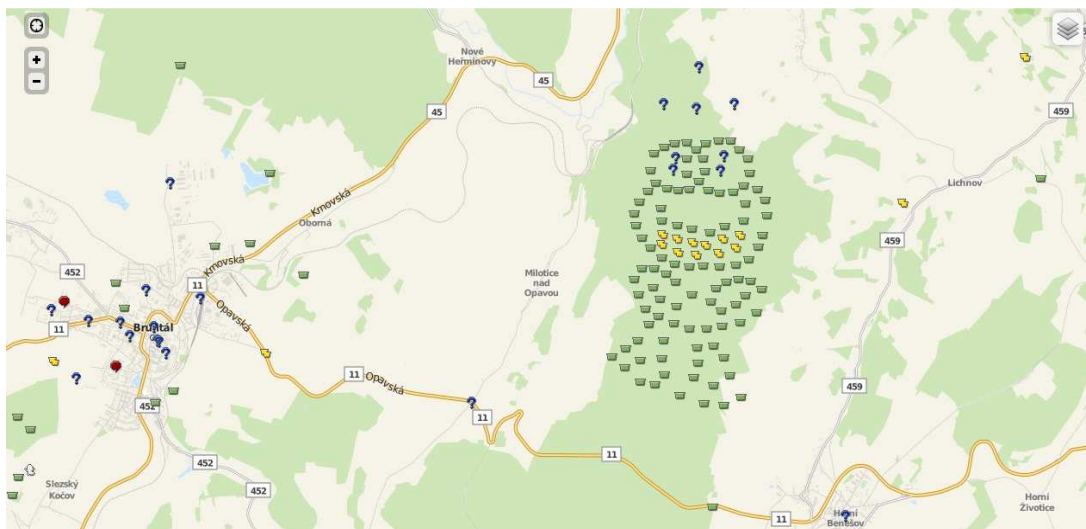
ULMER, D. (2000c): Just Formalities my friends. Dostupné z WWW:
<<http://tech.groups.yahoo.com/group/gpsstash/message/75>>

VÍTEK, O. (2007): Pravidla pro cache v chráněných územích. Dostupné z WWW:
<http://wiki.geocaching.cz/wiki/Pravidla_pro_cache_v_chr%C3%A1n%C4%9Bn%C3%BDch_%C3%BAzem%C3%ADch>

Winecaching (2009): WINECACHING - Hledání vinného pokladu. Dostupné z WWW:
<<http://www.winecaching.cz/>>

10 Přílohy

Příloha 1 - Ukázky powertrailů



Zdroj: mapové podklady Groundspeak (zhora okolí Bruntálu, okolí Rachel, Nevada, okolí Prahy)

Příloha 2 - Rozdělení cachí dle velikosti schránky

Hodnota	Popis schránky
Micro	Dá se nenápadně uložit téměř všude, proto je také hojně využívána v městských oblastech. Používat však bezdůvodně mikrocache v místech, kde okolnosti umožňují nasadit schránku větších rozměrů, mnozí cacheři neuznávají. Dovnitř se obvykle vejde jen malý logbook, kousek tužky a ořezávátko. Předměty na výměnu zpravidla vůbec nejsou obsaženy. Nejběžnější, téměř "standardní", podobou mikrocache je kapsle od 35mm filmu. Často se též užívají různé krabičky od léků apod. Poddruhem je nanocache (zatím nemá vlastní kategorii při zakládání), obvykle objemu řádově jednotek cm ³ , kam se vejde pouze proužek papíru jako logbook - zde je nutno šetřit při zápisu místem.
Small	Široký výběr možných úkrytů, ale omezená kapacita. Do cache se vejde logbook, psací potřeby a několik menších předmětů na výměnu (velikosti např. figurky z kindervajíčka či turistické známky). Objem kolem 0,5 až 1 litru.
Regular	Obvyklá ideální velikost, umožňující ještě dobré možnosti ukrytí při dostatečné kapacitě. Cache pojme logbook, psací potřeby a několik předmětů střední velikosti. Mají vnitřní objem větší než 0,7litru a maximální 3,5 litru.
Large	Kromě výše uvedeného se do cache vejdou i větší předměty. Na mnoha místech však není snadné vůbec najít pro tak rozměrnou schránku úkryt, proto nejsou Large cache příliš hojné. Objem větší než 3,5 litru.

Zdroj: GeoWiki (2010b), vlastní zpracování

Příloha 3 - Rozdělení cachí dle terénu

Hodnota	Popis terénu
Terén 1	silnice a chodníky, zpevněné cesty, cesty v parku nebo značené turistické či lesní cesty, polní cesty apod.; tedy všechny cesty, po kterých se mohou pohybovat všichni včetně maminek s kočárky, vozíky pro invalidy nebo geocacheři na kolečkových bruslích; podle doporučení uvedeného na stránkách www.handicaching.com by na cestě ke cachi neměly být žádné překážky (např. obrubníky, díry, kořeny, tráva), cesta by měla být zpevněná a vést po rovině (sklon max. 10 %), cache by měla být umístěna ve výšce 60–100 cm nad zemí (aby na ni bylo možné z vozíku snadno dosáhnout) a vzdálena do 150 metrů od nejbližšího místa k zaparkování
Terén 2	nezpevněné cesty v libovolném terénu, vyšlapané cestičky, jednoduchý lesní nebo polní terén mimo cesty, louky; tedy terén, který nečiní problém pohybu zdravému jedinci či dětem
Terén 3	terén bez cest s obtížnějším pohybem, např. strmý kopec, hustá vegetace, smrčina, houští, kopřivy, přeskakování potoků; takový terén, kam se dostane většina z nás ale již s drobnými obtížemi (škrábance, zadýchání,...)
Terén 4	terén přístupný sportovně zdatným jedincům zahrnuje velmi strmé svahy střídající se se skalkami, bažinaté a močálové terény, horolezecké terény schůdné za pomoci rukou bez horolezeckého vybavení, nutnost přebrodění řeky (potok, který lze snadno přeskocit, patří do terénu 3), dále se doporučuje pro všechny cache, pro které se musí vylézt na strom/zeď (cache umístěné výše než 2 metry nad zemí) nebo učinit jiné sportovní výkony
Terén 5	jen pro velmi otrlé povahy, velmi náročný terén vyžadující použití speciálního vybavení – horolezecké, potápěčské















Zdroj: GeoWiki (2010b) , vlastní zpracování

Příloha 4 - Rozdělení cachí dle obtížnosti

Hodnota	Popis cache
Obtížnost 1	snadno identifikovatelné skryše díky popisu či nápovědě (při pečlivé domácí přípravě dohledatelné i bez GPS), vhodné pro úplné začátečníky, např. úkryt v kořenech stromu, pokud je tento strom jediný v širokém okolí, druhý sloup od brány apod. Nepatří sem multi-cache.
Obtížnost 2	jednoduché multi-cache, tradiční cache se standardním ukrytím, např. stromy a pařezy v lese mimo cesty
Obtížnost 3	složitější multi-cache (dlouhé, s velkým množstvím bodů nebo náročným výpočtem), všechny cache vyžadující kvalitní domácí přípravu – hlavně mystery cache, tradiční cache s důmyslným úkrytem, který vyžaduje jisté popřemýšlení
Obtížnost 4	časově náročné cache, obtížné mystery cache, složité šifry, velmi těžko objevitelné úkryty v běžném terénu, velmi dlouhé multi-cache
Obtížnost 5	nejtěžší mystery cache s velkou časovou náročností a náročností na intelekt cachera. Ne každému se podaří objevit cache s touto obtížností.

Zdroj: GeoWiki (2010b), vlastní zpracování

Příloha 5 - Příklady atributů u cachí

Symbol	Název atributu	Popis atributu
	Psi	Uvádí, zda je vhodné hledat keš při procházce se psem, nebo naopak psi nemají přístup.
	Jízdní kolo	
	Poplatek za vstup nebo parkování	
	Vhodné / nevhodné pro děti	
	Výhled do krajiny	
	Dostupné / nedostupné v zimě	Informace vhodná pro plánování zimních výletů. Použijte podle toho, zda zimní podmínky znemožňují či významným způsobem ztěžují hledání.
	Vhodná pro turisty	Cache je umístěna na turisticky zajímavém místě (náměstí, hrad, přírodní zajímavost apod.); zároveň její hledání není nebezpečné ani nevzbuzuje nežádoucí pozornost mudlů. Listing obsahuje důležité informace v angličtině (včetně nápovědy).
	Trvá méně / déle než 1 hodinu	Vhodné uvést u keší charakteru multi-cache.
	Vyžaduje údržbu	Atribut se objeví, pokud geocacher запиše log typu <i>Need Maintenance</i> , kterým upozorní na nějaký problém (zničení, ztráta, poškození keše). Zobrazuje se tak dlouho, dokud vlastník nezjedná nápravu.
	Klíšťata	
	Možnost parkování	
	Možnost táboření / stanování	
	Dostupné s kočárkem	
	Nebezpečné území	

Zdroj: Groundspeak Attributes (2012), vlastní zpracování

Příloha 6 - Dotazník pro představitele krajů

Vážená paní, vážený pane,

jsem studentkou posledního ročníku navazujícího magisterského studia oboru Regionální a politická geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V současné době pracuji na své závěrečné Diplomové práci s názvem Geocaching jako volnočasová aktivita současnosti. Jedna z kapitol se bude věnovat geocachingu jako aktivitě podporující lokální a regionální rozvoj. Pro účely této práce bych Vás tímto ráda požádala o zodpovězení několika otázek, které naleznete v příloze. Budu moc vděčná i za jakékoliv jiné postřehy týkající se provozování geocachingu na území Vašeho kraje. Věřím, že výsledky mé práce mohou být přínosem pro obě strany – pro geocachery i pro Vás, představitele krajů. Proto, pokud budete mít zájem, svou práci Vám po dokončení ráda poskytnu.

Otázky:

A. Vlastníte a provozujete nějakou keš na území vašeho kraje?

1. Pokud ne, přemýšleli jste už o využití geocachingu k propagaci kraje a přilákání turistů a příznivců této aktivity?
2. Pokud vlastníte keše, jakého jsou charakteru a funkce?
 - a. Jaké jsou ohlasy turistů a příznivců této aktivity?
 - b. Jaké bylo vaše očekávání při zakládání keše? Splnila keš tato očekávání?
 - c. Plánujete v nejbližší době založit další keš?

B. Existují projekty podporované vaším krajem, které zahrnují geocaching?

1. Pokud ano, jaké a čeho se týkají?
2. Pokud ne, plánujete uspořádat společenské, kulturní nebo sportovní akce/eventy jejichž součástí bude geocaching?

C. Schvalujete tuto aktivitu jako možnost přilákání návštěvníků a jako zlepšení propagace a image kraje?

D. Setkali jste se někdy se stížností nebo s jinými problémy týkajícími se geocachingu na území vašeho kraje?

Předem děkuji za spolupráci

S pozdravem

Zuzana Formánková

formankova.zuzana@email.cz

+420 777 801 930

Příloha 7 - Dotazník pro představitele CHKO a NP

Vážená paní, vážený pane,

jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského studia oboru Regionální a politická geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V současné době pracuji na své závěrečné Diplomové práci s názvem *Geocaching jako volnočasová aktivita současnosti*. Jedna z kapitol se bude věnovat zhodnocení fungování geocachingu v chráněných oblastech a jeho dopadům. Pro účely této práce bych Vás tímto ráda požádala o zodpovězení následujících otázek. Budu moc vděčná i za jakékoliv jiné postřehy týkající se provozování geocachingu na území Vašeho národního parku/chráněné krajinné oblasti. Věřím, že výsledky mé práce mohou být přínosem pro obě strany – pro geocachery i pro Vás, představitele chráněných území. Proto, pokud budete mít zájem, svou práci Vám po dokončení ráda poskytnu.

Otázky:

1. Máte přehled o keších umístěných na území vaší chráněné oblasti?
 - a. Pokud ano, znáte i jejich zaměření a funkci?
2. Komunikujete s vlastníky keší nebo geocacherskou komunitou?
3. Zaznamenali jste někdy problémy s návštěvníky, kteří keše hledají?
4. Zaznamenali jste někdy problémy s vlastníky keší. Např. keš byla umístěna tak, že porušovala místní předpisy?
5. Vlastníte a provozujete nějakou keš na vašem území?
 - a. Pokud ne, přemýšlíte o této možnosti?
 - b. Pokud ano, jaké jsou ohlasy návštěvníků a veřejnosti?

6. Schvalujete tuto aktivitu jako možnost přilákání návštěvníků a zvýšení informovanosti nebo v ní spíše vidíte hrozbu v podobě narušování životního prostředí?

Předem děkuji za spolupráci

S pozdravem

Zuzana Formánková

formankova.zuzana@email.cz

+420 777 801 930

Příloha 8 - Cache projektu Moravskoslezský geocaching



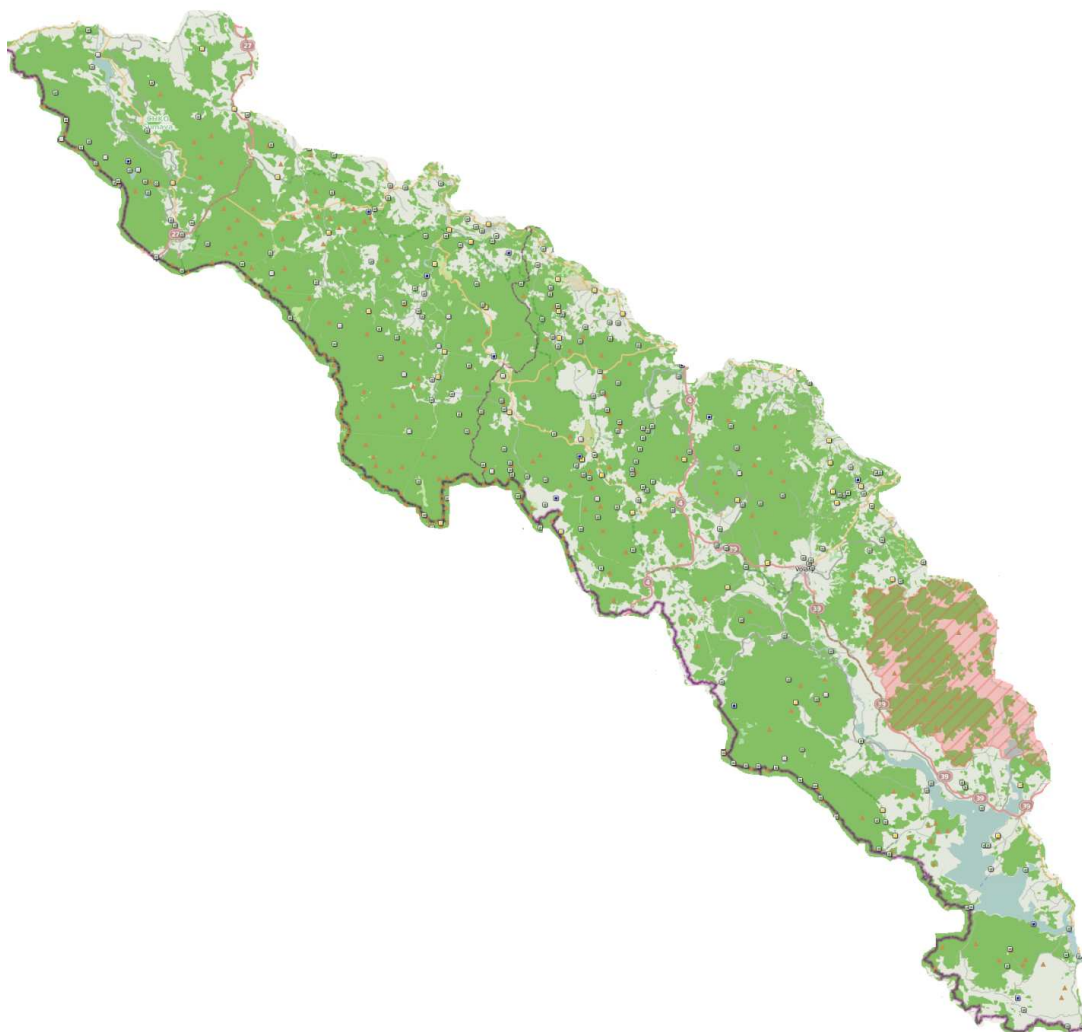
Zdroj: Moravskoslezský geocaching (2011)

Příloha 9 - Ukázka cache projektu Vydejte se po stopách praotce Čecha



Zdroj: Praotec Čech, 2011

Příloha 10 - Ukázka rozmístění cachí na území NP a CHKO Šumava



Zdroj: mapové podklady Groundspeak, vlastní zpracování